

Bilyana Şotarovska
Tatyana Georgievska

VATANDAŞLIK EĞİTİMİ

9.sınıf için

**Bilyana Şotarovska
Tatyana Georgievska**

**VATANDAŞLIK
EĞİTİMİ**
9.sınıf için

Üsküp 2022

Yayımcı:

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı
"Az.Kiril ve Metodiy" Sok.no. 54, 1000 Üsküp

Kitabın adı:

IX(dokuzuncu) sınıflar için "VATANDAŞLIK EĞİTİMİ"

Yazarlar:

Bilyana Sinadinovska Şotarovska, Üsküp "Blaje Koneski" ilköğretim okulunda öğretmen
Tatyana Georgievska "Jan Amos Komenski" ilköğretim okulunda öğretmen

Yorumcular:

Prof. Dr. Suzana Simonovska, ÜKMÜ Felsefe Fakültesi, Üsküp
Simona Petkovska İlieska, Üsküp "Vlado Tasevski" ilköğretim okulu
Elena Jovanoviç Üsküp "Lazo Trpovski" ilköğretim okulu

Orijinal baskının başlığı:

ГРАГАНСКО
ОБРАЗОВАНИЕ
за 9 одделение
Билјана Шотаровска
Татјана Георгиевска

Makedonca'dan Türkçe'ye çeviri:

Enver Asim

Mesleki redaksiyon:

Doç.Dr.Arafat Useini

Lektör:

Ibrahim Yusuf

Grafik ve teknik tasarım:

Leon Jingo
Evgeniyā Pavlova

Başım yeri ve yılı: Üsküp, 2022

Bilgisayar hazırlığı:
KONTURA,Üsküp

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Bilim ve Eğitim Bakanlığı nezdindeki ilkokul ve ortaokul kitapları ulusal komisyonu 26-740/1 sayılı ve 11.08.2021 tarihli kararıyla işbu kitabın kullanılması onaylanmıştır.

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

373.3.016:37.035(075.2)=163.3

SHOTAROVSKA, Biljana

Vatandaşlık eğitimi [Elektronски извор] : 9. sınıf için / Bilyana
Şotarovska, Tatyana Georgievska ; [makedonca'dan türkçe'ye çeviri Enver
Asim]. - Üsküp : Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığı,
2022

Начин на пристапување (URL):

https://www.e-ucebnici.mon.gov.mk/pdf/Gragianskoobrazovanie_9_turski.pdf.

- Превод на делото: Граѓанско образование за 9 одделение / Билјана
Шотаровска, Татјана Георгиевска. - Текст во ПДФ формат, содржи 146 стр.,
илустр. - Наслов преземен од екран.
- Библиографија: стр. [144-145]

ISBN 978-608-273-043-1

1. Gjeorgievska, Tatjana [автор]

COBISS.MK-ID 57934597

Bilyana Şotarovska
Tatyana Georgievska

VATANDAŞLIK EĞİTİMİ

9.sınıf için

İÇERİK

1 KONU

VATANDAŞLIK KİMLİĞİ

[8-31]

- Şahsi (kişisel) özelliklerin gelişimi
- Etik, değerler ve insanlık
- Mesleki ve karyer gelişimi

2 KONU

VATANDAŞ TOPLUMUNDA İŞBİRLİĞİ VE BAĞLANMIŞLIK

[31-36]

- Farklılıkların kabul edilmesi ve saygılanması
- Tutum ve görüşler
- Çatışmalar ve çatışmaların yönetimi
- Sivil toplumda kültürlerarasıcılık konuya bakış

3 KONU

VATANDAŞ VE VATANDAŞ TOPLUMU

[64-79]

- Sosyal sorumluluk
- Sivil toplum örgütleri ve temsilci(savunma) grupları

4 KONU

KÜLTÜR, KÜLTÜREL KİMLİK, DİN VE SOSYAL MEDYALAR

[80-103]

- kültür ve kültürel kimlik
- dinin sivil toplumdaki rolü
- sosyal medyaların vatandaşa etkisi

5 KONU

VATANDAŞ VE DEVLET

[104-129]

- Adalet ve hukuk devleti
- Toplumda seçimler ve demokrasi süreçleri
- Devlet ve kamu yönetimi vatandaşın hizmetinde

6 KONU

VATANDAŞ VE AVRUPA

[130-147]

- Avrupa birliği (AB) 130
- Makedonya cumhuriyeti avrupa birliği'nde konuya bakış

KİTABI NASIL KULLANACAKSINIZ

Ders konusu

Bu konudan elde edeceğiniz bilgiler

Konudan ders

Ana metin

Resimle ilgili altyazı

Konuyla ilgili resim

Okuyun, düşünün ve konuşun!

Konuyla ilgili kavramlar

Konuyla ilgili aktiviteler

Grup çalışması

Çiftler halinde çalışma

Bireysel çalışma

Eleştirel düşünce için aktiviteler

Konuyla ilgili sorular

GİRİŞ

Sevgili öğrenciler,

Vatandaşlık eğitimi derslerinde, bu ders kitabı aracılığıyla, ilköğretim 9. sınıflar için verilen konuları araştırma fırsatına sahip olacaksınız. Ders kitabının size eleştirel düşünmenizi ve günlük hayatınızdaki önemli konuların sorunlarını çözmeniz için ilham vereceğini umuyoruz. Kitabın başında, kendi özelliklerinizin gelişimini değerlendirmeye ve ilerlemeyi, başarıları ve kışkırtıları görebilmenize yardımcı olacak yetkinliklerin geliştirilmesine yönelik olacaksınız. Bu dersi okumanız, toplumun gelişimi için angaje olmanız, çağdaş toplumda seçim yapmaya yetenekli yetkin bir kişi olmanıza katkıda bulunacaktır. Bunun yanı sıra, insancıl eylemlere gönüllü katılım ve onlara destek eylemlerine iştirak etme hünerlerini edineceksiniz. Okulda etkin katılım, toplumsal kararların alınma sürecine katılmakla alakalı ilgi, hünerler ve bilgilerinizi geliştirmek için eğitileceksiniz. Kitadaki içerikler, kendi kişiliğinizi ve temel insani değerlerinizi geliştirmenize katkı sunacaklardır. Adalet, hoşgörü ve sorumluluk olduğu gibi demokratik sivil toplumunda sorumlu yaşam duygusunu güçleştireceksiniz. Bu kitapta, kendibaşına ve eleştirel düşünme ve edinilen bilgilerin uygulanmasına katkı sunacak bireysel ve gurup çalışma imkanları öngörülmüştür. Çağdaş interaktif eğitim prensiplerinin saygılanması, derslerde öğrencilerin iyi planlanmış gurup çalışmaları sayesinde, siz öğrenciler için öngörülen içerik ve araştırma aktivitelerinde her öğrencinin yaratıcılığının teşvik edilmesi, bu kitabın asıl amacıdır.

Kitap yazarlarından

VATANDAŞLIK KİMLİĞİ

- Şahsi (kişisel) özelliklerin gelişimi
- Etik, değerler ve insanlık
- Mesleki ve karyer gelişimi

KONU YA BAKIŞ

Bu konu tamamlandıktan sonra:

- kendi özelliklerinin gelişimini inceleyip değerlendirmek ve ilerlemeyi, başarıları ve kısırlılıkları görebilmek;
- senin imkan ve özelliklerinle uyumlu olan gerçekçi hedefler çizmek ve aynılarının gerçekleştirilmesinde sorumlu ve ısrarcı olmak;
- etik açısından hassas durumlarda (ahlaki ikilemler) davranışları tarif etmek;
- toplumsal düzeydeki insani faaliyet imkanlarını incelemek ve değerlendirmek ve bu faaliyetlere katılmak;
- insani yardım eylemlerine destek ve iştirak olduğu gibi insani yardım teşkilatlarına gönüllü olarak katılmak;
- eğitimini devam etme imkanlarını ve onun meslek seçimine olan etkisini araştırmak;
- hayat boyunca öğrenmek ihtiyacını kanıtlayan örnekler üzerinden okumakla ilgili pozitif tutum sergilemek;
- gerçek eğitim ve kişisel ilerleyiş hedefleri çizebilmek için yeteneklenmiş olacaksınız.

1 KONU

ŞAHSİ (KİŞİSEL) ÖZELLİKLERİN GELİŞİMİ

Çocuklar arasında adil ilişkiler

Okumak kişisel özelliklerin gelişimine yardımcı olmaktadır

Günümüzde kendinize bakıp, zamanla kendinizi kıyasladığınızda, (örnek, okula ilk kez ne zaman gittiniz) ne düşünüyorsunuz, tutumlarınız nedir, hangi yeteneklere sahipsiniz?

KENDİ GELİŞİMİMİ NASIL TANIYABİLİRİM

Büyük bir ihtimalle çoğunuz, aile içinde ya da en yakınlarınızla ilgili kimi önemli olaylarda sergilediğiniz bazı özelliklerinizi hatırlayacaksınız. Nitekim aranızdan her biri okuldaki ilk gününü, okula gelmenin nasıl duygular uyandırdığını, diğer çocuklarla karşılaşmanız, öğretmenlerinizle karşılaşmanızı hatırlamakta olduğunuz kesindir.

Aranızdan çoğu ilk okul gününü, belki de tamamen yeni bir "dünya" ile tanıştığını harika bir gün olarak hatırlıyor olabilirler, ancak aynı zamanda ne kadar çok korktuğunuzu, içinizde bir tedirginlik duygusu olduğunu da hatırlayacaksınız. Aranızdan bazıları kendisini tuhaf hissetmiştir, çünkü okulu çok büyük, bilinmeyen bir şey olarak görmüş, onu bir an evvel terkedip bir an önce eve ya da sevdikleri oyun yerine dönmeyi istemişlerdir.

Altı yaşındaki okul anılarınızı, günümüzde 14 yaşındayken okula gelişinizle kıyasladığınız zaman bir fark var mı?

Farklı yaşantı ve tecrübeleriniz varsa, bu neyin sonucu olabilir? Okul mu değişti yoksa o zamandan bugüne kadar siz mi değiştiniz?

Aynı okulda okuduğunuzu tahmin edelim - büyük bir ihtimalle aranızdan çoğunun cevabı şöyle olacaktır: ben değiştim, büyüdüm, duygularım değişti, yeni bilgiler edindim, başarısızlıktan artık korkmuyorum, sayısı çok yeni şey öğrendim, değerli dostlar, arkadaşlar edindim, seyahat ederken aşık oldum. Okulda yeni yetenekleri, bilgiler ve hünerler ediniyor ve onları geliştiriyorum, tecrübelerimi, sevdiğim müzikleri, hobi ve sporları paylaşıyorum.

Özelliklerinizin gelişimi, sizin olgunlaşmanız, büyümeniz sonucudur ve bu sürece kişisel gelişim süreci denilmektedir.

KENDİ İLERLEYİŞİMİ İZLEYEBİLİYORUM

Her çocuk okuma, yazma, hesap yapma gibisinden bilgi ve yetenekler edindiği zaman ilerlemektedir. Çocuk bu bilgi ve yeteneklere dayanarak, diğer bilgi, hüner ve yeteneklerini geliştirmektedir. Örnek: bileşik matematik denklemleri çözmek, deneme yazmak, müzik ve resim eserlerinin reproduksiyonu ve tasarımını yapamakta ve bu şekilde kendi yaratıcılığını ifade etmektedir.

Çocuklar büyüme esnasında kendi aralarında işbirliği yapmayı da öğreniyorlar ve bu ileride başarılı takım çalışması için çok önemli bir unsur olmaktadır. Onların değişik yaşam durumlarında diğer insanlarla özellikle kendi erkek ve kız arkadaşlarıyla duygu paylaşımında bulunmaya teşvik edilmektedirler. Farklı duygusal durumları tanımayı, hüzün ya da hayalkırıklığı gibisinden durumların üstesinden gelinmesine ilişkin bilgi ve hüner edinmektedirler. Çocuklar büyüme ve gelişme süreci üzerinden kendi duygularını kontrol etme yeteneğini de kazanmaktadırlar.

Örnek olarak, birinci sınıf öğrencisinin ara öğünü yere düştüğü zaman bunu ağlayarak karşılaması beklenen bir şeydir. Ancak beşinci ya da dokuzuncu sınıf öğrencisi uygun bir çözüm bularak bu durumu pek çabuk atlatacaktır.

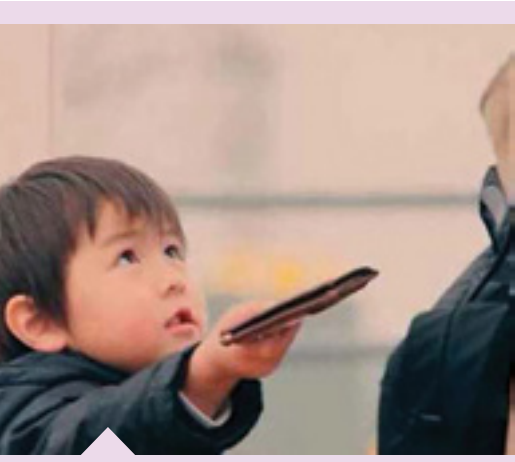
Daha küçük çocukların hoşgörü sınırı daha küçüktür, çünkü hoşgörü de öğrenilmektedir. Çocuklar sabırlı nasıl olunur, beklenilmeyen durumlarda kendilerini kontrol etmeyi (özkontrol) öğreniyorlar. Fiziksel görünüm, çocukların zihni yetenekler, yaşama tarzı, tutumlar, inanışlar ve adetler gibisinden farklı özellikleri bakımında kendi yaşlarına göre uygun tepkiyi nasıl vereceklerini öğreniyorlar.

Çocuklar arasında dürüst ilişkiler

Çocuklar arasında samimi ilişkiler - hoşgörü ve arkadaşlık

Dürüst davranış, bize ait olmayan şeyleri iade etmek anlamını taşımaktadır

Doğada her şey, insan dahi gelişir

Okuldaki başarı, kişisel gelişimin bir parçasıdır

Çocukların tanınmaları gerektiği en önemli ve en yararlı özelliklerden biri dürüstlüktür.

Dürüstlük kendine ve diğer insanlar karşısında dürüst davranmak demektir. Dürüst insanlar yararlı şeyler yaparlar ve bunu bir çıkarları ya da geridönüş beklentileri olduğu için değil, şahsi ahlaki sorumlulukları nedeniyle yaparlar. Daha dar ve daha geniş toplumda iyi yaşamak için çok önemli olan diğer özellikler de vardır, ancak bunun yolunu kesen bazı aksi özellikler de mevcuttur.

Sizin düşüncenize göre, herkesin iyiliği için katkı sunan ya da buna ters olan özellikler hangileridir?

KENDİ ÖZELLİK VE İMKANLARIMIZA UYGUN HEDEFLER ÇİZMELİYİZ

Çocuklar kendilerinin geleceği üzerine düşünmeyi severler: nasıl görünecekler, ne çalışacaklar, nasıl bir hayat sürdürecekler.

Bunun yanı sıra gelecekte aşağıdaki sorular üzerine düşünmelerini teşvik etmek de aynı öyle önemlidir:

Nasıl bir şahıs olmak istiyorum?

Nasıl yaşamak ve ne yapmak istiyorum?

Nasıl bir dünya kurmak istiyorum?

Hayatta başarılar ve başarısızlıkların yaşanması doğaldır. Başarısızlık gelişmenin bir parçasıdır ve gerçek hedeflerin oturtulması ve kendi hedeflerin gerçekleştirilmesine ilişkin planların yapılmasıyla aşılabılır.

Belirli bir zamandilimi içerisinde gerçekleştirebileceğimiz gerçek hedefleri oturtuktan sonra, kendi örgütsel yeteneklerimizi artırabilecek bir plan yapmaktayız. Bu plan sayesinde, hangi sorunlarla karşılaşabileceğimizi, onların çözüm yollarını nasıl arayacağımızı öngörebiliriz. Bundan sonra bize kim ve nasıl yardımcı olabilir düşünüp, sonunda hedefe varmaya başladık mı ve dolayısıyla başarısızlığın üstesinden geldik mi, sonucunu çıkartabiliriz.

Bu nedenle, çizeceğimiz hedefler kendi özellik ve imkanlarımıza uyumlu olmalıdır. Çizilen hedeflerin gerçekleştirilmesinde kolay pes etmememiz çok önemlidir. İsrarlı olmalıyız ve sorunlara karşı olumlu tutum almalıyız, onları ilginç bir zorluk olarak karşımıza almalı ve aşmalıyız.

Bazı matematik problemleri, kimya ya da fizik ödevleri ve problemlerinin çözülmesi, öğrencilerde direniş uyandırmaktadır çünkü onların anlaşılması veya çözülmesi büyük çaba istemektedir.

Uygun destek ve kendi kapasitelerine güvenerek, emek sarfetmekle, direniş kırarak başarıya ulaşmamızı sağlayacak azim ve iyimserlik gibisinden önemli özellikler geliştirmektediriz.

Aramızdan her birinin zevk aldığı ve onları yaparken etrafında olup bitenlerden koptuğu bir kaç şeyi vardır. Bu aktiviteye daldığımız zaman, ister pasif ister aktif olalım, televizyon seyretmeyi, uykuyu, yemeği düşünmüyoruz. Bu tür yaşantılar “alıp götürülmüşlük” tecrübesi olarak adlandırılabilir ve bizim refahımız ve mutluluğumuz için çok önemli şeyler olarak sayılmaktadır. İlerleme duygusu, yaptıklarımızla ilgili memnuniyetin yaşanması için kilit önemdedir. Kendi emeğimiz, ilgimiz ve odaklanmışlığımız sayesinde belirli alanlarda elde ettiğimiz ilerleme, gelişmemizi sağlamaktadır.

Gelişme süreci esnasında, insanın iyi bir yaşamı ve diğerleriyle ortak yaşamı için hangi kalitelerin insana özgü olduğunu keşfetmekteyiz.

Sosyal ve duygusal becerilerimizin bazı daha önemli özellikleri şunlardır: işbirliği, yaratıcılık, empati, hoşgörü, iyimserlik ve dürüstlük. Bunlar birey ve toplumun armoni içinde yaşamasını detselemektedir.

Bu özelliklerden hiç biri izole “ada” olduğu sürece, toplumun gelişimine katkı sunamaz. Bütün bu özellikler gelişmiş bir toplumun temellerini oluşturabilmek için, karşılıklı bağlantı içinde olmaları gerekiyor.

Pozitif (olumlu) kişisel özelliklerin gelişimi, toplumda pozitif devinimlere katkı sunmaktadır, çünkü toplumu bireyler oluşturur. Bireyler nasıl özellikler geliştiriyorsa, toplumdaki değerler de keza olacaktır. Tüm vatandaşlar için ortak ve faydalı olacak şeylere eğilmek genel iyi olarak adlandırılmaktadır, buysa diğerleri arasında onaylanmış değerlere dayanmaktadır.

Okuyun, düşünün ve konuşun!

Kız/erkek arkadaşınla senin “alıp götürülmüşlük” olarak tanımlanabilecek en sevdiğin aktiviteyi paylaş, ondan sonra ise, bu işi son kez yaptığında kendini nasıl hissettiğini de paylaş. Aslında bu aktivite tamamen bağlı olduğunuz her hangi bir şey olabilir/severek yaptığın ve seni alıp götüren bir şey, çok çaba harcadığına karşın onu zor bir şey olarak görmediğin bir aktivite olabilir. Zaman içerisinde iyileştiğini düşündüğün aktivite ideal örnektir. Bu aktivitenin sende uyandırdığı duyguları kız/erkek arkadaşlarına taşımayı dene ve mümkün olduğu takdirde, bu aktiviteye bağlı bir şey göstermeye çalış (senin bir el işin ya da becerin). Vereceğin cevaplarla onları sana soru sormaları için cesaretlendir.

Bu “şey” senin için nedir? Bir kağıt al ve bu aktiviteyle meşgul olduğun zaman kendini nasıl hissettiğini çiz. Nerede bulunuyorsun, ne yapıyorsun, kiminlesin, yaptığın şeyde en iyi nedir, hatırla. Bundan sonra küçük guruplarda kendi aranızda kendi “alıp götürülmüşlüğünüzden” söz ediniz.

- Diğerleriyle paylaştığın bir şey var mı ve kendinizden daha çok yapmak istediğiniz nedir?
- Bu “alıp götürülmüşlük” yaşadığın aktivite midir?
- Bu tür tecrübeler neden önemlidir?
- Bazan okulda yaptıklarından tamamen zevk aldığını hissediyor musun? Daha çok “alıp götürülmüşlük” imkanları sunacak bir eğitim senin için nasıl olabilir?

Her biriniz için “alıp götürülmüşlük” durumu ne temsil ediyor konusunda kuşkusuz ki farklı cevaplar işiteceksiniz. Aynı öyle bazı öğrencilerin onların dikkatini tamamen celbedecek ve zevk alacakları aktiviteyle ilgili tecrübe sahibi olmamaları da beklenen cevaptır. Bu “şeyle” ilgili arayışlar devam etmelidir. Sizin dikkatinizi çekecek ve sizde memnuluk duygusu uyandıracak yeni meydan okumalar ve yeni koşullar ile karşılaşacağınız kesindir.

AKTİVİTE ÖNERİSİ

1 Aktivite:

Benim kimliğim

Kendin için ve kendi kimliğinin belirli açıları hakkında düşün.

Aşağıdaki soruları cevapla:

- Hangi özelliklere sahibim?(örnek: azim, açıklık, şefkat, püskürme, çalışkanlık, sosyallik, açıklık, celbedici, tembellik, yaratıcılık, merak, gerçekçilik, uyarlanabilirlik ve b.)
- Hayatının hangi döneminde bu özellikler konusunda bilinçli oldun(küçük çocuk, okul öncesi çağında, okul çağında)?
- Bu özelliklerimin gelişimine kim etki etti: ailen, okul, akranların, diğerleri(kimler?).
- Akranlarımla çoğu ile hangi özellikleri paylaşıyorum? Hangi özellikler sadece bana özgüdür?
- Nasıl bir kişi olmak istiyorum? Hangi özelliklerimi değiştirmek hangilerini ilaveten geliştirmek istiyorum? İstedğim özellikleri geliştirebilmem için ne yapmalıyım?

2 Aktivite:

Röportaj

Çiftler olarak çalışınız. Kendi sınıf arkadaşın için ne kadar daha çok şey öğren, kendi hedefi ve planını tanımlaması ve onları gerçekleştirebilmesi bakımında yardımcı olman için değişik sorular sor. Aşağıdaki dört adımı kullan:

1 adım

Hedefin konulması. Bir yıl sonraki kendini hayal et. Ne elde etmek isterdin? Kendine nasıl hedefler çizdin? Üzerinde çalışacağın bir hedef seç. Senin arkadaşın hedefin tanımlanmasında sıkıntı yaşıyorsa, kendisine aşağıdaki sorulardan bazılarını sor: En çok yapmak istediğin şey nedir(okulda, boş zamanında)? Seni mutlu eden şey nedir? Hangi konuda en iyisin? Başkaları hangi konuda iyi olduğunu söylüyorlar? Şimdi ne düşünüyorsun, senin hedefin nedir?

2 adım

Bir plan yap. Senin hedefe varman için en önemli şey nedir? Hedefine varabilmen için öğrenmen, yapman, çalışman, değiştirmen gereken şeyler nedir? Hangi becerilerini geliştirmen gerekiyor? Hedefine vardktan sonra kendini nasıl hissediyorsun? Sıradaki nedir?

3 adım

Atılması gereken ilk adımlar üzerine çalış. Bugün ya da yarın ilk olarak yapman gereken şey nedir? Sana kim yardımcı olabilir? Sonraki adımın ne olacak? Nekadar zaman ihtiyacın var? Önüne çıkabilecek engel ya da sorun ne olabilir? Onu nasıl aşacaksın? Ne yapacaksın ve sana kim yardım edebilir?

4 adım

Gurup içinde rolunuzu değiştirin

ETİK, DEĞERLER VE İNSANLIK

ALACAĞIMIZ KARARLAR ETİK OLMALI!

Etik açısında doğru davranmamız için ne yapılmalı?

Etik açılarından tutarlı bir karara varmak için sayısı çok yol vardır. Kararın desteklenmesi için yapılan açıklamalar ya da sunulan argümanlar, aynı öyle, nasıl kararlar alınacak bakımından önemlidir. **Sunulan argümanlar pozitif, evrensel, insani nedenlerden hareket ediyorsa, o zaman karar almanın etik olduğu söylenebilir.**

Örneği gözden geçirelim!

Devletin bir bölgesinde, zemin araştırmaları sırasında toprağın büyük bir yüzdelik altın ve büyük bir yüzdelik bakır içerdiğini gösteren bir inceleme yapılmaktadır. 1000 kişinin çalışacağı bir maden ocağının açılması iktisadının çıkarıdır, çünkü bununla çalışanların geçim sıkıntısını halledilecektir. Nitekim bu bölgede yaşayan ve tarım ve hayvancılıkla uğraşan köylüler geçimlerini zor sağlıyorlar.

Maden ocağı için öngörülen zeminin on kilometre uzaklığında ender hayvan ve bitki türlerinin yaşadığı bir bataklık bulunmaktadır. Bu bölge doğa anıtı ilan edilmiş, öyle denilen kıraliyet eğreltiotu ise özel olarak korunmuştur.

Bataklıkta bir kaç ender kuş türü yaşamakta, bunların arasında büyük ak balıkçıl (heron) kuşu, bataklık kaplumbağası, akkuyruklu yılanlar ve Eskulap yılanı, bitkilerden ise menekşe rengindeki salepotu ile zengin olan ıslak çayırlardır. Yasa gereğince, belli bir bölgede gelişme olanakları keşfedildiğinde, devletin bunu sağlaması gerektiği belirtilmiştir. Tüzük hükümleriyle, zeminde maden keşfedildiği durumlarda, doğal ortamın korunmasına ait bilimsel etüdün yapılması ve çevreye olan riskin değerlendirilmesi gerektiği öngörülmüştür.

Madenocığı açılıp, maden çıkarılmaya başlarsa, siyanür kullanma tehlikesi mevcuttur çünkü siyanür altın ve bakırın elde edilmesinde kullanılan bir maddedir. Dünyanın sasyısı çok yerinde siyanürün kullanılması, çevre felaketine yol açtığını göstermektedir bu nedenle çevreciler bu maddeyi “çevre nükleer bombası” olarak adlandırıyorlar. Her türlü siyanür muadili, çevre dengesi bakımından aynı oranda tehlikelidir.

- Bu ahlaki ikilemi nasıl çözeceksin? Hangisi daha iyidir? Yıllar sonra doğanın bir kısmının zarar görmesi riskiyle sayısı çok aileye düzgün bir yaşam sağlamak mı, yoksa tüm ahalinin yoksulluk içinde yaşaması riskiyle, bataklığın kalması mı?
- Seçimini hangi argümanlara dayanarak yaptın? Seçim yaparken ne düşündün? Genel iyiye yol açabilecek hangi çözümler önerilebilir? En yüksek insan değerlerini koruyacak argümanlar hangileridir?

Bu durumun üstesinden nasıl gelinebilir?

Örnek olarak, şu açıklamalar olasıdır:

1. Madenocığı ne pahasına olursa olsun açılacaktır çünkü bu şekilde 1000 kişi iş bulacak ve aileleri güvenli bir geçim sağlayacaklardır. Buradaki argüman, kazanç imkanı doğanın korunmasından daha önemlidir, şeklindedir.
2. Madenocığı çevrenin korunmasına ait özel etüdün hazırlanması üzerine açılabilir. Buradaki en önemli argüman, nasıl bir sonucun ortaya çıkacağını göz önüne almadan, yasaların saygılanmasıdır.
3. Madenocığı açılmasın, bu bölgenin gelişimi için bir strateji hazırlansın. Turistler tarafından ziyaret edilecek, köylülerin ise ekoloji turizminden kazanç elde edecekleri ekoloji bölgesi olarak korunsun.

Çevreyi kirletebilecek madenocığının açılışına karşı vatandaş proterstoları.

Temiz çevreyi korumak için ahlaki yükümlülüğümüz var

Çevreyi kirletebilecek madenocığının açılışına karşı vatandaş protestoları

İnsan çoğu zaman sayısı çok olası çözüm ile karşılaşmaktadır

Etik açısından hassas vakalarda, çoğu zaman ahlaki ikilemler ile karşılaşmaktayız.

Ahlaki ikilem hangi durumlarda belirir:

- temel ahlaki prensiplerimiz arasında çatışmanın belirmesi;
- belli bir ahlaki prensibin yetersiz olduğu ya da onun uygulanması ahlaki açıdan feci sonuçlar verebileceği durumda;
- görevler, değerler, haklar, erdemler ya da ilginin önemli olmasına karşın birbiriyle çatışma içindeler. Örnek, adil olmak istiyorsunuz oysa aynı zamanda birileri incinecektir.

Bu tür ahlaki ikilemler hayatımızın bir parçasıdır ve biz çoğu zaman, ahlaki açıdan doğrusu nedir konusunda ağır ve karışık düşüncelere kapılmaktayız. Bu ikilemlerden bazıları bizim kişisel yaşamımız ve her günlük hayatımızda diğer insanlarla olan ilişkilerimizle bağlıdır.

Sizi her hangi bir ahlaki ikilemle ilgili karar almanıza yönelten şey nedir, düşünün. Kişisel çıkar mı, otoritelerin (ebeveynler, öğretmenler, müdür) karşısında itaat etmek mi? Yasa ve düzenin saygılanması mı, insan hak ve özgürlüklerinin korunmasından dolayı mı ya da yaşam, sağlık, onur, özgürlük, adalet gibisinden evrensel etik değerlerin korunmasından dolayı mı?

Biz yine de örneğimize dönelim - eğer bir kimse yasa ya da ceza karşısında duyulan korku nedeniyle madenocağının açılmamasını kararlaştırılsa, bu çevreci olarak davranmamıza yol açan zorunlu karardır. Madenocağının açılışı etik ve ahlaki açıdan insan ve genel olarak yaşam çevresi için iyi bir çözüm olmadığı kararı, ahlak açısından daha tutarlıdır. Demek oluyor ki, aynı bir karar üzerine verilen açıklamaya bağlı olarak, etik veya insancıl olup olmadığı, bizi daha yüksek ahlaki değerler yönetiyor mu konusunda büyük fark yapılmaktadır.

Bu anlamda Emanuel Kant şunu söylemiştir: "İki şey kalplerimizi hep daha yeni ve daha büyük hevesle doldurmaktadır... üzerimdeki yıldızlı sema ve içimdeki ahlaki yasa". Nasıl uzayda düzen ve armoni mevcut ise, aynı öyle insanda da ahlaki düzen ve prensipler olmalıdır.

Ahlaki ikilem:
Doğru nasıl yapılır?

"Genel yasa olmasını isteyebileceğin kişisel prensibine göre hareket et"
- Emanuel Kant

Her kapının ardında bir değerin saklı olduğunu hayal et. Hangi kapıyı ya da kapıları açacaksın, yani senin değerlerin olarak hangi değerleri seçeceksin? Aranızdan her birinin yapacağı değer seçimi konusunda arkadaşlarıyla konuş.

DEğERLER-ETİK TEMELLERİ

Değerler yaşamımızın etik boyutunda kilit rol oynamaktadır. Değerler tercih ettiğimiz hayatla ilgili tasarlamış olduğumuz hedeflerin geręekleştirilmesini sağlayacak ahlaki prensipler oluşturmamızı sağlamaktadır.

Ahlaki ikilemlerle ilgili kararların alınmasında değerlerden hareket ettiğimiz zaman, değerler, karar verdiğimiz kriterlerdir.

Örnek, bizi yöneten değerler; dürüstlük, adalet, özgürlük, sorumluluk, dayanışma olabilir. Fakat aynı öyle bizi kişisel çıkarlar veya "başkaları öyle yaptığı için", ceza ya da hoş olmayan bir durumdan kaçınmak, ya da diğer benzer motifler yönetebilir. Karar alırken, özellikle ahlaki ikilemde bulunduğumuz zaman, bizi yöneten bu kriteriler arasında fark var mı? Fark nerededir? Arkadaşlar, aile ya da toplumda daha ahenkli bir yaşam sağlayacak kriteriler hangileridir?

İnsanlar kendi davranışlarını, eğildikleri değerlere göre notlandırmaktadırlar.

Dürüstlük ve geręeğin önemli değerler olduğunu düşünüyorsa, yalan söylemek ya da aldatmak gibi davranışların ahlaki açıdan doğru olmadığını ya da ahlaki kötülük olarak sayacaklardır.

Gerçekler, bizim için önemli olan değer ise, biz yalanı ahlaki açıdan doğru olmayan bir şey olarak kınayacağız ve de yalan söylemeyeceğiz. Yalan söylemeyeceğiz çünkü, bizi yöneten kriteri hem değer hem de faaliyetimizin hedefidir. Ahlaki düşüncenin önemli kriterisi olarak sadece değerlerin tanınması yeterli değildir, davranışlarımız ve faaliyetlerimiz de bizim için önemli olan değerlere göre olmalıdır. Aksi halde öyle denilen sahte ahlak söz konusu olacaktır.

Her insanınn değişik derecede önemli olan kendi değerleri vardır ve buna göre kendi değerler sistemini kurmaktadırlar. Bazı değerler insanları çoğu için ortaktır, bazı değerler belirli birlik ve de toplumlara özgüdür.

Tüm insanlar için ortak olan toplumsal değerler evrensel değerler olarak bilinmektedir. İnsanlar onları pratikte uyguluyorsa, onlar büyük bir ihtimalle: adaletsever, gerçeksever ve sorumlu olacaklardır.

Değerlerden ahlaki prensipler oluşturmaktayız şöyleki değerler sistemimizde adalet önemli bir değer ise, adalet ilkesine uyumlu olarak ahlaki kurallar/prensipeler oturtacak ve büyük bir ihtimalle bu prensiplere göre hareket edeceğiz.

Örnek, adalet tüm insanların bir ihtiyacıdır- asla adaletsiz olma.

Örnek olarak, etrafımızda bulunan biri tarafından haksızlığa uğradıysak, o zaman “dengi şekilde karşıla” ya da “sana yapılmasını istemediğin şeyleri başkasına yapma” ilkesine göre davranabiliriz. Hangi ilkeyi tercih edeceğiz konusundaki kararımız, bizim etiğimizi belirlemektedir. “sana yapılmasını istemediğin şeyleri başkasına yapma” ilkesi etik açısından her zaman tutarlıdır. Bu ilke (prensip) insanlar arası ilişkilerde **insanlık** ve etiğe yol açmaktadır.

Etikte en büyük iyilik, uğruna çabaladığımız mutluluktur, iyilik başka bir amaçla değil, ta kendisi için yapılmalıdır.

Aristo'nun düşüncesine göre, insan kendi zihni doğasını geliştirirse mutlu olacaktır. Aristo'ya göre mantık “altın orta” ilkesine göre irademize rehberlik etmelidir, yani mantıksız aşırılıklardan kaçınmamız gerekiyor. İki kötü yön arasında, ölçü açısından fazla ya da az, aşırı ya da eksik arasında ortanın bulunması en büyük erdemdir. Etikte her insan, içinde taşıdığı imkanlar ya da ona sunulan şartlar dahilinde onun ilerlemesini sağlayacak gerçek bir iyilik yapabilir.

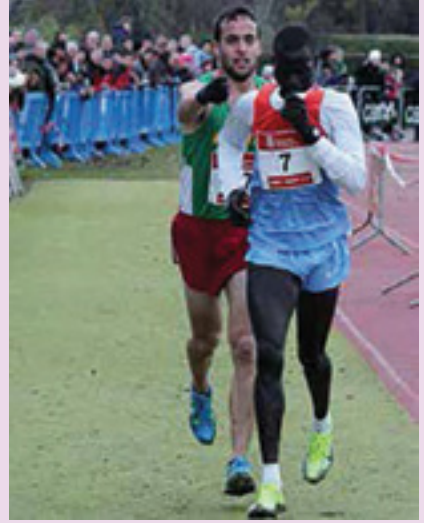
Kuyun, düşünün ve konuşun!

“Dürüstlük en büyük erdemdir”

Koşu yarışmasında Kenya'yı temsil eden Abel Mutai, hedefe bir kaç metre kala, yandaki işaret nedeniyle şaşkınlık yaşayarak, yarışmayı bitirdiğini zannetmiş. İspanya atletikçisi İvan Fernandez onun hemen ardından koşuyu devam etmesini söylemiş. Ancak Mutai ispanyolcayı bilmediği için onu anlayamamış. O zaman ispanyol yarışmacı Mutai'yi ardından zafere doğru itmiş. Bir gazeteci İvana şu soruyu sormuş: “Bunu neden yaptınız?”

İvan şu cevabı vermiş: “Günün birinde ortak ve hoş bir yaşamımız olacağını hayal ediyorum”. Ancak gazeteci ısrar etmeye başlamış: “Peki, Kenya'nın galip gelmesine neden izin verdiniz?”. İvan cevaplamış: “İzin vermedim, o her halukarde kazanacaktı”. Gazeteci ısrar etmekten vazgeçmemiş: “Fakat sen kazanabilirdin!”. İvan gazeteciye bakarak, “Bu zaferden mutluluk duyar mıydım? Madalya kimin liyakatı olurdu? Annem bununla ilgili ne düşünürdü?” cevabını vermiş.

Değerler nesilden nesile taşınır. Çocuklarımıza hangi değerleri öğretiyoruz? Adil ve dürüst bir şekilde galip gelmeyi öğrenelim.

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Aşağıdaki örneklerden birini seçerek, etik açısından hangi davranışın doğru olduğu konusunda kısa bir yazı yaz.

- Öğretmen sınıfta olmadığı zaman bile testlerden kopya çekmeyelim, yasak olduğu için ya da öğretmenin cezasından korktuğumuz için değil çünkü biz dürüst ve sorumluyuz. Dürüstlük cezadan korkmak mı yoksa yaptığımızın erdem ve doğru olduğuna inanmamız mıdır?
- Duyarlı yaratıklar olarak bazı hayvan haklarının tanınması ahlak açısından neden doğrudur?
- İnsanların klonlanması ve genetik malzemelerde yapılan değişiklikler hakkında ne düşünüyorsunuz? İnsanlık gelecekte büyük bir ihtimalle nasıl ahlaki ikilemlerle karşılaşacaktır.

MESLEKİ VE KARYER GELİŞİMİ

Öğrencilere onların meslek seçimiyle ilgili uzmansal açıklamaların yapılması gerekiyor

HER ÇOCUĞUN GELECEK HAKKINDA KENDİ FİKİRLERİ VARDIR

Çocuklar en küçük yaştan hayaller kurmaya başlayarak, büyüyünce ne olmak istediklerini hayal etmektedirler.

Çocukluk ve erken ergenlik çağında birey seçim sırasında büyük bir ölçüde diğerlerinin düşüncesine bağımlıdır, ancak olgunlaştıkça kararlaştırma sorumluluğunu kendi üzerine alma bakımındaki yetenekleri artmaktadır.

Çocuk küçükken belirli bir hedefe varmak için en iyi araçların hangileri olduğunu zor değerlendirebilir. Örnek, okul seçme yeteneği olgunlaşma esnasında artmaktadır.

Öğrenciler ilköğretimin sona ermesiyle onlara sunulan imkanlar, yani kendi eğitimlerinin nerede ve nasıl sürdürebilirler konusunda düşünmeye başlıyorlar.

UĞRAŞI -MESLEK SEÇİMİ

Bütünsel yaşamın en önemli öğelerinden biri **meslek** seçimidir, çünkü meslek bize yaşam araçlarını sağlamaktadır. Diğer yandan meslek gelişme ve birey olarak büyümemize imkan vermektedir.

Örnek: tümümüz küçük yaştan beri, ne olmak istediğimizi biliriz. Bu genelde karşısında hayranlık duyduğumuz birinin mesleği, ebeveynlerimiz ya da yakın akraba ve dostlarımızın yaptıkları bir iş olabilir.

Gençlerin yaşı ilerledikçe, çocukluk çağında duydukları ve genelde o zamanki ilgilerine dayanan tutumlarını değiştirmektedirler. Gerçekten ilgiler hangi mesleği seçeceğiz ve bu mesleğin sarfedeceğimiz emek yanı sıra zevkle yapacağımız bir iş olmasında önemli rol oynamaktadırlar.

Yine de mesleğin olgun seçimi, örnek olarak beceriler, yetenekler ve bazı kişisel özellikler gibisinden diğer önemli özelliklerin de göz önünde bulundurulması anlamındadır. Böylece, eğer bir kişi şefkatliyse ve her zaman diğerlerine yardım etmeye hazırsa, doktor ya da psikolog mesleğini seçmesi iyi olur, arkadaşlarla olmak yerine yalnızlığı tercih edenlerin insanlarla çalışmayı şart koşmayan bir meslek seçmeleri uygun olur.

Anlaşılan şudur ki meslekte ve karyerin gelişiminde emek sarfetmek gerekmektedir. Önceden yetkinlik kazanmadan, iş nasıl yapılır öğrenmeden ve yaptığımız işe emek sarfetmeden hiç bir meslek icra edilemez. Bu şekilde aslında biz gelişmekteyiz, kendimizi iyileştirmekte ve aynı zamanda toplum için faydalı olmaktayız.

Sizin ilgi alanlarınız hangileridir, hangi becerilere sahipsiniz, hangilerini geliştirmek istiyorsunuz?

Onurlu bir yaşam kurabilmek için, seçeceğimiz meslekle yeterince kazanabilecek misiniz? Belirli alanda profesyonel ya da uzman olmak istiyorsanız ne yapmalısınız?

MESLEK SEÇERKEN YARDIM ALABİLİRSİNİZ

Birey kendi karyeriyle ilgili imkanları hakkında bilgi edinmeye başladığı zaman, kendi ailesi, okulu, öğretmenleri veya yaşadığı toplumdan yardım isteyecektir. Gençler bu şekilde kendi karyerleriyle ilgili şahsi kararları bakımında sorumluluk kurmaktadır ve ebeveynler bu bakımda çocukların ilgisini ve onların kişisel özelliklerini takip etmelidirler. Aynı zamanda çocuğunu takip etmek istediği eğitim yolu ve meslek seçiminde gerçek destek sunmalıdır.

Meslek-laburatuvar çalışanı

Meslek-polis

Meslek- yargıç

Mesleki ve karyer gelişimi

Hayatınızda ne olmak istiyorsunuz, sizi ilgilendiren şey nedir ve ne çalışmak istiyorsunuz konusunda karar alacağınız zaman, hangi yeteneklere sahip olduğunuzu ya da hangilerini geliştirmek istiyorsunuz diye düşünmelisiniz. Bu bakımda gelecek meslek seçimiyle ilgili uzmansal yardım alabilirsiniz. Örnek, sizin hangi kişisel özellikleriniz meslek seçimiyle ilgili düşüncelerinizin gerçekleşmesine yardımcı olabilir.

Profesyonel yönlendirme, genç insanların onlara en uygun olan mesleğe yönlendirilmeleri bakımında önemli rol oynamaktadır. Profesyonel yönlendirme her şeyden önce gençlerin kendi ilgi ve yeteneklerine göre bir meslek seçmelerinde yardımcı olmakla görevlidir.

Okuyun, düşünün ve konuşun!

Orta okul seçimi sırasında, aynı öyle, emek piyasasında belirli bir mesleğin talebi yani rekabet durumu önemli bir bilgiyi temsil etmektedir.

Kendinize şu soruları sorabilirsiniz:

- Gelecekle ilgili istek ve hayalleriniz nedir?
- Büyüyünce hangi işle meşgul olmak isterdiniz?
- Bu hayalin gerçekleştirilmesine yardımcı olacak güçlü yanlarınız hangileridir?

Çalışmak bir şey yapmak (bir ürün imal etmek) ya da hizmet sunmak demektir. Örnek, mimarın işi bir binanın görünümünü çizmek ve planlamaktır (ürün), doktorların işi hastaları muayene ve tedavi etmektir (hizmet sunmak). Mimar ve doktor insanların yaşama yeri olması ve sağlıklı olmaları için çalışmaktadırlar.

Çalışırken sürekli olarak daha iyi olmak ve yeni bir şey öğrenmek için çaba harcamak, çok önemlidir. Buna karyer yapmak denilir.

Örnek: Denis iyi bir kuaför karyeri yapmak istiyor. Bu nedenle orta kuaför okulunu bitirmeyi, şehrin en iyi kuaförlerinden birinde pratik yapmayı, kuaför salonunda çalışmayı, bir kuaför salonunda devamlı çalışmayı ve daha sonra imkanları dahilinde kendi kuaför salonunu açmayı planlamaktadır. Denis iyi bir kuaför olmak istiyorsa, sürekli olarak eğitim almalı, dergiler satın almalı, hangi saç modellerinin moda olduğunu ve hangi ürünlerin kullanıldığını öğrenmek için kuaför fuarlarını ziyaret etmelidir.

Meslek- bay/bayan kuaför

Meslek- ressam

Karyer nedir konusunda daha önce söz ettik ve kuaför örneğiyle karyerin nasıl yapıldığını açıkladık. Karyer bireyin bilgisi, iş yerleri olduğu gibi boş zamanında yaptıklarını (örnek: gönüllü çalışıyor, okuyor) kapsamaktadır.

Siz karyerinizi ne olacak, kendiniz seçmelisiniz. Gördükleriniz, evde konuşulanlar (ya da ebeveynlerinizin yaptığı iş) sizin karyer seçiminize etkide bulunacaktır. **Karyer planlama** sadece "işin peşinden koşmak" ya da "bir şeyler okumak" değildir.

Seçimin daha tutarlı ve etkili olabilmesi için, nereye ve nasıl başvurabileceğinizi bilmenizde fayda vardır. Öğretmenlerinizden değişik meslekler, okul psikologundan ise güçlü taraflarınız konusunda yardım alabilirsiniz.

ÇALIŞMAK HAYATA ANLAM VERMEKTEDİR

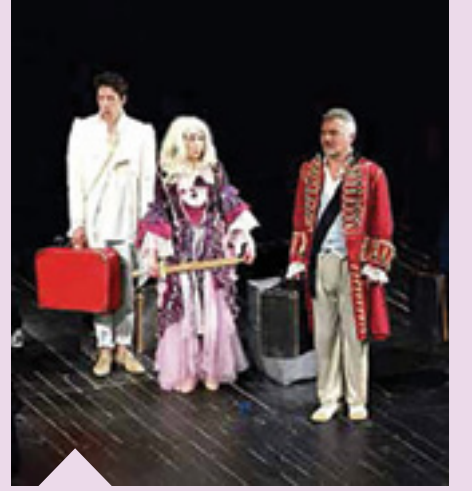
Meslek büyük bir ölçüde insanların hayatına anlam katmaktadır. İlgili hayatımızın her hücresine girerek karakteristik alışkanlıklar, tutumlar, sosyal statü, arkadaş çevresi ve hatta kişinin hususi özelliklerini oluşturmaktadır. Çalışmak sürekli olarak çaba harcamanızı gerektirdiği için çoğu kez hoş olmayan bir yükümlülük olmasına karşın, aynı öyle çeşitli memnuniyet ve sevinçler kaynağıdır.

Çalışmak bireyi insanlaştırır, insancıl kılar. Çalışma her bireyin kendisini faydalı hissetmesini ve bireysel ile toplumsal değerlerin oluşturulmasına katkı sunmasını sağlamaktadır.

ÖĞRENMEK HİÇ BİR ZAMAN BİTMEZ HAYATBOYU ÖĞRENME

Sayısı çok meslekten birinin seçilmesi, her birayın hayatında kilit önemden olan dönüşüm noktasını temsil etmektedir. Bireyi yaratıcılık, başarı, şans ve mutluluk yollarına götürebilir.

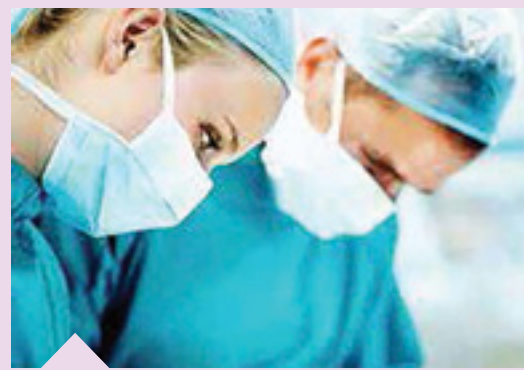
İnsanın çalışmasında başarılı olabilmesi için, her şeyden önce uygun bir eğitim almalı ve gerekli olan bilgi ve becerileri edinmelidir.

Meslek - oyuncu/aktris

Meslek - aşçı

Meslek - doktor

Çocuk bilinçlendiğinde ve okul, eğitim, kurs ve değişik hobi aktiviteleri üzerinden yetkinleşmeye devam ettiği zaman seçim süreci başlamaktadır.

Gelişim yetişkinler için bile, hemen de hiç bir zaman bitmeyen bir süreçtir. Yeni şeylerin bulunması, yeni beceri ve bilgilerin edinilmesi, insan davranışlarının yükselmesi için her zaman yer vardır. Bu anlamda, okulda öğrendiklerimiz, büyük "hayat okulunun" sadece başlangıcıdır, deyimini kullanılmaktadır.

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Senin "elementin" nedir?

"Element" doğal yeteneğin kişisel tutkuyla birleştiği noktadır ve aynı öyle etrafın imkanlarıyla desteklenen durumdur. İnsanlar kendi "element"inde oldukları zaman, tam olarak oldukları gibi olduklarına en güçlü şekilde inanırlar, derinden esinlenirler ve en yüksek seviyede başarı elde ederler.

Biraz da kendi yeteneklerimizden söz edelim! Bir yeteneğe sahip olduğunu düşünüyor musun? Kendi yeteneğini nasıl keşfettin, seni ilgilendiren nedir? Senin yaşında kendini "araman" çok normaldir. Aranızda okul yükümlülükleri dışında başka bir şeyle meşgul olan biri var mı? Biraz da bu konuda tartışabilirsiniz.

Aşağıdaki boş alanlardan her birine bir kaç şey yaz(senin sevdiğin şeyler nedir, gönüllü olarak yaptığın işlerin nasıl "gidiyor", hangi işlerde destek alıyorsun).

İstiyorum	"Elimden geliyor"	İstekliyim	Yardım ediyorla/ imkanım var

Örtüşmenin nerede olduğunu bak. Boşluklarda daha çok beliren şey senin "elementin" olabilir!

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

TARTIŞMA SORULARI

- Kendi "elementini" ne kadar kolay bulabildin? Belki de birden çok elementin var? Nasıl bir sonuca vardın? İyi olduğun ve istediğin şeyin arasında seçim yapabileseydin neyi tercih ederdin? Samimi bağlılıktan dolayı değil de sadece kolay iş bulma ya da kolay kazanç elde etme nedeniyle seçilecek bir meslek nasıl sonuçlar yaratabilir? Karar alırken ebeveynlerin tavsiyelerinden mi yoksa kendi çıkarlarından mı hareket edeceksin ve neden?
- Günümüzde yeni olan, belki de ebeveynlerinin hiç duymadığı meslekler hangileridir? İnsanlar hangi işlerde yetenekli ya da becerikli olabilirler? İnsanların faaliyetler ve mesleklerini nasıl gruplandırabilirsin?

Kendi "kıvılcımını" yani hayatın anlamını bulma konusunda biri birinize yardımcı olmanız için tartışma açınız?

2 Aktivite:

Belediyeniz ve şehrinizde hangi orta okullar bulunuyor, konusunda tartışma açınız?

- Geçen senenin ilanlarını araştırarak orta okula kayıt imkanlarını inceleyiniz.
- Yaşadığınız ortamda (şehir, belediye) sizin ilginize uygun okul bulunuyor mu?
- Pedagoji/piskoloji hizmetine başvurup, profesyonel yönlendirmenin ne demek olduğunu öğrenin? Piskolog profesyonel yönlendirme bakımında size yardımcı olabilir...

3 Aktivite:

Karyer yönlendirme konusunda aranızda sorular sorabilirsiniz. Her öğrenci bir kab/kutu içinde toplanacak 1-2 soru düşünmelidir. Bundan sonra her öğrenci bir soru çekip cevap vermelidir.

ELEŞTİRİSEL DÜŞÜNCE VE SORUN ÇÖZME AKTİVİTELERİ

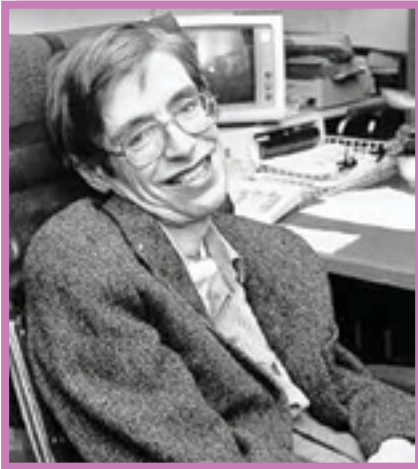
1 Aktivite:

Aşağıdaki şahıslar hakkında yazılanları okuyun ve düşünün!

En enteresant sağır insan ya da kadınlardan biri **Helen Keler**'dir (1880-1968). O iletişim kurmaya öğrenerek, tanınmış bir müellif ve siyasi aktivist olmuştur. Geçirdiği bir sıtma sonucu görme ve işitme yetisini kaybettiğinde 19 aylıkmış. 1887 yılında En Saliven onunla çalışarak, iletişim kurmasını öğretmeye başlamış. Bu onların arasında 49 yıl devam edecek işbirliğinin başlangıcıydı. 1888 yılında Helen Perkins körler enstitüsüne gidiyormuş. 1894 yılında Helen ve En Newyork'a taşınarak Rayt-Humans sağırılar okuluna gitmeye başlamışlar. 1898 yılında Masaçusets'e dönerek Helen Kembric genç bayanlar okuluna yazılarak, 1900 yılında Retklif kolejine kayıt olama ruhsatını almış. 1904 yılında diploma kazanarak, bu tür diplomayı almaya başaran ilk kör ve sağır kişi olmuş. Helen Keler kendisinin büyük iradesi sayesinde dünyaca tanınmış konuşmacı ve müellif olmuş. Duygu handikeplerine karşı mücadele, onun hayat misyonu olmuş. 195 yılında, kar amacı gütmeyen, körlüğü önleme "Helen Keler İnternational" örgütünü kurmuş. En Saliven'in beraberliğinde dünyanın her tarafında 39 ülkeyi ziyaret etmiş.

Stiven Hoking (1942-2018) Fizik teorisyeni, astrofizikçi, kozmolog ve ad yapmış bilim adamı. Stiven Hoking 21 yaşındayken ALS hastalığı tanısı konulmuş ve doktorlar sadece daha iki yıl yaşayabileceğini tahmin etmişler. Fakat Hoking 75 yıllık bir ömür yaşamış. Otuz yıldan çok tepeden trnağa kadar felçmiş ve iletişim kurabilmek için özel ses aygıtı kullanıyormuş. Aynı öyle hafif baş ve göz hareketleri kullanarak çalıştığı tekerlekli sandalye kullanmaktraymış.

Bu engeller onun örnekse bir araştırmacı ve profesör olarak aktivitelerini önleyememiş. Yoğun kişisel hayat yaşamaktaymış. Hoking günümüzün en tatnılmış simalarından biridir.

ELEŞTİRİSEL DÜŞÜNCE VE SORUNLARI ÇÖZME AKTİVİTELERİ

Frida Kahlo (1907-1954). Çocukluk yaşlarında çocuk felçi olmuş ve bazı kaynaklara göre, sağ ayağında dismetri olmasına yol açan "spina bifida" hastalığını da geçirmiştir. Bunun yanı sıra ergenlik çağında geçirdiği bir kaza sonucu omurga sorunları dahah da kötüleşerek, hayatı boyunca fiziki sorunlar ve neticelere yol açmıştır.

Frida hayatının büyük bir kısmını yatakta, sancılar içinde geçirmiştir. Bu halde bile tüm zamanların en tanınmış sanatçılarından biri ve XX yüzyılın ikonu olmaya başarmıştır.

Aleksandar Matovski-Cako diploma sahibi olmuş okul öncesi eğitim öğretmenidir. Günümüzde Üsküp şehir belediyesinde çalışmaktadır. Aleksandar Down sendromu olan bir kişidir. Polonya'da düzenlenen dans yarışmasında kazandığı birincilik, onun en büyük başarılarından biridir. Cako dans yanı sıra şiir yazmakta, kendi radyo yayını yönetmekte, insan hakları için mücadele ederek sesini duyurmaktadır. Aleksandar kendi çalışmaları için çok sayıda takdirname, sertifika ve ödül kazanmıştır. Aynı öyle 21 mart 2016 yılında Birleşmiş Milletler Teşkilatı Newyork merkezinde düzenlenen Down sendromu gününe adanmış Konferansta yer aldı. O, Down sendromlu insanların da, her gün karşılaştıkları zorluklara karşın, hayatlarında başarı elde edebileceklerini kanıtlayan bir şahıstır.

Tartışma soruları

1. Bu kişiler kendi hedeflerine ulaşabilmek için hangi özelliklerini geliştirmişer?
2. Kişisel gelişim ve toplumsal gelişime yol açacak özelliklerin geliştirilmesi neden önemlidir?

KAVRAMLAR:

Gelişim: büyüme, ilerleme ya da olumlu değişikliklere yol açan süreçtir.

Özellikler: kişisel özellikler, göreceli olarak daimi kişisel özelliklerdir. Bu özellikler kişisel çizgiler, beceriler, mizaç ve kişinin ilgi alanlarıdır.

Etik: Ahlak, ahlak prensipleri ve kuralları ve onların insanın toplumsal ile kişisel yaşamındaki roluyla ilgilenen bilim dalıdır.

İnsanlık: İnsancılık, insana layık, insanseverlik.

Değer: Değerler önemli, istenen, değeri olanlara eğilen idealler ve düşünceleri temsil etmektedirler. Ahlakın ayrılmaz bir elementi olarak, insanı iyi, istenilen ve faydalı olan şeylere doğru yönlendirmektedir.

Plan: Çizilen ödevlerin zamanında gerçekleştirilmesi için peşin belirlenen önlemler sistemi.

Karyer: Seçilmiş meslek, hizmet, uğraşı; bir meslekte geçirilen zaman.

Meslek: Hazırlığını bitirmiş olduğumuz ve geçim sağlamamızı imkanı kılan başlıca meşgale.

Hayatboyu eğitim: Bitmeyen özeğitim süreci.

KONUYLE İLGİLİ SORULAR

- Kişisel özelliklerin gelişimi kavramı ne demek?
- Bireyin hangi özellikleri istenen ve pozitif özelliklerdir?
- Karşılaştığın zorlukları hangi özelliklerin gelişimiyle aşabilirsin?
- Gerçek hedeflerin çizilmesi neden önemlidir ve onları nasıl gerçekleştirebilirsin?
- Önemli kararlar alırken ağırlıklı olarak neyi önem vermek gerekiyor?
- Ahlaki ikilem durumunda başvurulacak değerler hangileridir?
- Genel iyiye yönelmemiz neden önemlidir?
- Kararların alınması sırasında sağlık, insanlık, yaşam ve insanın onuru neden en yüksek kriter olarak alınmalıdır?
- Yaşam mesleğinin seçimi neden önemlidir?
- Gelecekteki mesleğini seçerken neyi gözönünde bulundurmalısın?
- Mesleki gelişimini neden planlandırmalısın?
- Yaşam eğitimi ve emek sarfetmenin edimleri nasıldır?
- Meslek seçimi bakımında kendi ilgilerini (çıkarlarını) nasıl yönlendirmelisin?

VATANDAŞ TOPLUMUNDA İŞBİRLİĞİ VE BAĞLANMIŞLIK

- FARKLILIKLARIN KABUL EDİLMESİ VE SAYGILANMASI
- TUTUM VE GÖRÜŞLER
- ÇATIŞMALAR VE ÇATIŞMALARIN YÖNETİMİ
- SİVİL TOPLUMDA KÜLTÜRLERARASICILIK KONUYA BAKIŞ

BU KONU BİTTİKTEN SONRA

Bu konu bittikten sonra Şu alanlarda yetenekli olacaksınız:

- milli, dini, cinsel ve sosyal esaslı farkları somut örnekler üzerinden saygılamak;
- çağdaş yaşam koşullarında ayırım örneklerini analiz etmek;
- farkların saygılanması ve işbirliği promosyonu yapan somut aktiviteler önermek ve aynalarına katılmak;
- diğerlerinin belirli konulardaki farklı görüşlerini saygılamak;
- farklı görüşlerle ilgili hoşgörü örnekleri üzerine tartışmak;
- somut çatışma durumlarında çatışma tiplerini belirlemek;
- akran gruplarında olası çatışma durumlarının analizini yapmak;
- okulda Şiddet promosyonu içermeyen aktiviteler önermek;
- çok kültürler ve kültürler arasındaki farkı ayırt edebilmek;
- kültürler arası değerlerin oluşturulmasına katkı sunan somut aktiviteler gerçekleőtirmek için yetenekli olacaksınız.

2 KONU

FARKLILIKLARIN KABUL EDİLMESİ VE SAYGILANMASI

“Hiç kimse, sadece cilt rengi, kökeni ya da farklı dini olduğu için başkasına karşı kin ile doğmaz. İnsanlar nefret etmeyi öğrenir, ancak sevmeye de öğretilirler-sevemek insan kalbi için aksinden daha doğaldır.”

Nelson Mandela

Farklılıklar tüm farklı insanları dahil etmektedir

Onlardan her biri kendi özelliği üzerinden katkısını sunmaktadır ve bunlar bizim ülkemizi özel kılmaktadır

Her toplumda değişik değerler ve değişik yaşama şekilleri görebiliriz.

Bir toplum tüm yaşama şekillerini (insan haklarına uyumlu olarak) eşit olarak saygılamalı ve onlara aynı saygıyla muamele yapmalı. Saygı konuşma, karşılıklı anlayış ve uzlaşma isteği üzerinden kurulmaktadır. Bizim toplumumuz çeşitlidir ve geçen yıl okuduğumuz gibi, çeşitlilik sadece etnik mensubiyet, milliyet ya da dinle alakalı bir şey değildir. İnsanlar arasında daha çok sayıda diğer farklar da mevcuttur. Yaş, ırk ve diğer fiziksel nitelikler, yüzeysel olan görünen farklardır ve değiştirilmesi mümkün olmayan şeyleri göstermektedirler. Yine de kolayca görülemeyen şeyleri dahil eden görünmez farklar da vardır.

Örnek, bir kimsenin iş tecrübesini göremeyiz, bir kişinin aile durumu, eğitimi, başarıları, gelirleri ya da dini inanışlarını bilemeyiz.

DİĞER İNSANLARIN FARKLARINI KABUL ETMENİN AVANTAJLARI

Okuyun, düşünün ve konuşunuz!

İrk, din ve etnik mensubiyet bakımında farklı insanların yaşamadığı bir kırsal bölgede büyüdüm. Fakülteye gitmeye başladığım zaman, daha büyük multi-etnik bir şehre taşındım, orada farklı fıkirlere sahip farklı insanlarla karşılaştım. Bizi geçmişimiz sınırlamaya mecbur değildir-elbeteki ilk başlangıcına karşı, yeni fıkirlere ve farklı insanlardan faydalarım oldu.

- Bizden farklı olan insanlarla tanışmak ve arkadaşlık kurmanın kazanımları hangileridir?
- Diğer insanların farklarını kabul etmemize katkı sunan nedir?

Bizden farklı olanlarla karışmak onlarla bağlanışlık duygusu oluşturuyoruz, demektir. Diğerlerinin benzerlik ve farklarını saygılamak, sayısı çok imkanın kapılarını açmaktadır. Örnek, yeni işler öğrenelim, toplumumuzdaki farklı etnik, kültürel ya da dini gruptan olan insanlarla yeni dostluklar kuralım. Kısacası tüm bunlar, dünyaya olan daha geniş bakış açımız nedeniyle bizi daha enteresant kılmaktadır.

Demek oluyor ki farklılıklar, insanların farklı cins, yaş, cinsel yönelim, sakatlık, din, inanış ve daha bir çok farklı şeyini dahil etmektedir.

Tümümüzün birlikte olmamız, biri birimizden öğrenmemiz ve kültür ite tecrübe karışımını paylaşmamız için karşılıklı farkları saygılamamız önemlidir.

TÜMÜMÜZ EŞİTİZ

Gençliğimde ailem parası olmadığı için benimle dalga geçiyorlardı. Tanınmış bir marka ayakkabılarım olmadığı, sadece ailem yoksul olduğu için, çocuklar benimle dalga geçiyorlardı.

- Ne düşünüyorsun, tüm bunlar bana etki etti mi?
- Bu adil bir şey midir?

Okullarda taciz, bir ayrımcılık şekli olabilir.

Müzik ve modadan, mutfak ve dile kadar, ülkemiz için büyük önemden olan her şey, farklı etnik topluluklar, kültürel ve sosyal grupların etkisi altındadır

Sadece makedonca'yı sizin kadar iyi konuşmadığım için ya da belli bir şekilde davranmadığım için, bana çeşitli tahrik edici sözlerle hitap etme hakkınız yoktur! Siz benim kim olduğum ya da nereden geldiğim konusunda hiç bir şey bilmiyorsunuz!

- Bu doğrumudur?

Ayırım yapma!

Dünyanın dört bir yanında çok sayıda çocuk kendisini yılmış, küçümsenmiş, üzgün, yalnız, fiziksel incinmiş, huzursuz ve bundan daha nice fazlasını hissetmektedir.

Bazı kimseler "siz kimsiniz" diyerekten onların taciz edilmeyi hak ettiklerini düşündüklerinden dolayı böyle olmaktadır. Bu adil mi?

Hadi, ayırım yapmak ne demektir, keşfedelim?

AYRIMCILIK

Tümümüz farklı olarak dünyaya gelmişizdir, bunun için "siz kimsiniz" diyerekten diğerlerini reddetmemiz adil midir?

Adil olmayan nedir?

Bir erkek kozmetikçi, ya da bir kız su tesisatçısı olmak istiyorsa, onlar için ne düşüneceksiniz? Pembe renk kızlar, lacivert erkekler için midir?

Ayrımcılık etrafımızda her gün meydana gelen bir şeydir.

Ayrımcılık, ırk, etnik köken, dini inanış, cinsiyet, sakatlık, yaş, cinsel yönelim, sosyal durumu gibisinden kişisel nedenleri dolayısıyla bir kişi ya da bir gurubun **adaletsiz ya da eşit olmayan şekilde muamele görmesidir ve bunlar bu kişi ya da gurupları diğerlerine kıyasen daha elverişsiz bir duruma getirmektedir**. Ayrımcılık, insanlara eşit muamele yapmayan bir davranış şeklidir. Bu tür (adil olmayan) davranış, insanların kendi hak ile çıkarları, edimlery ve imkanlarına bütünsel olarak sahip olmalarını engellemekte ya da en iyi halukarde, kendi hak ve çıkarlarını gerçekleştirmeleri yolunda zorluk çıkarmaktadır.

Örnek, genç kadınların hamile ya da küçük bebekleri olduğu dönemde iş bulamamalarıyla ilgili olumsuz deneyim.

İnsanlar arasında benzerlikler ve farkların olduğu ve insanlar arasındaki farkların çoğu zaman ayrımcılık için bir zemini oluşturduğu konusunda bilinçli olmalıyız. Daha üstte söylediğimize göre, ayrımcılığın zemini cilt rengi, yani ırk ayırımı, cinsiyet, dil, din, etnik mensubiyet, yaş ve diğer unsurlar ayırım için zemin olabilir.

Aslında diğer ayırım şekillerinden de söz edebiliriz: dolaysız ayırım, dolaylı ayırım, huzursuz etme, tanışma esnasında ayırım, nefret dolu konuşma ve b.

AYRIMCILIK TÜRLERİ

Dolayısız ayrımcılık

Dolayısız ayrımcılık, bir kimse sahip olduğu veya sahip olduğu tahmin edilen bir özelliği nedeniyle haksız muamele gördüğü durumdur.

Örnek, gayrimenkul çalışanı bir kimseye, belli bir etnik topluluğuna mensup olduğu için, kiralık mülkün olmadığını, ancak başka bir etnik topluluk mensubuna mülkünü kiralık verdiğini söylemektedir.

Dolaylı ayrımcılık

Dolaylı ayrımcılık herkes için aynı olan kural ya da koşulların mevcut olduğu oysaki aynı bu kural ve prensiplerin belirli kişi ya da guruplar için uygulanması daha elverişsiz olduğu durumdur.

Örnek, bir işverenin kurmuş olduğu iş politikasına göre, insanların belirli bir iş yapabilmeleri için 180 cm boyunda ya da daha yüksek olmalıdırlar. Bu politika dolaylı olarak kadınlar ve bazı etnik guruplar karşısında ayrımcılık yapabilir (cinsiyet ya da ırk ayrımcılığı).

Başka bir örnek verelim: bir kamu kuruluşuna girebilme sadece basamaklardan(merdiven) mümkünse, o halde tekerlekli sandalye kullanan kişilerin binaya girmeleri mümkün olamaz (engelli kişi gerekçesiyle ayrımcılık).

Diğer ayrımcılık örnekleri şöyle olabilir: yetenek dahil eden ayrımcılık (gelişim egnelli kişilere ayrımcılık); bir kimsenin siyasi yönelimi yada görünüşüne göre ayrımcılık (bir kimsenin aşırı büyük ya da aşırı küçük, aşırı yüksek ya da aşırı alçak olmasına göre ayrımcılık).

AYRIMCILIĞA KARŞI BARIŞCI MÜDAHALELER

Şiddetsiz direniş

Bir kimsenin ayrımcılığa uğraması durumunda "başımızı diğer yana döndürmemeli", ayırımı uğrayanların korunmasından yana durmalıyız.

insanlar bazan ayrımcılık olaylarını nasıl önleyebilir, nasıl karşı koyabilirler, bilemiyorlar.

Boyan'ın balet oyuncusu olması düşüncesi neden ailesinin hoşuna gitmemiş? Ailesinin bununla ilgili tutumları nereden kaynaklanıyor? Aslında bazı sporların sadece kızlara, bazılarının ise sadece erkeklere ait olduğu gerçekten mevcut mu?

Bazı işlerin sadece kızlara, bazılarının da sadece erkeklere ait olduğu doğru mu?

Boyan bale konusunda yetenekli ve istekli olduğuna karşın, onun ailesi bale derslerine gitmesini yasakladı çünkü ailesinin düşüncesine göre bale sadece kızlar için uygunmuş. Buna rağmen o kendi zevkini takip etti ve "Kuğu Kuşu" balesinde rol alarak, başarılı bir bale oyuncusu oldu.

Mohandas Mahatma Gandhi Hindistan'ın en önemli siyasi ve ruhani lideriydi. O anavatanı Hindistan'da "milletin atası" unvanına sahiptir. Onun şiddetsiz protestoları Hindistan'ın bağımsızlığa kavuşmasını sağlamıştır. Onun inaniş ve davranışları bütün dünyada sivil hak hareketlerine esin kaynağı olmuştur. O dünya barış ikonudur. Onun doğum günü olan 2 ekim, uluslararası şiddetsiz direniş günü olarak kutlanmaktadır.

Ne düşünüyorsunuz, kölelik ortadan kaldırıldıktan uzun bir süre sonra köle ticareti neticeleri görünüyor muydu? Bunlar bütün dünyadaki eşitsizliklere etkide bulunuyor mu?

Anlaşılan bu durumlarda yardımcı olabilir ve şiddetsiz tepki verme yollarını bulabiliriz.

Örnek

Gandi'ni hayali bağımsız Hindistan ve herkes için barış ve özgürlüktü. Hayallerini barışçı yoldan icra etmesi sırasında Gandi'nin dünyaya sergilediği cesareti va kararlılığı, bütün dünya karşısında ilham kaynağı olmasına yol açtı.

Kendi hedeflerine varmak için şiddet ya da kaba kuvvet kullanmak yerine, Gandi'nin seçtiği "silah" barış ve daimi sevgiydi. Sayısı çok büyük lider ve krallık ailesi, sadece kendi hedeflerinden dolayı özgürlük için kanlı savaşlara girmişlerdir. Onlar çoğu kez kendi hedeflerine varmak için saldırılar düzenlemekteymişler. Yine de Gandi herkesin aynı oranda özgürlüğü hak ettiğini ve şiddete veya korkutmaya başvurmadan zafer elde edilebileceğini göstermiştir.

Her zaman şiddete başvurmadan belirli hedeflere varmamız için çaba harcamaya eğilmeliyiz. Şiddete başvurmadan uygulanan bazı yollar şunlardır: **sembolik protestolar, sivil itaatsizlik, gösteriler, grevler, ablukalar.**

Okuyun, düşünün ve konuşunuz!

Aşağıdaki acımasız veriler bize ne gösteriyor?

Bu insanlar neden öldürüldü?

Ruanda, 1994 yılı soykırımı	100 günde 800.000 insan öldürüldü
Nazi Almanya, 1933-1945 holokost	11 milyon insan öldürüldü
Kamboçya, 1976-78 soykırımı	Yaklaşık 1.4 milyon insan öldürüldü

Soykırımı- ırk, dini ve milli nedenlerden dolayı belirli bir grup insanın sistemli şekilde yok edilmesi, imha edilmesi, ortadan kaldırılması.

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Aşağıdaki metni okuduktan sonra cevap ver:

Geçmişte Güney Afrika Cumhuriyeti'ni sadece beyaz ırkat olan insanlar yönetiyormuş ve sadece onlar iyi iş yerlerinde çalışıyor, güzel evlerde yaşıyor, iyi okullarda okuyabiliyor, sağlık korumaya sahip olarak imtiyazlı bir hayat yaşıyorlarmış. Siyah ırktan olan insanlara gelince, oldukça düşük ücretli iş yerlerinde çalışıyor, yoksul topluluklarda fakirlik içinde yaşıyorlarmış. Bunun yanı sıra sayısı çok diğer haklardan da mahrum kalıyorlarmış, onların seçimlere katılma hakkı bile yokmuş. Sayısı çok diğer insan gibi, Nelson Mandela da, insanların rengini gözönüne almadan, herkesin aynı muamele görmesinden yanaymış.

1948 yılında Güney Afrika hükümeti öyle denilen "apartheyd" sistemini oturtmuş, bu şekilde ülkedeki ırk ayrımcılığı daha da derinleşmiş. Yeni ayrımcı yasaya göre, zenciler ve beyaz ırktan olanlar ayrı hayat yaşamaya mecburmuş. Aynı yerlerde yaşamaları, aynı restoran masasında oturmaları, aynı okullarda okumaları, aynı tren ya da otobusta yan yana oturmaları bile yasakmış!

- Kime karşı ayrımcılık yapılıyor ve neden?
- Ayrımcılığın esası nedir?
- Mandela'nın ne yaptığını araştır.

Apartheyd - ırka ayrımcılık politikası, insanların ırk esasına göre ayrılması

2 Aktivite:

Yeni okuduğunuz ayrımcılık örnekleri üzerinde düşünürken, bir kağıt üzerinde eskizler çizin, ondan sonra da somut örneklerle ilgili düşünce, duygu ya da sorularınızı yazınız. Kağıt üzerine aynı anda daha çok öğrenci yazı yazabilir.

- "Grafitler duvarına" bakınız ve "ayrımcılık yapma!" konusunda tartışınız
- Okuduğunuz örnekte adı geçen insanların ayrımcılığa uğramasıyla ilgili bir kaç örnek verin? İnsanlar neden ayrımcılığa uğrayabilir?
- Ayrımcılığa nasıl karşı koyabileceğinize dair bir örnek verin. Ayrımcılığa güvenli bir şekilde karşı koyabileceğiniz bazı örnekleri sayınız (şiddetsiz stratejiler)?
- Çiftler ya da küçük gruplar olarak, ayrımcılığa karşı gelmeniz için, sınıfınızdan çıkan fikirlerden birini ifade edecek bir poster hazırlayınız. Posterlerinizi birleştirin ve sınıf arkadaşlarınızın da ayrımcılığa karşı mücadele etmeleri yönünde cesaretlendirmeniz için posterleri okulun içinde sergileyiniz.

TUTUM VE GÖRÜŞLER

Okuyun, düşünün ve konuşun!

1970 tarihli "Coca Cola" reklamı bu markanın küresel olması ve tüm zamanların en popüler alkolsüz içeceği olmasına neden olmuş.

"Pepsi" şirketi önce iyi bir reklam yapsaydı, belki de "Coca Cola" değil, en çok satan kendisi olabilirdi.

- Bu reklam çok sayıda insana büyük etkide bulunarak mı popüler oldu?
- Reklamlar bizim tutum ve seçimlerimize nasıl etki ediyor?
- Reklamlar bir ürünü satın almanız için etkide bulunuyor mu?

TUTUM VE GÖRÜŞLER

Her birimiz çevremizi değerlendiririz. Her birimiz bir şey hoşumuza gidiyor mu yoksa hoşumuza gitmiyor mu diye düşünce oluştururuz. Bir kimsenin mesela çikolata karşısında nötür kalması çok nadirdir. Kısacası, tutumlar insan, cisim ya da fikirlerin değerlendirilmesidir. Herkesin çevresinde bulunan ve önemli olan şeyler hakkında kendi düşüncesi kendi tutumu ve kendi görüşüne sahip olma hakkı vardır. Diğerleri, belki de onunla hemfikir olmadıklarına karşın, onun bu tutumuna saygı duymalıdır.

Tutumlar önemlidir çünkü çoğu zaman yaptıklarımızı belirlemektedirler-çikolata mı yiyoruz, konsere mi gidiyoruz veya bir kişi için oy mu kullanıyoruz. Bu nedenle şirketlerin çoğu- kendi ürünlerini bize satabilmek için tutumlarımıza etkide bulunmaya çalışıyorlar.

Küresel ısınma, bana ne? 2070 yılında kış mevsimi olmayacaksa kime zarar?

Bu bir olgu mu yoksa düşünce mi?

Siyasetçilere gelince, onlardan yana oy vermemiz için bizi ikna etmeye ve tutumlarımıza etki etmeye çalışıyorlar. Medyalar da sıkça aynı bir haberi farklı şekilde takdim ederek bazı tutumlarımıza etkide bulunmaya çalışıyorlar. Bu nedenlerden dolayı, kendi görüş ve tutumlarımızı dikkatle oluşturmamız ve belirli konuda yeni ilgili gerçekler bulduğumuz halde, aynılarını yeniden gözden geçirmemiz çok önemlidir.

Tutumlarınıza en çok kim etki ediyor?
Onlar sizin tutumlarınıza ne kadar etki ediyor?
Nekadar sıklıkla kendi tutum ve düşüncelerinize dayanarak karar alıyorsunuz?

TUTUMLAR ÜZERİNDEKİ ETKİ

Bir çok şey tutumlarımız üzerine iyi ya da kötü şekilde etkide bulunabilir.

Ne düşünüyorsunuz, medyalar tutumlarınız üzerine nasıl güçlü etkide bulunabilir?

Çoğu zaman, kamuoyu düşüncesiyle manipülasyon yapmayı ve olaylarla ilgili belirli bir tutum oluşturmayı hedefleyen farklı bilgiler (enformasyonlar) tutumlarımıza etkide bulunabilecekleri konusunda bilinçli değiliz.

Son 10 yılda gençler arasındaki göç yüzde 20 oranında arttı.

Okuyun, düşünün ve konuşunuz!

Olgu ya da yalan?

İnsan hakları yasaları insanların kamu parklarına fotoğraf çekinmelerini önlemektedir.

(Günlük Basın, eylül 2009)

İnsan hakları yasasında, bir kimsenin kamu alanında çiçekleri resim çekmesini yasaklayan bir hüküm yoktur. Fotoğrafçı çektiği resimleri kar amaçlı kullanmayı düşündüyse, sahiplerinden izin alması gerekebilir ancak bunun insan hakları yasasıyla hiç bir alakası yoktur. Bir fotoğrafçı bir şahıstan izin almadan ille ki onun fotoğrafını çekmekte ısrar ettiyse, özel ve aile hayatını koruma hakkının saygılanmasından söz edilebilir. Örnek: sadece bir fotoğraf çekmek için ünlü birinin peşine düşmek.

- Yanlış başlıklar tutumlarımıza nasıl etki eder?
- Yanlış tanıtım tehlikesi neler olabilir?
- Ne düşünüyorsunuz, gazeteler neden yanlış bilgi veriyorlar?
- Okuduğun her şeye inanabilir misin?

Gerçekler sadece gerçek olan ve onun gerçekliği kanıtlanabilen yani gerçek olduğu kanıtlanabilen şeylere aittir.

Kendi tutumunuzu bildirmek istediğiniz zaman, belirli gurup, klişe ve diğerlerini tahrik etmeden, tutumlarınızla ilgili gerçekleri ve kanıtları ortaya atmanız gerekmektedir.

Dedikodular (başkalarından duyduklarınız) belirli bir kişi ya da olayla ilgili tutumunuza ne kadar etki ediyor?

Düşünce kişisel inanıştır.

İyi anlayış ve kanıtlanmış gerçeklere dayanan düşüncelerimizi vermek neden önemlidir?

Gazete manşetleri ve raporlar her defasında gerçeklere dayanmaz yani o haberler her defasında doğru olmayabilir. Bunun için bu dinlediklerinizi ve okuduklarınızı itiraz ederek gerçekleri öğrenmeye çaba harcamalısınız.

Gerçekleri öğrendikten sonra kendi düşüncenizi kurabilir ve kendi tutumlarınızdan daha emin olabilirsiniz.

Söylentiler ve dedikodular gerçeklere dayanıyor mu yoksa abartılı mıdır?

Söylentilerin bizim tutum ve düşüncelerimize etkisi nasıl olabilir? Söylentiler genelde abartılıdır ya da tamamen hayal edilmiş hikayeler olabilirler. Söylentiler tutumlarımıza çok olumsuz etkide bulunabilir ve tacize yol açabilirler.

Bazı işler ya da bazı insanlar hakkında konuştuğunuz zaman tutumlarınızın gerçeklere ve iyi alayışa dayandığı konusunda emin olmalısınız.

Çoğu zaman bizim dostlarımız değişik konularda alacağımız tutumlara etki etmektedirler. Dostlar önemli bir bilgi kaynağı olabilirler ancak yine de belli bir tutum ya da görüş açısı kabul ettiğimiz zaman dikkatli olmalıyız. Bu gibi durumlarda kendi düşünce ve fikirlerimizi kurmadan önce gerçekleri keşfetmeye odaklanmalıyız.

Değişik iddiaları temelli olarak gözden geçirip (yeterince bilgiye sahip olduğumuz zaman) gerçekleri öğreneceğimiz zaman, çıkaracağımız sonuçlardan emin olabiliriz. Bu şekilde önyargılardan kaçınacak ayırıcı davranışları önlemiş olacağız.

GÖRÜŞLERİNİZİ VERMEK

Kendi düşüncenizi oluşturmak ve kendi tutumunuza güvenmeniz çok önemlidir.

Belli bir konuda kendi düşüncenizi oluşturmak ve kendi tutumlarınızdan emin olmak için ne yapabilirsiniz?

- Gerçekleri öğrenin.
- Sorular sorun.

- Okuyup duyduklarınızı kontrol edin.
- Tüm bilgiler üzerine düşünerek kendi düşüncenizi oluşturun.

Sizin tutumlarınıza dış etkenler de etkide bulunabilir.

Bunun için tartışmanız, kendi tutumlarınızı kurmanız ve bilgi ile gerçekleri toparlamanız önemlidir. Diğer insanların tutum ve düşünceleri karşısında saygılı olmalısınız, ancak kendi düşüncenizi açıklamak istiyorsanız, bunu gerçeklerin ve kanıtların ortaya atılmasıyla yapmalısınız.

Hatırlayalım!

Klişeler ve önyargılar

klişeler-gerçekler ve kanıtlara rağmen mevcut olan yanlış anlayışlar

önyargılar- gerçeklere dayanmayan duygular ile ifade edilen olumsuz düşünce ve tutumlar

Dedikoduyu gerçek bilgiden nasıl ayırt edebilirsiniz?

Tüm bilgiler hakkında düşün ve kendi düşünceni oluştur!

1951 kırıvat reklamı

Vatandaşların çoğunda bunun tamamen kabul edilir olduğu tutumu mevcutmuş. Günümüzde cinsler arasındaki rollerin klişe olarak gösterilmesi halen mevcut olduğuna karşın, bunun kabul edilemeyeceği düşünülmektedir. Bu nedenle çok sayıda şirket cinsiyet rollerinin klişe olarak temsilini değiştirmeyi hedeflemektedirler ve örnek olarak, erkeklerin de ev işleri yaptıklarını gösteren reklamlar hazırlamaya çaba harcamaktadırlar. Bunun devamı olarak, vatandaşların tutumları giderek daha çok, bir cinsiyetin diğer cinsiyete kıyasen altta kalmasını kabul etmemeye doğru gitmektedir. Demek oluyor ki son 60-70 yılda batı toplumlarında cinsiyet eşitliği bakımındaki tutumlar bir hayli değişmiştir. Bu değişime çeşitli faktörler etki etmiştir (reklamlar dahil), medyalar ise tutum ve görüşlerin oluşturulması ve değişimine etki edebilecek faktörlerden sadece bir tanesidir.

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

TV ya da internetten daha çok reklam izleyin, bundan sonra reklamların bizim tutumlarımız, davranış ve seçimlerimize nasıl etki ettiği konusunda konuşunuz.

Elmas

Senin tutum ve düşüncelerine etki eden dış etkileri üzerinde yazacağın dokuz kart hazırla. Onları elmas şeklinde sırala. En önemli özelliği en üst noktaya, en önemsiz olanı dipte yerleştir. Bu sıralamayı önce kendi başına sonra çiftler olarak yapınız ve sıralama konusunda aranızda anlaşınız.

En çok etki eden nedir konusunda konuşun bundan sonra ise bu etkilerin iyi yada kötü müdür konusunda tartışın.

2 Aktivite:

Sınıf arkadaşınızla ilgili söylentiler konusunda düşünün. Bu vakada da, gazetecilerin yaptığı gibi, aynı şekilde abartıya gidilmiş mi? Bunların tümü bizim tutumlarımıza nasıl etki ediyor?

Söylentiler taciz, önyargı ve ayrımcılığa yol açabilir mi?

3 Aktivite:

İnsanlar önyargı ve ayrımcılıkla doğuyor mu, konusunda konuşunuz?

Onların tutumlarına etkide bulunacak neler olabilir?

Eğitimin etkisi var mı, ebeveyn ve ailenin tutumları etkili oluyor mu, kişisel tecrübe, olumsuz tecrübeler, medyalar, bilinmeyen karşısında duyulan endişe etki eder mi yoksa anlayış, hoşgörü eksikliği mi yada kendini beğenmişlik mi etkide bulunabilir, araştırınız.

ÇATIŞMALAR VE ÇATIŞMA YÖNETİMİ

Bazan uygunsuz bir duruma düştün mü, mesela bazı insanlar belli bir konuda anlayamadıkları zaman? O anda kendini nasıl hissediyordun? Onların arasındaki anlaşmazlık sana ürkütücü mü yoksa heyecanlı mı görünüyordu? Sen o anda ne yaptın?

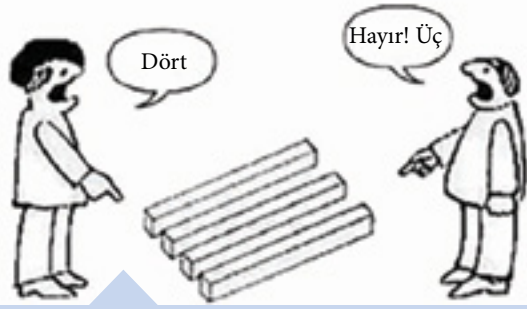
Diğerlerinin ihtiyaçlarını gözönünde bulunduracak kararlar alınız

Düşünün ve konuşunuz!

Bu resimlerde ne görüyorsunuz?

FARKLI PERSPEKTİFLER

Gerçekten şaşırtıcı!!!

İnsanlarda durumları sadece kendi perspektifinden (kendi bakış açısından) algılamak eğilimi mevcuttur. Bu nedenle farklı insanlar aynı bir objede farklı özellikler görmektedirler, farklı insanlar aynı bir vakayı farklı şekilde izah etmektedirler. Bazan problemin perspektifini gerçekten anlayabilmemiz için onu başkasının açısından ele almamız gerekmektedir.

Kendinizi başkasının yerine koyarak, öyle bir durumda kendinizi nasıl hisseder, nasıl düşünür ve ne yapardınız diye düşünmeniz gerekmektedir. Bir durumu bir kimsenin açısından düşünme fırsatına sahip olduğunuz zaman, başkasının motiflerini daha iyi anlayabilir ya da hiç kimseyi incitmeden ve hiç kimseyle çatışmaya girmeden, kendi davranışınızı değiştirebilirsiniz.

Ufak bir anlaşmazlığın büyük çatışmaya dönüştüğü bir durumda bulundunuz mu? Ne düşünüyorsunuz, neden?

Çatışmaları önlemeliyiz!

Çatışmanın şiddete yol açması şart değil

Çarpışma ya da çatışma (lat. conflictus, aynı fikirde olmamak)- iki ya da daha çok kişi arasında ihtilaf. Farklı düşünceler çatışmayı temsil etmez fakat çatışmaya neden olabilir.

ÇATIŞMALAR

Çatışmalar her günlük hayatımızın ayrılmaz bir parçasıdır. Onlar insanlar arası ilişkilerin, biri birine değerli olan insanlar arasında bile hayatın ayrılmaz bir parçasıdır. Bu evde, okulda, iş yerinde ya da farklı inanış, değer ve tecrübeleri olan insanların bulunduğu yerde her günlük bir belirtidir.

İnsanlar çatışmaları olağanüstü kötü, olumsuz, kaçınmamız gereken bir şey olarak görmeye eğilimlidirler. Ancak çatışma sonucu nasıl olacak, kaçınılmaz olarak insanlar arasındaki ilişkilere olumsuz etki edecek mi, onları çözme usulumuza bağlıdır. Çatışma dikkatle yönetilmediği zaman, şiddete dönüşebilir ve size zarar verebilir. Çatışma örtbas edildiği zaman önemli sorunlar çözüme ulaştırılmayacak, buysa memnuniyetsizliğe yol açarak, gergin ortamın belirmesine neden olabilir. Nitekim çatışmanın halledilmesi için gerekli olan adımlar atılmalıdır, "havanın temizlenmesi" basıncı azalttığı ve geleceğe dair anlayış yarattığı açıklanabilir.

İnsanlar bazan bazı kültürleri çok tuhaf görürler,

bazılarını ise hiç beğenmezler. Bunlar çatışmaya neden olmaktadır. Kimin kültürü daha güzel ve daha iyi konusunda kavga edecek yerde, farklı kültürlerin zevkini çıkartabiliriz. Eğer bu zor ise, farklı olduğumuzu kabullenmeli ve bazı ortak şeylerimizi bulmaya denemeliyiz. Çatışma meydana gelince, tümümüzün uzlaşacağı bir "altın orta" bulmaya çaba harçayabiliriz ya da herkez birer adım geri atsın.

ÇATIŞMASLAR VE SİZE OLAN ETKİSİ

Genelde kendileriyle en çok zaman geçirdiğimiz ebeveynler, arkadaşlar, işbirlikçiler, oyun arkadaşları ve b. ile çatışma halindeyiz.

Okuyun, düşünün ve konuşunuz!

Sakin ve ahenkli bir ses tonuyla iletişim kurmalıyız.

İki arkadaş, akşam nereye gidilecek konusunda anlaşamıyorsa, bu, iki düşünce arasında çıkan çatışma sayılır.

Bunu nasıl çözebiliriz?

ÇATIŞMALARIN BELİRMESİNE YOL AÇAN NEDENLER

Çatışmanın belirmesine yol açacak çok sayıda neden vardır: anlaşmazlıklar, utanç, gurur, önyargılar ve akranlarınız tarafından yapılan baskı, sadece bazı nedenlerdir. Çatışmaya yol açan durumlara gelince: **sınırlı kaynaklar**; karşılanamayan **temel ihtiyaçlar**; kişisel geçmiş ve biriken yaşam tecrübesinden kaynaklanan **farklı inanış ve değerler**; **farklı hedef ve çıkarlar**; bir durumla ilgili farklı görüş açıları şeklinde olabilir.

Olası çatışma durumunu önceden görebilsek, belki de bu çatışmanın tehlikeli şiddet durumuna büyümesini önlemiş olabiliriz.

Sınırlı kaynaklar nedeniyle meydana gelen çatışmalar, genel olarak iki birey ya da iki gurubun aynı şeyi istedikleri oysa iki taraf için yeterince kaynak olmadığı zaman oluşmaktadır. Örnek, en iyi "leptoplar", bazı şirketlerde çalışanların ihtiyacı ve bilgisine uygun olarak dağıtılacak pahalı cihazlardır. Bir gurup çalışan bu cihaza sahip olduğu, diğerleri ise sahip olmadıkları zaman, çalışanlar arasında ya da çalışanlar ve yöneticiler arasında çatışma meydana gelebilir.

Sınırlı fiziksel araçlardan kaynaklanan çatışmalar(zaman dahil) şunlardır: para, donatım, yetkiler, coğrafik sınırlamalar, örgütsel değişiklikler ve diğer dış güçler.

Karşılanmayan **temel ihtiyaçların** özelliği değişik olabilir: psikolojik ve fizyolojik(biyolojik). İnsanların değişik gereksinimleri vardır. Yemek ve içme suyu (biyolojik ihtiyaç) temel gereksinimlerdir. İnsanın sakatlıktan, diğer insanların saldırısından, depresyondan ve kötü hava koşullarından korunması çok önemlidir(güvende olması). İnsanların sevmeye(ebeveynler, arkadaşları, somut başka bir insan tarafından), beğendikleri bir gurubun üyesi olmaya(bir devletin

Karşılanmayan temel ihtiyaçlar; farklı inanışlar; farklı hedefler ve çıkarlar; aynı durumla ilgili farklı görüş açıları çatışmaların belirmesine neden olabilir.

vatandaşı, aynı dilde konuşan insanları gurubuna üye olmak, (kulüb üyesi olmak), kendilerine emin olmaya(bildikleri ve becerdikleri şeylerden dolayı kendilerini iyi hissetmek), en iyi becerdikleri şeyleri yapmaya(futbol oynamak, yemek pişirmek, bir şey üretmek, şarkı söylemek, müzik çalmak, keşfetmek, planlamak ve b.)gibisinden ihtiyaçları vardır. Karşılanmayan temel ihtiyaçlar, ilk bakışta başka faktörler tarafından kışkırtıldığı görünse de, çok sayıda çatışmanın belirmesi bakımında bir zemini temsil etmektedir.

İnsanlarda **farklı değerler**, hangi aktiviteler, hangi işler ve hangi fikirler doğrudur, hangileri değildir konusundaki farklı inanışlardan kaynaklanmaktadır. Çatışmaların büyük bir kısmı, insanlar tüm diğer insanların iyi nedir, kötü nedir, doğru nedir, yanlış nedir konusunda kendileri gibi düşünmelerini istedikleri için meydana gelmektedirler. Kendi dede, nine, anne ve babaları olduğu gibi kendileriyle arkadaşlık yaptıkları kişilerden öğrendikleri şeylerin tümü, en doğru ve en düzgün olduğu, herkesin bu şekilde davranması ve düşünmesi gerektiğini zannetmektedirler.

Örnek, sen para tasarrufu ve geleceğin planlanması önemli bir değer olduğunu düşünebilirsin, oysaki senin arkadaşın şimdiki zamanda hayattan zevk almanın daha önemli olduğunu düşünebilir. **Farklı hedefler** nedeniyle meydana gelen çatışmalar, çatışmaya dahil olan tarafların belli bir ihtiyacın karşılanması bakımında farklı görüşlere sahip oldukları zaman oluşmaktadır.

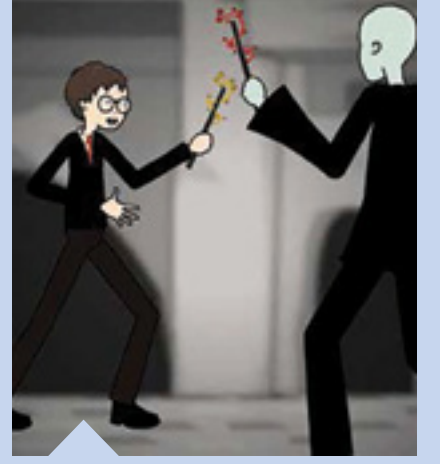
Farklı değerleri temsil eden renkli eller ilüstrasyonu.

Senin için en önemli olandan başlayarak, nasıl bir sıralama yapacaksın?

ÇATIŞMA TÜRLERİ

Çatışmaya dahil olan tarafları gözönüne alarak çatışmalar genelde aşağıdaki gibi olabilir:

- **Bireyler arasında meydana gelen çatışmalar**, yüz-yüze (anne-baba, anne-çocuk, çocuk-çocuk, öğretmen-çocuk). Çok sayıda film ve kitapta bu tür çatışmalar anlatılmıştır. "Yıldızlar savaşı" filminde Luk Skywalker kiralın güçleriyle, özellikle Dart Vader ile çatışmaktadır. "Hari Potter" dizisinde Hari Voldemort ve onun için çalışanlarla çatışmaktadır;
- **Guruplar arasında karıştı çıkarlar sonucu olarak beliren çatışmalar** ya da "guruba karşı gurup". Örnek; sınıfa-sınıf, farklı etnik guruplar. Dünya çapında 1820 yılından 1945 yılına kadar guruplar arasında çıkan çatışmalar sonucunda en azında 59 milyon kişinin öldürüldüğü tahmin edilmektedir;
- **Bir gurup mensupları arasında beliren çatışmalar.** Örnek, spor takımı, iş kollektifi, sınıf üyeleri arasında çıkan çatışmalar.

Hari Potter dizisine ait bu sahnede nasıl bir çatışmadan söz ediliyor?

Katerina annesinin sevdiği vazoyu kırdıktan sonra, annesine gerçeği söylemeli mi yoksa suçu evde besledikleri köpeğe yükleyerek kendi hatasını gizlemeli mi, tereddüt yaşamaktadır. Nasıl bir çatışmadan söz ediliyor?

Okuyun, düşünün ve konuşunuz!

Örnek: Vane polis vahşeti dolayısıyla duyduğu memnuniyetsizliğini ifade eden bir sanat projesi yaptı. Onun sanat öğretmeni projeyi beğendi ve şehir sanat şovunda göstermeye uğraştı, ancak komisyon projeyi reddetti. Vane ve sanat öğretmeni şimdi ifade özgürlüğü için mücadele edeceklerdir.

Bu örnekte çatışma var mı ve varsa kimin arasında geçiyor?

ÇATIŞMALARIN BARIŞÇIL ÇÖZÜMÜ

- Çatışmaya barışçıl çözümün bulunması için önemli olanlar nedir
- çatışma durumunda duygular ve davranışların belirlenmesi;
- iletişimin anlayış ile kurulması(etkili iletişim);
- alternatif çözümlerin bulunması;
- anlaşmanın yapılması ve en uygun çözümün bulunması.

Sorunun etrafından geçiliyorsa, çatışma çözülmeyecek, çözülmeyen ve uzun süren çatışma ise memnuniyetsizlik, düşmanlık ve hatta şiddete bile dönüşebilir. Bunun için çatışmanın kabul edilmesi gerekiyor. Çatışmaların anlaşılması ve analizi sürecinde, çatışmalı **durumdaki duygu ve davranışların** belirlenmesi oldukça önemlidir.

Çatışma durumundagözümüzeilişenilkşeydavranıştır (bağırıp çağırmak, dövüşme, kapı çarpma, çekilme ve b.). Her davranışın ardında bu tür davranışı kışkırtan duygu vardır (öfke, hayalkırıklığı, güçsüzlük ve b.). Duyguyu belirli bir sorun kışkırtmaktadır, sorun genelde her hangi bir ilişkisi olan kişiler arasında meydana gelmektedir. Bu dört element-davranış, duygu, sorun ve ilişki, çatışmanın temel elementleridir ve çatışmaların yapıcı çözümüne eğildiğimiz zaman, tüm bu elementleri göz önünde bulundurmalıyız.

Çatışma meydana geleceği zaman, onun çözüm yolunu bulmalıyız. Bu süreçte konuşma en önemlidir. Konuşarak çatışmanın nedenini öğrenmeli ve onu öğrendikten sonra, onu ya ortadan kaldırma ya da onu anlama şeklini bulmalıyız. Bunun için:

- kim ne istiyor ve bunu neden istiyor;
- biz ne istiyoruz ve ne düşünüyoruz ve bunu neden istiyoruz bilmeliyiz;
- herkesin istediğini bulacağı bir çözüm bulmaya deneyelim.

Çatışmaları etkili bir şekilde yönetmek için geliştirmemiz gereken en önemli beceriler: **etkili konuşma**(sizin duygu, ihtiyaç ve nedenlerinizin ifade

Bir çatışma durumunda görünen ve net olarak farkına varabileceğimiz şey nedir? Çatışmalı durumda bulunduğumuz zaman genel olarak görülen ve kolayca farkına varılan şeyler: davranışlar, tutumlar, sözel olmayan iletişim (yüz,el, kol hareketleri) şiddet, duygular, tehditler ve benzerleridir.

edilmesi) ve **etkili dinleme**.

Çatışmaya giren her kişi, durumla ilgili perspektifleri ya da duyguları, "ne istediklerini" ve "neden istediklerini" ifade edebilmek için iletişimde bulunması mecburidir. Çatışmayı tarif etmeniz gerekiyor. Cümleyi "siz" ya da "sen" sözcüğüyle değil, "ben" sözcüğü ile başlatınız.

"Ben" mesajları kendinizi nasıl hissettiğinize dair ifadelerdir. Bunlar kendi duygularınızı sakın ve saygın şekilde ifade etmenizin en uygun yoludur. "Ben" mesajlarını kullanırken sizin iletişiminiz suçlu ya da suçlayıcı anlam taşımaz. "Ben" mesajları: duygu ifade etmeniz, belirli bir davranışı tarif etmeniz, ve bunun size nasıl etki ettiğini belirtmenizi sağlamaktadır. Örnek, "Ben" mesajları "kendimi hissediyorum" (duygu durumu-özel davranış tarifi) sözlerini dahil etmeli, bunun sana nasıl etki ettiğini belirtmelisin.

Örnek: "Sana gizli olarak söylediğim bir şeyi başkasına anlattığın zaman kendimi incinmiş hissediyorum, çünkü bunu başka birinin bilmesini istemiyordum".

Çatışmanın tanımını yanı sıra, tarafların her biri aynı öyle dinlendiği ve anlaşıldığını hissetmelidirler. Burada **etkin dinleme** süreci başlamaktadır. Diğer kişiden meydana gelen durumda kendisini nasıl hissettiğini olayı nasıl gördüğünü kendi açısından tarif etmesini isteyiniz. Diğer kişinin duygu ve ihtiyaçlarını gerçekten anlayabilmeniz için onun söylediklerini dinleyiniz. Bir adım geri atmaya ve kendinizi karşı tarafın yerine koyarak ne hissedeceğinizi tahmin ediniz (bu duyguya empati denilir). Karşı taraf durumu onun açısından anlamaya çaba harcadığınızı anladığı konusunda emin olunuz. Duyduklarınızla ilgili anlayışınızı tekrar etmeniz veya buna benzer bir şey söylemeniz, "Bu sorunun sizin için önemli olduğunu biliyorum çünkü...". Bazan aynı fikirde olduğunuzu bazan da olmadığınızı bildirmeniz gerektiğini keşfedeceksiniz.

Çatışmanın halledilmesi için iki taraf **olasıl çözümleri** belirlemelidirler. Çatışmayla ilgili olası çözümlerin belirlenmesi sırasında, pozitif olmanız ve uzlaşmaya açık olmanız önemlidir. Çatışmanın kazanılması gereken savaş değil, iki tarafın birlikte çözmesi gereken bir problem olduğunu unutmayınız. Her çözümün neticelerini inceleyerek, olası çözümlerin ortaya atılması gerekiyor. Yapıcı olunuz ve suçlamakla uğraşacak yerde, çözümlere odaklanın. Karşı tarafını fikirlerini yargılamayın.

Çözüm anlaşmasına ulaşmak için çatışmanın halledilmesine odaklanmalısınız. İki tarafın gereksinimlerini karşılayan ve dürüst bir anlaşmaya varıldığı zaman çatışma

Etkili iletişim ve etkili iletişim tekniklerinin kullanılması, çatışmanın saklı elementlerini "ortaya" çıkarmanın temelidir.

Bir çatışmada göremediklerimiz ve farkına varamadıklarımız şeyler: çatışmanın gerçek nedenleri, kişisel değerler, çatışmaya dahil olan kişilerin kültürel zemini ve onların önceki yaşam tecrübeleri, önyargıları, beklentileri, ihtiyaçları ve b. olabilir.

bitmiştir.

Çatışma çözüm yolları

Çatışma bir sorundur, sorunun çözülmesi gerekir. Çatışmaya dahil olan tüm tarafları tatmin edecek çözüm bulunacağı zaman çatışma gerçek çözüme varmaktadır.

Yapıcı bir anlaşma:

- uzlaşma;
- işbirliği ve
- üçüncü tarafın katılımıyla sağlanabilir.

Uzlaşma- durum okadar çok önemli olmadığı ancak problemin çözülmesi gerektiği zaman, çatışmaya dahil olan taraflarla "pazarlık" yapmaya çaba harcamaktayız. Bu pazarlıkta taraflardan her biri bazı şeylerden vazgeçerek, neticede herkesin bir şeyler kaybedeceği uzlaşmalı çözüme varılmaktadır, ancak bu çözüm, tarafları kısmen tatmin eden bir çözümdür.

- Tarafların her biri kendi istemlerinden kısmen vazgeçer.
- Uzlaşma sayesinde tarafların her biri kısmen kazanmakta kısmen de kaybetmektedir.

İşbirliği- İşbirliği sili uygulandığı zaman, tarafların her biri önemlidir ve her faaliyet ortak çözümün bulunmasına katkıda bulunmaktadır. Çözümün mükemmel olması şart değildir ancak her iki taraf için yeterince iyi ve kabul edilebilir olmalıdır. Normalde çözüm bulma süreci daha uzun sürmektedir ve dahili tarafların etkin şekilde katılmalarını gerektirmektedir. Bazı şeylerden vazgeçildiğine karşın, herkesi tatmin edecek ve kendilerini kazanan taraf olarak hissetmelerini sağlayacak kaliteli bir çözümün bulunması amaçlanmaktadır. İşbirliği sürecinde çatışmaya dahil olan tarafların düşüncelerinin saygılanması ve tüm tarafların çıkarları için hesabın yürütülmesi oldukça önemlidir.

- Çatışma sadece bir tarafın sorunu olarak değil, tüm tarafların ortak sorunu olarak görülmektedir.

Üçüncü tarafın arabuluculuğu aşırı yüksek gerginlik ve karşılıklı güvensizlik nedeniyle iletişim kesildiği, çatışma (üçüncü tarafın) katılımı olmaksızın halledilemediği durumlarda uygulanmaktadır. Üçüncü taraf, çatışmanın halledilmesinde yardımcı olmak amacıyla davet edilen tarafsız ve objektif birey ya da grup olabilir. Bu arabulucuk şekline medyatörlük, arabulucuya ise medyatör denilir.

ÇATIŞMALARI ŞİDDETSİZ NASIL ÇÖZEBİLİRİZ

ADIM:

1. Dur-stop! Çatışmanın kötüleşmesine izin verme. Nekadar daha az kızılıyorsanız, problemi okadar daha kolay çözeceksiniz.
2. Çatışmanın nasıl meydana geldiğini söyle. Anlaşmazlığa yol açan nedir? Aranızdan her biri ne istiyor ya da neyi istemiyor?
3. Çatışmanın çözümüyle ilgili pozitif olanakları düşün. Tarafların gereksinimlerini nasıl tatmin edebilirsiniz ve bunun aynı zamanda dürüst olması nasıl sağlanabilir?
4. Tüm tarafların oy birliği ile onaylayacakları pozitif bir çözüm bulunuz.

Halen söz birliğine varamıyorsanız, çatışmanın halledilmesinde yardımcı olabilecek başka birine başvurunuz. Bu yöntem **medyasyon**(arabuluculuk) yardım eden kişiye ise **medyatör**(arabulucu) denilir.

KURALLAR:

Çatışmanın çözülmesini kabul ediyorum.

Konuşmak için dönünüz! Yarıda bırakmayınız! Net olunuz ve sizi yoran ve sizin gerçek ihtiyaçlarınızla ilgili gerçekleri söyleyiniz.

Diğer tarafı dinleyiniz. Diğer tarafın soruna bakış açısını anlamakta olduğunuza emin olunuz.

Ellerinizi değil mantık kullanınız. Uzlaşma için hazır olunuz.

Çatışmanın çözümü akıl ve insanlığın zaferidir.

Romeo ve Jüliet eserinde çatışma iki aile arasındadır. Romeo ve Jüliyet biri birini sevmekte ve kendi aileleri ile çatışma durumundadırlar.

Odise (Odysseia) eserinde Odise kendi seyahati boyunca çok sayıda çatışmayla karşılaşır, çünkü bir Tepegöz, Cirçe adındaki cadı kadın, Lotus Etaras ve b. ile karşılaşmaktadır.

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Kitaplarda(okuduğunuz lektür kitapları) ve filimlerde çatışma örnekleri bulabilir misiniz? Birden çok çatışma olabilir mi?

Teknolojinin ilerlediği tempoya göre, gelecekte insan ve teknoloji arasında çatışma meydana gelebilir mi?

2 Aktivite:

Ekte verilen çatışma durumlarını gözden geçirin.

- 1 durum
- 2 durum
- 3 durum
- 4 durum

Elde ettiğiniz durumu incele ve aşağıdaki sorulara cevap ver:

- Çatışma nedeni hangisidir?
- Çatışmalı duruma kimler dahil olmuş yani çatışma kimin arasında (bireyler ya da gruplar) meydana geliyor?

1 Durum

Yovana ile Arta daha birinci sınıftan arkadaştır. Şimdi dokuzuncu sınıftalar ve fizik testine girmeleri gerekiyor. Test notu yıl sonundaki final nota etki edecektir. Arta fizikten pek başarılı olmadığını biliyor ve daha düşük not alırsa, başarısını etkileyeceğini ve belki de istediği orta okula kayıt yaptıramayacağını biliyor. O Yovana'nın test sorularını bulduğunu anladı ve hatta Yovana onları Arta'ya vermeyi bile teklif etti. Arta Yovana'nın bu yaptığının iyi olmadığını biliyor, fakat aynı zamanda istediği okula kaydolmasını garanti edecek yıl sonu başarısı için testten beş olması gerektiğini de biliyor.

2 Durum

Kire ve Erhan basketbol sahasındaydılar ve sahanın ters taraflarına basket atıyorlardı. Sırtları dönük olduğu için biri birine yaklaştıklarının farkında bile olmadılar. Erhan tüm basketleri isabet ederken Kire tümünü iskalyordu. Bir anda Erhan istemeksizin sırtıyla Kire'yi itti, iska dizisinden sinirlenen biraz da onları izleyen seyircilerden utanan Kire döndü ve Erhan'a bağırmağa başladı. Erhan Kire'nin neden bağırıldığını anlayamadı ve içgüdüsel olarak o da Kire'ye bağırmağa başladı.

3 Durum

Kızlar ve erkekler mahallede tek olan oyun alanında oynamayı istiyorlar. Erkekler futbol, kızlar ise voleybol oynamaya sözleşmişler. Sahayı kim kullanacak diye kavga etmeye başladılar.

Erkekler sahanın futbol için olduğunu ve kızların voleybol oynamaya mecbur olmadıklarını, bunun zaten "can sıkıcı" bir spor olduğunu iddia ediyorlardı. Kızlar kendilerini incinmiş hissederek, futbolun "aptal bir spor" olduğunu, erkeklerin oyun sahasını devamlı olarak kullandıklarını, şimdi de sıranın kızlara geldiğini söylediler. Hiç kimse geri adım atmadı. Bu durum iki gurup arasında büyük bir kavgaya yol açtı.

4 Durum

Beş arkadaş bir müzik gurubu kurarak genelde diğer gurupların işlenmiş müziklerini çalmaktadırlar. Yine de geçenlerde kendi metin ve müzikleriyle şarkı yapmaya başladılar. Günün birinde şarkıcı, gitarci ve bataryacının daha önce yapmış oldukları müzik için metin getirdi. Gitarci metni beğenmedi çünkü metnin kaba sözler içerdiğini ve bunun gurubun imajı için iyi olmayabileceğini savundu. Bataryacı metni beğendi gurubun bununla ilgi çekeceğini söyledi. Gurubun diğer iki üyesi de metinle ilgili farklı düşünce sergilediler.

SİVİL TOPLUMDA KÜLTÜRLERARASICILIK

“Evrensel insan hakları aslında nerede başlıyor? Evimize yakın, küçük yerlerde, okadar yakın ve okadar küçük ki dünyanın hiç bir haritasında görünemez. Yine de bunlar bireyin dünyasıdır; yaşamakta olduğumuz komşuluk; okuduğumuz okul ya da fakülte; çalışmakta olduğumuz fabrika, şirket ya da ofis. Bunlar her erkek, kadın ve çocuğun istediği eşit hak, eşit fırsat, eşit onur, ayrımın mevcut olmadığı yerlerdir. “Evimize yakın” olanlara uyumlu bir vatandaş destek eylemi olmaksızın, daha büyük dünyada ilerlemeyi boşuna arayacağız”.

Eleonor Ruzvelt

Yaşamakta olduğunuz semtte ya da ülke genelinde farklı kültür mensuplarını sayabilir misiniz?

Çok kültürlülük ve kültürlerarasıcılık arasındaki farkları ve bu kavramların birliktelik ve işbirliğiyle olan bağlılığını görelim.

Okuyun, düşünün ve konuşunuz!

Çok dilli okullarda öğrencilerin büyük bir kısmı eğitim gördükleri dil esasına göre ayrılmıştır. Onlar özel binalarda yerleşmiş ya da binanın özel bölmelerinde ya da farklı vardiyalarda ders görmektedirler. Tek dilli okullarda okuyan öğrencilerin başka ders dilinde okuyan çocuklarla iletişim imkanları yoktur.

Yukarıda verilen örnek çokkültürlülük ya da kültürlerarasıcılık örneği olabilir mi?

ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK VE KÜLTÜRLERARASICILIK ARASINDAKİ FARK NEDİR?

Çokkültürlü topluma, bir kaç farklı kültürel ve etnik gurubun yaşadığı toplumdur. İnsanlar aynı alanda yaşıyor, ancak bir kültürel gurubun bireyleri genelde sadece kendi aralarında iletişim kurmaktadır. İnsanlar diğerleriyle birlikte yaşıyor ancak her kültürel gurubun arasında etkileşimin olması mecburi değildir.

Örnek, çokkültürlü komşuluk ortamında, insanlar diğer etnik toplumun komşularıyla gerçekten bir iletişim kurmadan, onların dükkanından mal satın alabilir ya da restoranında oturabilirler.

Onların doğrudan iletişimi/etkileşimi yoktur yani kendi aralarında işbirliği yapmıyorlar. Azınlıklar pasif olarak tolere edilebilir oysa kabul edilmez ve değerlendirilmezler.

Kültürlerarası toplum, farklı toplumlar arasında karşılıklı anlayış ve saygının mevcut olduğu toplumdur. Kültürlerarası iletişim karşılıklı fikir ve kültürel normlarının değişimi ve karşılıklı bağlantıların gelişimine odaklanmaktadır. Kültürlerarası toplumda herkes değişmektedir çünkü herkes biri birinden öğreniyor ve birlikte büyüyorlar. Bu etkileşim karşılıklı ilgi, kabullenmek ve saygınlığı dahil etmektedir. Farklı kültürlere mensup insanlar aralarında tanışıyor ve arkadaşlık yapıyorlar.

Kültürlerarası toplumun kurulması için aşağıdaki farkların kabul edilmesi ve saygılanması gerekiyor; kişinin kendi kişisel ve kültürel kimliğinin farkındalığı ve farklı gurup/toplum/ ve kültürlerin kabul edilmesi; farklı gurup/toplum/ ve kültürlerin arasında iletişim ve diyalogun oturtulup sürdürülmesi; bizden farklı olan insanların kabul edilmesi ve bizden farklı olanlarla etkileşim yeteneği, olumsuz tutumlardan (klişe, önyargı, ayrımcılık) arınmış bir etkileşim.

Kültürlerarası toplum biri birimizden öğrenmeyi, biri birimizi tamamlamayı ve kişi olarak gelişmemize yardımcı olmaktadır.

İki okuldan öğrenciler, okul patronları Açık Şöpun ve Liman Kaba'nın yaşamları ve eserleri hakkında bilgiler içeren bir broşür hazırladılar.

Öğrenciler "True colors" şarkısını birlikte söyleyerek, çok güçlü bir mesaj gönderdiler: güzellik farklı renk ve şekillerle gelmektedir

EB okul projeleri üzerinden, farklılıklar dünyasında birlikte nasıl yaşayabiliriz, öğreniyoruz.

Taşköprü

Diğer kültürel ortamlardan insanlarla etkileşim ve insan doğasının ortak bir şey olarak kabul edilmesi. Bu, barış içinde ortak yaşam kurmanın başlangıç noktasıdır.

Eski Üsküp (Türk çarşısı)

Farklı topluluk/grup/ kültürlerinin mevcut olduğu toplumda yaşamaktayız ve farklı gruplar arasında işbirliğinin geliştirileceği kültürlerarası toplum kurmalıyız.

Etnik farklılıklar toplumumuzu kültürle zenginleştirdi ve bizim ekonomik, sosyal ve demokratik gelişmemize katkı sundu.

Bir arada pasif yaşamının üstesinden gelinmesi ve çokkültürlü toplumda birlikte gelişmiş ve sürdürülebilir yaşam şeklinin sağlanması, kültürlerarasılığın temel amacıdır.

Toplumdaki azınlık gurupların dilleri, tarihi ve kültürlerinin öğrenilmesi, etnik gruplar arası entegrasyonun gelişmesi ve kültürlerarasılığın ilerletilmesini sağlamanın iyi bir örneğidir.

HEM ÇOK DİLLİ HEM TEK DİLLİ OKULLARDA EĞİTİMDE ETNİK GRUPLAR ARASINDA ENTEGRASYON NEDİR

Öğrenciler ortak aktivitelere katıldıkları zaman:

- dolayısız iletişim ve doğrudan temas;
- diğerleriyle karşılıklı tanışma ve işbirliği;
- Biri diğeri hakkında ve biri diğerdinden öğrenme;
- diğerleri hakkında olumsuz klişe ve önyargıların azalması için imkan bulmaktadırlar.

Kültürlerarası anlayış bireyler, aileler ve okulların "birlikte yaşamayı öğrenmeleri " bakımında yardımcı olabilecek güçlü bir araçtır.

Okuyun, düşünün ve konuşunuz!

Bizden farklı olanları bir tehdit olarak mı yoksa bir eğitim olanağı gibi mi görmeliyiz?

Çökkültürlü okul örneği:

- öğretmenler sadece öğrencilere diğerlerinin kültürleri hakkında ders veriyorlar , ancak farklı etnik topluluklar/kültürlere mensup öğrencilerin ders ya da ders dışı aktivitelerde beraber karşılaşmaları için reel imkanlar yaratmıyorlar;
- öğretmenler derslerin planlanması ve gerçekteşirilmesi sırasında aralarında işbirliği yapmıyorlar.
- diğer kültürlerin öğrenilmesi dolaysız iletişim ve etkileşimle olmuyor;
- sınıflar etnik/dil açısından homojendir;
- ortak dersler/sınıflar arası aktiviteler yok; gösteri ve kutlama aktiviteleri ayrı hazırlanıyor:
- sınıflar farklı topluluklara ait öğrencilerden ibaret;

P.Valeri:”kendimizi evrensel-evrensel insan olarak hissetmemiz bizim ayrı özelliğimizi temsil etmektedir”.

Çokkültürlü okul örneği:

- ortak dersler, öğrencilerin kendi aralarında daha iyi tanışabilmeleri için, diyalogu teşfik etmektedir;
- okul gösteri ve kutlamaları beraber planlanıp hazırlanmaktadır;
- öğretmenler öğrencilerin karşılaşması ve birlikte olup okumaları bakımında gerçekte imkanlar sağlamaktradırlar (farklı topluluk/kültüre mensup olan öğrenciler arasında diyalogun oturtulması için fırsat verilmektedir);
- farklı etnik/kültürlere mensup öğretmenler aralarında işbirliği yaparak, karşılıklı iletişim ve işbirliği örneğidir.

Sadece karşılıklı temaslar toplulukları birleştirebilir.

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Kültürlerarasıcılık tartışması

1. Bizim ortamımızda kültürlerarasıcılık elementleri varmı ve varsa eğer hangileridir?
2. Şehrimiz/ülkemizde farklı topluluklar/kültür mensupları arasında daha büyük işbirliği ve etkileşime katkı sunan bazı aktivite ya da olaylardan haberiniz var mı ve bu elementler hangileridir? Bilmiyorsanız, o zaman siz kültürler arası toplumun oluşturulması için ne yapardınız? Nasıl bir okulda okumak isterdiniz? Nasıl bir ortamda yaşamak isterdiniz?

2 Aktivite

Multietnik entegrasyonu güçlendirecek bir girişim teklif et.

Aramızdan her biri kabullenmek ve saygılanmak ister, insanın bu gereksinimine onur denilir.

ELEŞTİRİSEL DÜŞÜNME VE SORUNLARI HALLETME AKTİVİTELERİ

1 Aktivite:

İnsan ve teknoloji arasında çatışma, konusunda bir yazı yaz.

- Teknolojinin ilerleme oranına göre, gelecekte insan ve teknoloji arasında çatışma meydana gelebilir mi?
- Bu tahmin nasıl sonuçlar çıkartabilir?

2 Aktivite:

Aşağıda belirtilen manşetlerden hangisi olgulara dayanıyor, hangileri bir düşünceyi temsil ederek okuyucunun tutumlarına etki etme girişimi anlamındadır.

Haber manşetleri:

Olgu ya da düşünce?

Birinci manşet seti	İkinci manşet seti	Üçüncü manşet seti
<ul style="list-style-type: none">• *Manşet 1: "Tinerici kızlar kontrol dışında"• *Manşe 2: Kızlar-geleceğin sarhoşlar nesli!• *Manşet 3: Araştırma: erkeklere kıyasen alkol kullanan kızların sayısı daha büyük	<ul style="list-style-type: none">• Manşet 1: Gençler ülkeyi terk ediyor!• Manşet 2: Son 10 yılda gençlerin göçü yüzde 20 arttı• Manşet 3: En iyileri gidiyor - kimler kalacak?	<ul style="list-style-type: none">• Manşet 1: Önümüzdeki 50 yıl içinde sıcaklıkların 3 derece artması bekleniyor• Manşet 2: 50 yıl içerisinde yok olacağız.• Manşet 3: Küresel ısınma, olmayacaksa kim şikayet edecek?

3 Aktivite:

Geçenlerde başka biriyle yaşadığınız bir çatışmayı anlatınız. Çatışmanın nerede meydana geldiği, kimler iştirak etti, neler oldu, nasıl sona erdi ve neticede siz ve diğer taraf kendinizi nasıl hissediyorsunuz.

Tartışınız

Bu bilgiler nasıl faydalı olabilir? Bu bilgileri aldıktan sonra ne yapardınız? Çatışmayı bu şekilde inceleyebilme imkanına sahip olmanız neden faydalı olabilir?

Tartışmadan sonra çatışmanın olası çözümüyle ilgili bir öneride bulununuz. Bundan sonra teklif edilen çözümleri gözden geçirip, iki taraf için iyi olmayan ve gelecekteki sorunları önleyemeyen çözümleri atınız. Şu soruyu sorunuz: Bu çözüm işleyecek mi: Neticede en başarılı olacak ve iki taraf için en elverişli olacak çözümü seçiniz.

KAVRAMLAR:

Farklılık - çeşitlilik, ayrıcalık:gurup ya da örgüte farklı tipten insanların dahil edilmesi (farklı ırk ya da kültürlere mensup insanlar).

Ayrımcılık-sınırlama, ırk,etnik, din, cinsiyet ve cinsellik yönelimi dolayısıyla belirli toplumsal gurubun haklarının dominant toplumsal grup tarafından yadsınması.

Tutum - belirli bir soruyla ilgili anlayış, düşünce, görüş açısı.

Görüş açısı - belirli düşünme tarzı, görüş noktası,açısı

Çatışma - iki ya da daha çok taraf arasında çarpışma

Kültürlerarasıcılık - bir toplumda mevcut olan daha çok kültürle ilgili çok kültürlülük gerçeğinin pasif kabullenme şeklinin aşılması ve bunun yerine kültürler arasında diyalog ve etkileşimin promosyonu anlamındadır.

KONUyla İLGİLİ SORULAR:

- Ayrımcılık nedir?
- Ayrımcılık nasıl başlar?
- İnsanlar neden ayrımcılığa maruz kalıyorlar?
- Ayrımcılığa karşı koyma örneği verebilir misin?
- Her günlük hayatımızda, tarih boyunca yaşanan bazı ayrımcılık örnekleri ver.
- Dolaylı ayrımcılık nedir?
- Çok kültürlülük ve kültürlerarasıcılık arasındaki fark nedir?
- Bir kültürlerarasıcılık örneği ver.
- Kültürlerarasıcılığın ilerletilmesi için aktiviteler öner.
- Çok kültürlü bir toplum, örnek olarak, anlayış eksikliği kışkırtabilecek her hangi bir soru yaratabilir mi?
- Sizin düşüncenize göre, toplumumuzdaki dini, etnik, ve kültürel ile sosyal grupların arasında toplumsal uyumun ilerletilmesine destek atmak konusunda bir şeyler yapılabilir mi?
- Eğer bir kimse, başka seçeneğim yok, şiddet içeren çatışmaya dahil olacağım, diyorsa, ne düşüneceksin? Öyle olması gerekiyor mu? Böyle bir şey söylediği halde, buna nasıl bir cevap vereceksin?

KONUyla İLGİLİ SORULAR:

- Sınıf arkadaşların aralarında kavga ettikleri zaman kendini nasıl hissediyorsun?
- Şiddetin durdurulması kimin mesuliyetidir?
- Senin düşüncene göre bir kimsenin çatışmalı durumdan uzaklaşmasında kötü bir şey olabilir mi?
- Bazı kimseler, şiddet daima tekrarlanan bir şey olduğu için, şiddet sadece alışmanız gereken bir şeydir, diyebilir. Siz bu tutumla alakalı ne düşünüyorsunuz? Şiddete alışmak fikri iyi midir? Bu soruya vereceğiniz cevap neden “evet” ya da “hayır” olabilir?
- Aynı fikirde olmayan ve biri birinden korkmayan insanlar arasında neler olabiliyor? Ne yapabilirler?
- “Uzlaşma” kelimesi ne demek? Uzlaşmaya varmazdan evvel nelerin yapılması gerekiyor?
- Çatışmaların barışçıl çözümü neden önemlidir? Çözülmedikleri halde neler olabilir?
- Çözülemeyen bazı çatışmalar var mıdır?
- Ayrımcılığa karşı savaşımında barışçı müdahale örnekleri ver.
- Çatışmaya dahil olan taraflara bağlı olarak, hangi tür çatışmalar olabilir?

VATANDAŞ VE VATANDAŞ TOPLUMU

- SOSYAL SORUMLULUK
- SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ VE
TEMSİLCİ(SAVUNMA) GRURUPLARI

KONUVA BAKIŞ

Bu konu tamamlandıktan sonra:

- okul ve toplumdaki sosyal sorumluluğu tanımak;
- sosyal sorumluluk gerektiren durumlarda angaje olmak;
- vatandaşların birleşme ve örgütlenme aracılığıyla toplumsal yaşamın iyileşmesine etkide bulunabilecek somut durumları tanıyabilmek;
- sivil toplum girişimleriyle ilgili örnekleri araştırmak;
- vatandaşların sivil toplum girişimleri(formal ve formal olmayan) üzerinden gerçekteŐen çalışmalarını onaylamak;
- okul ve toplumsal hayatın iyileşmesi doğrultusunda değişik girişimler teklif etmek için yetenekli olacaksınız.

3 KONU

SOSYAL SORUMLULUK

“Bir saat sürecek mutluluk istiyorsanız, kestirin. Bir gün sürecek mutluluk istiyorsanız, balıua gidin, Bir yıl sürecek mutluluk istiyorsanız, servet miras alın. Ömür boyu sürecek mutluluk istiyorsanız, birine yardım edin”.

Çin atasözü

Bizim davranışlarımız başkalarını da etkilemektedir ve bireyler ile topluma pozitif etkide bulunmamız için çaba harcamalıyız. Sosyal sorumluluk evde başlar ve bizi küresel insan olmamıza hazırlar.

SOSYAL SORUMLULUK

Sorumlu olduğun işi iyi bitirdiğin zaman kendini nasıl hissediyorsun? Şehrindeki çevrenin kirlenmesinden endişe duyuyor musun? Terkedilen ya da suistimal edilen hayvanların kurtarılmasında yardımcı olmak istiyor musun?

Sorumluluğu üstlenmek

Biz ister büyük, ister küçük olsun, devamlı olarak kararlar almaktayız. Otobusla mı yoksa bisikletle mi gideyim? Eğitimimi tamamladıktan sonra ne çalışmak istiyorum? Bilinçli olup olmadığımızı gözönüne almadan, kararlarımız başkalarına da etki etmektedir. Bundan dolayı etrafımızla alakalı olarak sorumlu olmalıyız.

Sorumlu davranış

Her toplumda onaylanmış olan ahlaki ve etik değerler, insanların hangi davranışlarının sorumlu ve kabul edilir

Bisiklet dünya çapında iklim değişiklikleri, obezite, kalabalık, sağlık ve çevrenin kirlenmesi gibisinden çok sayıda sorun için iyi bir çözümü temsil etmektedir.

olduğunu göstermektedir. Sorumlu davranış belirlendikten sonra, sorumlu olmayan, toplumun ahlaki ve etik kuralları çerçevesi dışındaki sorumsuz davranışlar da belirlenmektedir. Sorumlu ve sorumsuz davranışlar çağdaş vatandaş toplumunda da belirlenir. Sorumluluğunu taşıdığımız bir işi iyi bitirdiğimiz zaman, kendimizi memnun hissetmekte, özgüvenimiz artmaktadır. Aramızdan her birinin kendisi, arkadaşları, ailesi, ev hayvanları, okulu, daha dar ve daha geniş toplum karşısında sorumlulukları vardır. Kimi zaman dostlarımız tarafından kınanacağımız, başka birini hoş olmayan bir duruma getirebileceğimiz için alacağımız kararların arasında kalmaktayız. Her halukarde doğru nedir ve bizi mutlu edecek ve kendimizi gururlu hissetmemize neden olacak kişisel duygularımızdan yola çıkmalıyız. Sorumlu davranıyorsak, o halde başkaları bize güvenecek ve bize dayanabileceklerdir, biz ise kendimiz hakkında pozitif bir resim çizerek, özgüvenimiz oldukça yüksek olacaktır. Yaptıklarımızın herkesin ortak iyiliği için olduğu konusunda hoş bir duygumuz olacak ve diğerlerinde pozitif değişikliklere neden olacağız.

Sosyal sorumluluk nedir?

Sosyal açıdan sorumlu olmak, kendi davranışlarımızla alakalı sorumluluğu üstlenmek ve davranışlarımızın başkalarına olumsuz yansımaması için hesap yürütmek demektir. Sosyal sorumluluk basite indirildiğinde, evle ilgilenmek(örn. su tasarru etmek), okulla ilgilenmek (okul mobilyalarını korumak) şeklinde olabilir. Toplumda yardımlarda bulunmak, gönüllü faaliyetlere katılmak, belirli toplumsal sorunlarla ilgili bilinci daha yüksek seviyeye kaldırmak doğrultusunda somut faaliyetlerin gerçekleştirilmesine de ait olabilir. Sosyal açıdan sorumlu olmak başkalarında gördüğümüz olumsuz davranışların kınanması (şiddet, aldatma ve b.) anlamını da taşımaktadır.

Gıda yardımına muhtaç olan çok sayıda aile vardır. Gıda fazlasını bağışla!

Gıdanın çöpe atılmasını önle ve muhtaçlara ulaştır. Sosyal açıdan sorumlu ol. Daha iyi bir dünya için sorumluluk üstlen.

Okuyun, düşünün ve konuşunuz!

Verilen örnekler/doğrultular, sosyal sorumluluğun bir bölümü müdür?

- Vesai: yürüyün, bisiklet ya da kamu taşıma araçlarını kullanın.
- Evde: eski lambaların yerine enerji tasarruf eden flüorosent lambalar takınız. Evinize güneş panelleri veya daha iyi yalıtım yerleştiriniz. Elektrik cihazlarını prizden çıkarınız.
- Şirkette: şirketinizde enerji verimliliği konusunda bir analiz ve kapasitelerin iyileşmesine yönelik yatırım yapınız. Her şeyin çıktısını almak şart değil. Geri dönüşümlü kağıt kullan.
- Bahçenizde, dağda ya da karşınızdaki çayırda bir ağaç dikiniz.

Bu gibisinden basit işlerle katkımız ne olacak?

Adı geçen bu basit örneklerin uygulanması neden önemlidir?

Ülkemizde sayısı çok şirket ve enstitü yıllardan beri milli “ağaç günü” eylemine destek olmaktadır.

2018 yılında “Forbs” dergisi dünyada önde giden toplumsal sorumlu şirketlerin adlarını açıkladı. Listenin başından teknolojik dev “Google”, onun hemen ardında ise “Volt Disney” ve “Lego” şirketleri bulunmaktadır. Bu şirketler 2018 yılından itibaren bitkisel kökenli ürünler üretmeye başlayacaklarını açıkladılar.

Her birey sadece kendi şahsı için değil, bütün toplum için faydalı olacak şekilde çalışmaya sorumludur. Bireyin bazı eylemi ya da kararı topluma ya da yaşam ortamına zarar verirdiği halde, bu eylemin (ya da davranışın) sosyal açıdan sorumsuz olduğu sayılmaktadır. Eylem toplum ya da yaşam ortamı için faydalı olduğu halde, sosyal sorumluluktan söz edilmektedir, diyebiliriz.

Sosyal sorumluluk tüm günlük aktivitelere özellikle diğer kişilere yada bütün olarak topluma etkide bulunacak kararlara dahil olmalıdır.

Büyük sanayi şirketleri gelişmiş sosyal sorumluluk sistemine sahip olmalıdırlar. Onlar şahsi çıkar ve maddi edinimleri art plana koyarak, sosyal açıdan sorumlu olmalı ve bu şekilde toplumun refahını sağlamalıdırlar. Bu şirketlerden bazıları kazancın bir kısmını insani yardım başışı yapmakta, çevrenin korunmasını finanse etmekte, gençlik aktiviteleri spor kulüpleri ve diğerlerine sponsorluk yapmaktadır. Bu şekilde ekonomik artış ve toplum ile yaşam ortamı refahi arasında denge sağlanacaktır.

Örnek: Bazı şirketler “dünyanın yeşil teknolojik şirketleri” ilan edilmişlerdir. Onlar yenilenebilir enerji kaynaklarının avantajlarından yararlanmakta, ürünlerin paketlenmesiyle ilgili ambalaj, %99 oranla geri dönüştürülmüş kağıt ambalajdan yapılmaktadır.

İnsanlar sosyal sorumlu aktivitelerin teşvik edilmesi ve uygulanması doğrultusunda ortaklaşa faaliyet gösteren guruplar dahilinde birleşmektedirler. Vatandaşlar, enstitü ve örgütler bütünsel olarak toplumun çıkarlarından yana çalışmaya yükümlüdürler. Öğrencilerin de aile içinde, okulda ve toplumda kendi sorumlulukları vardır. Onlar etkin olabilir ve sadece kendi çıkarları için değil, okul ikliminin ilerletilmesi ve öğrencilerin genel iyisi için angaje olabilirler.

Örnek: bir okulun öğrencileri, çevrenin korunması amacıyla, çöperin geri dönüştürülüp kullanılmasıyla “Trash Fashion” adlı bir moda defilesi düzenlemişler. Öğrenciler yaratıcı fikirlerini sergileyerek, kilolarca atık kağıt, plastik, naylon, metal, tekstil ve atık ambalajlardan defileye katılan öğretmen, ebeveyn ve sınıf arkadaşlarında hayranlık duygusu uyandıran tasarımlar yapmışlar. Başka bir örnek: “Plastik bir pota ver, doğaya faydalı ol” başlığı altında sınıf arkadaşlarının plastik şişeleri metal şişelerle değiştirmelerine etkide bulunmaya başarmışlar.

Sosyal sorumlu olmak, etik normlarına göre davranmak, sosyal kültürel ve doğal zenginliklerimizi korumak, çoğunluğun çıkarına olacak kararlar almak demektir.

Tümümüz birey olarak ve örgütsel ve devlet düzeyinde sosyal sorumluluğa doğru yöneleceğimiz zaman, elbeteki, bütünsel olarak toplumsal yaşama etkide bulunacağız.

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

- Sosyal sorumluluğun önemi ve sosyal sorumlu işveren ve sosyal sorumlu çalışan nasıl bir anlam taşıyor konusunda bir araştırma yap.

2 Aktivite:

Havaya salınan CO₂ azalması ve küresel ısınma neticelerinin azaltılması yönünde neler yapabileceğini gözler önüne serecek bir çizim ya da video(uygun bir yazılım da kullanabilirsin) hazırla. Bunu yegane ve etkili bir şekilde göster. Şu konuda tartışma açınız: Bazı (kötü) alışkanlıkları değiştirmeyi öğrenirsek, yaşayıp çalışmakta olduğumuz ortamın iyileşmesine katkıda bulunabilir miyiz?

3 Aktivite:

Aşağıda verilen durumların analizini yap ve verilen sorular üzerine görüş bildir:

Durum1: Olmak ya da olmamak?

- Sara'nın problemin halledilmesi üzerinde düşündüğü fikirlere size hangisi en mantıklı görünüyor? Problemin halledilmesi için daha iyi bir fikriniz var mı?
- Siz böyle bir durumda ne yaptınız? Resimin içeriğine bağlı olduğunu düşünüyorsanız çizgiyi nereden çekersiniz? Bunun nedenini açıklayabilir misin?
- Size göre, güvenilir insanlar arasında bulunuyorsa, herkes istediği şeyi söyleyebilir mi? Evet ise neden? Hayır ise neden?
- Benzer durumda buldunuz mu? Neler oldu? Durumu halletme yöntemi hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Du durumu kapalı gurubun üyeleri hariç hiç kimse göremediği halde, bu okulun sorunu mudur?
- İnternet kullandığımız zaman ahlaki sorumluluğumuz var mıdır? Bu sorumluluğu nasıl tanımlayabilirsiniz?
- Ahlak pusulası nedir? Ahlak pusulası olmalı mı?
- Hekesin ahlak pusulası var mı? Bir kimsenin kendi ahlak pusulasına davranıp davranmadığını nasıl öğrenebilirsiniz?

Durum 2: Hiçkimse görmediyse, yanlış mıdır?

- Kendinizi Kaan'ın yerine koyunuz? Ne yapardınız?
- Paraların başka birine değil de bankaya ait olduğunu bilseydiniz kararınız değişik olur muydu?
- Oradan geçen başka birileri olsaydı kararınızda değişiklik olur muydu?
- Arkadaşlarınızla olsaydınız kararınız değişir miydi? Ne yapardınız?
- Hiç kimsenin sizi görmediğini bilerek, yanlış bir şey yaptınız mı? Bunu yaparken kendinizi nasıl hissettiniz? Bunu yeniden yapar mısınız? Neden yapar ya da neden yapmazsınız?
- Kaan'ın dedesinin aldatmakla ilgili sözlerini uygularsanız ne elde edersiniz? Yakınlarınızı aldattığınız her dafasında sizi "dolandırıcı"olarak adlandırmaya yanaştığınızı biliyor musunuz?
- Sizden mada çok sayıda insana yansıyabilecek yakın zamanda aldığınız bir kararınız konusunda düşününüz. Şimdi dünyada herkesin aynı şeyi yaptığını hayal ediniz. Bu dünya nasıl bir dünya olacak? Böyle bir dünyada yaşamak istermiydiniz?

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

Durum 1:

Olmak ya da olmamak?

Sara'nın okulundan bir gurup öğrencinin "Facebook" gurubuna dahil olması için davetiye gönderdi. Sara normalde utangaç biri olduğu ve geçenlerde bu çocuklarla arkadaşlık yapmaya başladığı ve guruba kabul edildiği için kendisini çok mutlu hissediyordu. Çok eğlenceliydi, gülmükler uçuşuyor, çıkmalar organize ediliyordu. Günün birine kadar...

Sara "Facebook" hesabı açtı ve bir kimsenin sınıfındaki bir kız arkadaşının resmini yayınladığını, ancak resimdeki kızın başı bir hayvanın bedenine yerleştirildiğini gördü. Grubun diğer üyeleri yorum yapmaya ve resimdeki kızla dalga geçmeye başladılar. Sara resimdeki kızı pek iyi tanımadığına karşın, kızın resmi göreceği anda incineceğine emindi.

Sara bunun kapalı bir gurup olduğunu biliyordu ve yayınlanan her şeyi sadece gurup üyelerinin görebileceğini biliyordu, ancak bu tür şeyler yayınlayan guruba ait olmalı mı, düşünmeye başladı. Bu, onun hakkında ne söylüyor? Bunu biri görürse, bunun tüm gurubun tutumu olduğunu düşünebilir.

Grubun dışında olan birinin bu resmi görüp göremeyeceği konusunda da düşündü. Kendisi bunu önlemek için hiç bir şey yapmadı, oysa bu resim internete yayılırsa neler olabilir, diye endişe etti. Gurup üyelerine bir şeyler söyleseydi, "hadi gerilme" şeklinde yorum yaparak onu tuhaf gözle bakmaya başlayacaklardı. Buna karşın bu duruma razı olamadı. Acaba ebeveynlerine bir şeyler söylese mi ve internetten mahrum kalma riskine girse mi? Acaba çok sevdiği sınıf öğretmenine söyleyip, konunun okul seviyesinde gündeme getirilmesi ve tüm öğrencilerin cezalandırılmasına neden olsa mı? Grup üyelerine söyleyip, guruptan çıkarılma riskine girse mi? Grubu terketse mi? Alacağı kararların arasında takılmıştı. O bizzat kötü bir şey yapmadı. Sadece FB gurubuna katıldı. Bu niye bu kadar büyük bir sorunu temsil ediyordu? Ne yapabilirdi?

Durum 2:

Kimse görmediyse yanlış olur mu?

Kaan arkadaşlarıyla selamlaşıp evine doğru yürüdü. Keyfi yerindeydi, tatil yeni başlamıştı ve bütün gün arkadaşlarıyla birlikte olabilecekti. Telefonda müzik açtı, kulaklıklarını taktı ve güldü. Yol boyunca dükkanların önünden geçerken, ATM'de bir şey fark etti. Yaklaştı, ATM'de para vardı. Kaan etrafına baktı. Görünürde kimse yoktu. Otomobiller yoktu, gelen geçen yoktu. Büyük bir ihtimalle bir kimse ATM'yi kullanmış fakat parasını almaya unutmmuş. Her kimse, şimdi ortalıkta yoktu. ATM'nin yanına gelip, paraları aldı. Bin denar. Yine etrafına bakındı. Kimsecikler yoktu. Parayı ertesi gün bankaya iade edebilirdi. Etse mi? Sadece bin denar söz konusuydu! Parayı unudan kişi için fazla olmayabilir fakat Kaan için çok paraydı. Doğum günü için bir hediye satın alabilir, pizzacıda bir şeyler yiyebilirdi. Böyle bir şeyi sadece bir kez yaparsan, yanlış olur mu? Kaan bu konuda düşünüyordu. Bu, hırsızlık yapıyor demek değildir. Bir kimse dalgınlığından olacak parasını unutmmuş. Kaan paraları almak için kendisini ikna etti. Bunu sadece bir kez yapıyordu ve bunu hiç kimsenin bilmesi mecburi değildi. Parayı cebine koyarak, gitti. İkinci müzik parçası başladığı zaman, Kaan'nın dedesinden işittiği sözler aklına geldi: "Yalan söyleyeceğin her zaman, seni yalancı bilmelerine biraz daha yaklaşmış olursun". Ancak bu aynı şey değildi. Ya da? Kaan müziğin sesini açtı ve evine doğru yürümeye devam etti.

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ VE TEMSİLCİ GRUPLAR SİVİL TOPLUM KURULUŞ TÜRLERİ

SİVİL ORGANİZASYON TÜRLERİ

İnsanlar, kendi doğasına göre toplumsal yaratıklardır, bundan dolayı çeşitli kuruluş ve dernekler kurmaktadır. Bu şekilde kendi yaşam kalitelerini iyileştirmekte ve aynı zamanda özgür birleşme haklarını da icra etmektedirler. İnsanlar kendi gereksinimlerini tatmin etmek için kuruluşlara gönüllü olarak katılmaktadırlar. Çeşitli birleşme türlerinin örgütlenmesi, tüm vatandaşların ortak çıkarına olan soruların çözülmesi bakımında imkan vermektedir.

Onlar kamusal tartışmalar, tribünler, eylemler yoluyla, belirli toplumsal sorunlara kamuoyunun dikkatini çekmektedirler. Bu faaliyetler daha çok sayıda vatandaş tarafından desteklendiği zaman, toplumsal sorunların halledilme şansları daha büyüktür. Ancak bireysel vatandaş aktiviteleri de gözardı edilemez, çünkü toplum hem bireysel hem de birleşmiş faaliyet şekillerine ulaşılabilir olmamalıdır.

Vatandaşın birleşme şekilleri siyasi parti, sivil kuruluş ve formal olmayan temsilci gruplar üzerinden olabilir.

Siyasi partiler iktidara gelmek ve bu şekilde temsil ettikleri ve vatandaşın çıkarına olacak siyaseti uygulamak için mücadele eden siyasi örgütlerdir.

Vatandaş aktivistlerinin mesajları

Vatandaşların yasalarda değişikliklerin yapılmasına ait önerilerle iştirak ettikleri iş toplantısı

Devlet anayasası 20. maddesi özgür birleşme hakkını düzenlemektedir. Bu madde gereğince, "Vatandaşlar özgür olarak vatandaş dernekleri ve partiler kurabilir onlara üye olabilir ve onlardan ayrılabilirler". Dernek ve vakıf yasası bu hakkı daha ayrıntılı olarak düzenlemektedir, resmi bir vatandaş derneği yani sivil örgütün kurulması için beş kurucu birey gerekmektedir.

Sivil kuruluşlar, iktidara gelmek için değil, toplumsal yaşamın çeşitli alanlarıyla ilgili olarak iktidara etkiye bulunmak için mücadele eden kuruluşlardır. Sivil kuruluşların aktivite ve hedefleri çok çeşitli olabilir. Onların aktiviteleri eğitici, barışçı, araştırmacı, insan haklarının korunması ve ilerletilmesi, sosyal, kültürel ve ekonomik gereksinimlerin karşılanması doğrultusunda olabilir. Bazı marjinal grupların durumunun ilerletilmesi, örnek olarak; sosyal açıdan dezavantajlı kişiler, özürli kişiler, yalnız ebeveynler, bağımlılık hastalıkları, mülteciler ve b. için mücadele edebilirler.

Temsilci gruplar - dünyada açlık ile mücadele ya da çevrenin korunması gibisinden özel hedefleri olan gayri resmi vatandaş gruplarıdır. Aynı öyle kendi üyelerinin spor, eğlence, hobi, kaliteli boş zaman ihtiyaçlarını karşılayan örgütler de vardır. Onlar değişik aktiviteler icra ederek çocuklar, gençler, çalışanlar, emekliler için kurulabilirler. Çocuk örgütleri, kulüpler, izci birlikleri, dağcılar dernekleri, gençlik birlikleri gibisinden değişik örgütlenme şekilleri belirtebiliriz.

Sivil örgütler - parti dışı örgütlerdir ve siyasi güce sahip olmayı hedeflemezler. Onlar yerel düzeyde kurulabilir ancak ülke düzeyinde, uluslararası ve küresel düzeyde de olabilirler.

Kendi kampanyaları için siyasi destek sağlamak amacıyla lobilere başvuran "Greenpeace" sivil örgütünü örnek olarak alacağız. Bu örgüt problemlerin aktarılması ve kamusal politikaların oluşturulması için çözümler önermek amacıyla yaşam ortamıyla ilgili sorulara işaret etmektedir. Örnek: yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması ve geri dönüşümün teşvik edilmesi.

Sivil örgütler tüm bu özellikleri nedeniyle, vatandaş toplumunun gelişiminde büyük önem taşımaktadırlar. Özgürce kurulan dernek, grup ve sivil örgütlerin çeşitliliği, bireylerin ihtiyaçların olduğu gibi daha geniş toplumun ihtiyaçlarının daha kolay karşılanmasını sağlamaktadırlar. Vatandaşlar farklı ihtiyaçlarını; dini, cinsiyet, ırk, etnik, sosyal, kültürel, ekonomik ve diğer esaslar üzerine gerçekleştirilmektedirler.

Gönüllülük - toplumsal hayatın ilerletilmesi aktivitelerine katılabilme şeklidir. Gönüllülük belirli ahali için gönüllü olarak hizmet sağlamaya razı olan bireyler ya da grupların angajmanıdır. Gönüllülük kendi kendine

yardım, karşılıklı yardım ve insanseverlik fikirlerine dayanır. Genel olarak dini, hümaniter, sosyal ve hükümet dışı örgütler dahilinde uygulanır. Durumlar son zamanlarda bayağı değişiyor ve kamu sektöründen çok sayıda enstitü, belirli ödevlerin gerçekleştirilmesi için gönüllüleri dahil etmektedirler.

Gönüllü iş ne demek?

Gönüllü iş, diğerlerinin ve toplumun refahına yönelik gönüllü, serbest ve ücretsiz yapılan aktivitedir. Gönüllülük vatandaşın toplumun gelişme şekillerine katılma şeklidir. Gönüllülük insanın barışçı, özgürlük, eşit imkanlar, güvenlik ve adalet gibisinden en asil değerleri desteklemektedir.

ÖĞRENCİ KATILIMI ÖĞRENCİ PARLAMENTOSU

Öğrenciler, kararlaştırma sürecinde kendi düşüncelerini serbestçe ifade edebilmeleri, demokratik katılım demektir. Öğrenciler çoğunluğun düşüncesine göre karar almaktadırlar (kararın ait olduğu öğrencilerden yarısından fazlası ya da öğrenci parlamentosuna seçilen temsilcilerin yarısından fazlası).

Öğrencilerin katılımı özel toplumsal önem taşımaktadır çünkü onların okul ve toplumdaki demokratik yaşama nasıl iştirak edildiğini öğrenmeleri konusunda en iyi araçtır.

Çocuk hakları konvansiyonu 12 maddesine göre, çocuklar kendi düşüncelerini serbest ifade etme hakkına sahiptirler ve onların yaşı gereğince bu düşüncelere gereken önem verilmelidir.

Öğrenciler birey olarak hareket ettikleri zaman bireysel düzeyde, tüm gurubun çıkarlarını temsil ettikleri zaman ise gurup seviyesinde katılım sağlayabilirler. Öğrencilerin katılım şeklini göz önünde bulundurarak, herkesin kendi düşüncesini doğrudan söyleyebildiği **dolaysız katılım** ve öğrenciler bir ya da daha çok temsilcisi tarafından temsil edildikleri zaman **dolaylı katılım** olabilir.

DEMOKRATİK KATILIM ADIMLARI

- **Öğrenciler onları her hangi bir** şekilde ilgilendiren yani onlar için önemli olan (okulda meydana gelenler, okul bünyeleri, işlemler ve mekanizmalar, çalışma programı, değişiklikler ve b.) şeylerden haberdar olmalıdırlar.

Bilgiler zamanında verilmeli (yeterince erken verilmeli), anlaşılabilir olmalı (öğrencilerin anlayabileceği dilde olmalı), ve ulaşılabilir (öğrenciler gereken bilgiye ulaşmak için nereye başvurabileceklerini önceden) bilmelidirler.

Öğrenci parlamentosunun toplantısı

Öğrenciler kararlaştırıyor

Öğrenci parlamentosu üzerinden kendi tutumlarını temsil etmek

Okul kendi fikirlerimizi gerçekleştirdiğimiz yerdir

Büyükler ilgili tüm bilgileri devamlı olarak paylaşmalı ve aynı öyle öğrencilerin bu bilgilere kendileri ula şabilmeleri için yardımcı olmalıdırlar.

- **Düşünce oluşturmak ve ifade etmek**-öğrencilerin demokratik katılımında ikinci adımı temsil etmektedir. Tüm öğrenciler kendilerine ait her konuda kendi düşüncesini oluşturabilirler. Onların yaşı göz önüne alınmadan kendi düşüncelerini serbest ifade etme hakkına sahiplerdir.
- **Öğrenciler okulda onları ilgilendiren** sorularla ilgili kararlaşırma hakkında sahiplerdir. Ancak onların yaşı olduğu gibi, okul yaşamındaki sorumluluklarından kaynaklanan bazı kısıtlamalar mevcuttur.
- Öğrencilerin demokratik katılımında **eyleme geçmek**, en son ve en yüksek adımı temsil etmektedir.

Öğrenci parlamentosu, öğrencilerin demokratik birleşme şeklini sağlayan, yasa ile garanti edilen resmi bir enstitüdür. Okuldaki tüm öğrencilerin çıkarlarını temsil etmek ve onlara dolayısıyla etkisi olan kararların alınmasında öğrencilerin katılımını sağlamak, parlamentonun başlıca hedefidir.

Okuldaki tüm öğrenciler, okul birliğini oluşturmaktadır. Öğrenciler sınıf ve okul düzeyinde organize olma hakkına sahiptir. **Okul parlamentosunu sınıflar birlik başkanları oluşturmaktadır.** Öğrenci parlamentosu başkanı, sınıf başkanları toplam temsilci sayısının oy çoğunluğu ile seçilmektedir.

“Öğrenciler arasında işbirliğini teşvik etmek gerekiyor, sağlıksız rekabet yerine açıklık; izolasyon yerine dostluk; damgalama yerine hoşgörü geliştirilmeli”.

OKUL - HERKES İÇİN DOST BİR KÖŞE

Okul öğrencilerin zamanının daha büyük bir bölümünü geçirdikleri yerdir bundan dolayı, tümünün refahı birlikte ilerletilecek bir sınıf topluluğu kurmaları, öğrencilerin önde gelen ödevlerinden biridir. Bu süreçte büyükler onlara yardımcı olmalıdırlar.

Çağdaş okullar öğrencilerin duygu ve ihtiyaçlarının anlaşılması mümkün olmadığı, düşmanlığın hüküm sürdüğü "olumsuz" iklim değil, "pozitif" yani olumlu iklim yaratmaya (kendi duyguları ve başkalarının duygularını paylaşmak, tanımak ve anlamak) gerek duymaktadırlar.

Okulda karşılıklı etkileşim ve etnik entegrasyon süreci, birlikteliğin güçleşmesi ve herkes için refahın yaratılmasına katkı sunmaktadır.

Refah, memnuniyet ve tadını çıkarmak demektir. Öğrencilerde refah iç huzur ve rahatlık aracılığıyla ifade edilmektedir çünkü okul onların temel ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Refah çağdaş okul topluluklarının hedefi olmalıdır. Yukarıda belirtilenlerin neticesi, duygusal sağlıktır.

Topluluklar ve okuldaki yaşam, bir çok açıdan bir aile olarak işlemelidir. Birliğin her zaman başarılı olması kolay değildir ancak mümkün olabilir.

Okuyun, düşünün konuşunuz!

Sınıf toplantısı düzenlendiği zaman, her sınıfta göz önünde bulundurulması gereken şeyler nedir?

Sınıf hakkında ne biliyoruz? Sınıftaki öğrencilerin becerileri hangileridir(iletişim, sosyal davranış ve b.)? Sınıfta esen hava nasıldır(gurup hareketler, dostluklar) Öğrenciler hangi davranış kuralları ve şekillerine uymalıdır (dil, yükümlülükler, oturma düzeni, aralarındaki iletişim kuralları, etik kodeks)? Sınıf ne kadar büyüktür ve sınıfın yapısı nasıldır (erkek ve kız öğrenci sayısı, kültürel farklılık ve b.)

Öğrenci parlamentosunun okul bahçesinde ağaç dikme faaliyeti

Okulda işbirliği havası kurmalıyız!

Öğrenci parlamentosu: öğrenci hakları, ve çıkarlarının temsil edilmesi ve promosyonuna etkin şekilde iştirak etmektedir; ders ve dersi dışı etkinliklerin gerçekleştirilmesinde özel eğitim ihtiyaçları olan akranlar ve öğrencilere desteğin sağlanmasına ait aktivitelere katılmakta; yıllık çalışma programının hazırlanmasına katılmakta; yıllık seyahat programlarına teklifler sunmakta; okulda dersi dışı aktiviteler için öneriler sunmakta; öğrenci standartının iyileşmesi için önerilerde bulunmakta; okul çalışmalarının değerlendirilmesine iştirak etmekte;

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Okul eylemlerinin uygulanmasına ilişkin eylem planı!

Okulunuz ya da yerel birliğinizde halletmek istediğiniz bir sorun ya da problemi belirtin. Değişiklik için yapılacak eylemlerin somutlaştırılmasına aktif olarak katılın. Değişiklik ya da gönüllü eylemin uygulanmasına ilişkin eylemin başlatılması sırasında, tüm adımların iyi planlanması yani aşağıdaki bilgileri net olarak içerecek bir eylem planı hazırlamalısınız:

1. Neler yapılmalı (somut adımlar)?
2. Aranızdan hanginiz, ne yapacak?
3. İşler nasıl yapılacak diye/ sorumlu kimdir?
4. Eylemin yapılması için gerekli olan malzemeler.
5. Hangi zaman çerçevesi içerisinde yapılacak?

Uyguladığınız eylemlerin analizini yapınız ve elde edilen sonuçlara göre bir sonraki eylem için hazırlanınız, fakat bu arada aşağıdaki soruları gözönünde bulundurunuz:

1. Ne yaptık yani nasıl faaliyetler gerçekleştirdik?
2. Uyguladığımız aktivitelerden memnun muyuz?
3. Aktivitelerin uygulanması sırasında kendimizi nasıl hissettik?
4. Güçlükler var mıydı?
5. Gelecek sefer ne değiştirdiniz?
6. Aktiviteye katılarak neler öğrendik?

Elde ettiğiniz sonuçları poster, duvar gazetesinde takdim ediniz, okul gazetesi için bir makale yazınız, ebeveynler ve okulun uzman kişileri karşısında sunum yapınız.

2 Aktivite:

Okul parlamentosu temellerini oluşturan ilkeler üzerinde düşünün ve konuşunuz.

1. Hem haklar, hem de yükümlülüklerden söz edildiği zaman eşitliği teşvik eder;
2. Okul norm ve değerlerinin saygılanması olduğu gibi, her günlük yaşamın bir parçası olan okul problemlerinin (örnek:değişik şiddet şekillerinin mevcudiyeti, güvenlik soruları, ders ve teneffüs esnasında disiplin, sigara, alkollü içkiler ve diğer bağımlılık maddelerini kullanmaya karşı mücadele), üstesinden gelinmesi bakımında sorumluluk duygusu geliştirmek;
3. Sosyal beceriler geliştirmek ve öğrencilerde eleştirel düşünme tarzını geliştirmek;
4. Kendi ihtiyaçları ve başkalarının ihtiyaçları karşısında duyarlı olmak;
5. Farklılıkların saygılanması ve kabul edilmesini tesis etmek.

ELEŞTİRİSEL DÜŞÜNMEK VE PROBLEMLERİ HALLETMEYE AİT AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Öğrenci parlamentosu sözünü duyduğunuz zaman aklınıza gelen ilk şey nedir? Öğrencilerin okuldaki bu aktivite türüyle bağlantılı olduğunu düşündüğünüz cevap ve yorumları kaydediniz. Aşağıdaki deyimlerde doğru nedir ve ne değildir keşfediniz:

- Öğrenci parlamentosu okulda organize edilebilir.
- Öğrenciler öğrenci parlamentosunu yönetmek için bilgi ve becerilere sahiptir.
- Öğrenci parlamentosu çerçevelerinde tüm okul problemleri çözülebilir.
- Parlamento öğrencilerin istedikleri şeyi yapmaları için imkan sağlamaktadır.
- Parlamento sadece en iyi öğrenciler iştirak edebilir.
- Parlamento öğrencileri tarafından alınan kararlar sadece onların çıkarına olmak üzere alınırlar.
- Öğrenci parlamentosu ve vatandaş eğitimi arasında bağlantı vardır.

Öğrenci parlamentosuna gelince, okulda sadece öğrencilerin değil, tüm katılımcıların öğrenci aktivitesinin bu şekli hakkında gerekli olan tüm gerçekleri bilmelidirler.

2 Aktivite:

Gruplar halinde çalışınız ve öğrenci parlamentosunu tanımlayabilecek kilit kelimeleri belirleyiniz. Bundan sonra gruplar arasında cevap değişimi yapınız. Duvar gazetesinde şu kelimeler yer alabilir: yasa, formal enstitü, demokrasi, topluluk, öğrenciler, çıkarların temsil edilmişliği, kakar almak, katılım.

Bundan sonra öğretmenin yardımıyla aşağıdaki soruya cevap tanımlayınız: Öğrenci parlamentosu nedir? Devamında sizin öğrenci parlamentonuzun başarısını değerlendirecek soru listesi hazırlayınız. İki gruba ayrılarak, öğretmenin yardımıyla soruları hazırlayınız.

- Gruplardan biri, o öğretim yılı esnasında öğrenci parlamentosunun çalışmasına katılan öğrencilere ait soru listesi hazırlayarak, hangi konuların ele alındığı ve çalışmalarını sırasında hangi sorunlar ve başarılarla karşılaştıklarını tespit etmeye çalışmaktadır.
- İkinci grup öğrenci parlamentosunun çalışmasına katılmayan öğrencilere ait sorular listesini hazırlayarak, öğrenci parlamentosunun hangi konularla ilgilendiğini ve onların çalışmalarlarıyla alakalı her hangi bir sonuç hissediyorlar mı, tespit etmeye çalışmaktadır.

KONUyla ALAKALI SORULAR:

- Sosyal sorumluluk nedir?
- Sosyal sorumluluk örneği olarak ne verebilirsin?
- Sosyal sorumluluğun neden gerekli ya da faydalı olduğunu ve bundan kimin faydası vardır?
- Sosyal sorumluluk örnekleri göster.
- Bireysel sosyal sorumluluğu ilerlettiğine ait pratik çalışma örnekleri ver.
- Bir örgüt toplumsal sorumluluğu nasıl teşvik edebilir?
- Vatandaşlar toplulukta ve toplumda kararların alınmasına iştirak edebilirler mi?
- Vatandaşların topluma organize olma şekilleri hangileridir?
- Vatandaş örgütleri ve temsilci grupların rolü nasıldır?
- Öğrencilerin okulda organize olma şekilleri hangileridir?
- Öğrenciler öğrenci topluluğunda hangi ilkelere dayanarak organize oluyorlar?
- Öğrencilerin okul ve toplumda farklı girişim şekillerini temsil etmeleri neden önemlidir?
- Vatandaşlar örgüt ve dernekler çerçevesinde organize oluyorsa toplum nasıl olacaktır?
- Vatandaşların gönüllü eylemlere katılmanın edimleri hangileridir?

KAVRAMLAR

Sosyal sorumluluk: Toplumda üstlenilen görev, iş ve ödevlerin bilinçli ve iyi yapılması yükümlülüğüdür.

Sivil kuruluşlar: Ortak hedef ve çıkarları olan insan gurupları, enstitü veya dernekler.

Temsilci gruplar: Her hangi bir vatandaş hedefinin gerçekleştirilmesi amacıyla kurulan gayri resmi kuruluşlar.

Gönüllülük: Bireysel uzmanlaşma amacıyla gönüllü ya da ücretsiz çalışan kişi veya örgüt.

Öğrenci parlamentosu: Öğrencilerin ortak çıkarlarının gerçekleştirilmesi amacıyla, öğrencilerin okul içinde birleşmeleri durumu.

KÜLTÜR, KÜLTÜREL KİMLİK, DİN VE SOSYAL MEDYALAR

- KÜLTÜR VE KÜLTÜREL KİMLİK
- DİNİN SİVİL TOPLUMDAKİ ROLU
- SOSYAL MEDYALARIN VATANDAŞA ETKİSİ

KONU YA BAKIŞ

Bu konu bittikten sonra:

- yaşadığın ortamdaki farklı kültürleri araştırmak ve takdim etmek;
- somut örnek üzerinden kültürel kimlik kavramını tanımlamak;
- laiklik ve ateizm terimlerini ayırt etmek ve tanımlamak;
- genel insani değerler terşfik eden dinlerin değerlerini tanımlamak;
- başkalarının dini ve ateistler karşısında hoşgörü örnekleri takdim etmek;
- medyalar ve medya propagandasının eleştirisel yorumlanması gereği konusunda tartışmak;
- sansür ve otosansür kavramlarını açıklamak;
- sosyal medyaların sorumsuz kullanılmasını (siber-şiddeti) eleştirisel açıdan eleştirmek için yetenekli olacaksınız.

4 KONU

Kıyafetler, kültürün
bir parçası olarak-
20.yy başlarında
Makedon ve
Arnavut aileler

KÜLTÜR VE KÜLTÜREL KİMLİK

Kültürel kimliği ne oluşturur

Milli mutfak kültürel kimliğin bir parçasıdır

Kültür sözün en genel anlamında, insanların kendi aralarında ve etraflarındaki dünya ile iletişim kurdukları şekildir.

Kültür belirli bir insan gurubu için alışlagelen bilgi, değerler, davranışlar ve normların toplamıdır.

Kültür: yaşama yeri, din, dil, milli mutfak, maddi eşyalar ve b. dahil eden bir gurup insanın ortak özelliklerini temsil etmektedir. Bu guruba özgü sanat eserleri de kültüre dahildir. Bu insanlar kendi aralarında veya başkaları tarafından da tanımlandığı gibi, bir kültürün mensupları olarak bilinmektedirler.

Bazı kültürler oldukça yaygındır ve o kültürün değerleri, inanışları ve kökenlerini benimseyen çok sayıda insan vardır. Bazı kültürler daha küçüktür. Ancak bir kültürün değeri onun büyüklüğüne göre değerlendirilemez. Bir kültürün çok yaygın olduğu ya da sadece daha küçük bir bölgeye mahsus olduğu, yeni veya eski kültür olduğu, zamanın içinde değiştiği ya da aynı kaldığını göz önüne almadan, her kültür kendine göre bir değerdir.

Her hangi bir mevcut gurupla sıkça ilintiye getirilen temel kültür inanışları ve pratikleri, zamanın içinde sürekli olarak değişmekte ve gelişmektedir. Kültür aşağıdaki üç açıyı kapsamaktadır:

Maddi açıları, bir kültür gurubu mensupları tarafından kullanılan cisimler (örnek; aletler, gıda, kıyafetler vb.)

Gurubun toplusal özellikleri (örnek; dil, iletişim, folklor, din vb.) toplumsal açıları temsil eder.

Gurup mensuplarının öznel inanışları, değerleri ve pratikleri, kültürün öznel açılarıdır.

Buna karşın belli bir kültürün mensubu, onun tüm özelliklerini benimsemesi şart değildir, yani kültürün belirli açıları ya da kültür elementlerini benimseyebilir. Bu şekilde, herkes daha çok toplumsal guruba mensubiyet ile bağlı olan kendi şahsi **kültürel kimliğini** oluşturabilir.

Bu tür toplumsal gurupla: milli guruplar, etnik guruplar, dini guruplar, dil gurupları, mesleki guruplar, nesil gurupları, aile gurupları ve b. olabilir. Her birey daha çok guruba aittir ve bu nedenle daha çok kültürel ilişki ve kimliklere (örnek; milli, dini, dil, nesil, aile vb.) sahip olmaktadır. Kültürel kimlik dil, din, örf ve adetlere dayanan ortak kökenlerden kaynaklanmaktadır.

Kültürel farklılıklar mevcuttur. Bir kültürün tüm mensuplarının aynı olduğunu tahmin etmek yanlıştır. Gurup dahilinde çok sayıda değişik külürel norm, inanış ve pratikler olasıdır.

Kültürler sabit değildir. Onlar değişiyor ve gelişiyorlar. Özellikle kültürlerarası tanışmalar, karşılıklı gelişim ve değişimi teşfik etmektedir.

Kültür peşin belirlenmiş bir şey değildir. Farklı insanlar kültürel norm ve kültürel beklentilerini farklı şekilde saygılamaktadırlar. Her bireyin kendi kültürel kimliği vardır.

Aziz Kiril ve Metodiy kardeşler, dil kültürel kimliğin bir parçasıdır

Romlar ve Rom kültürel kimliği

Sanat kültürel kimliğin bir parçasıdır

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Dört grup olarak çalışınız ve toplumumuzdaki kültürler konulu proje hazırlayınız.

- Birinci grup, öğrencilerin seçimi üzerine, belediye/ülkedeki üç etnik topluluğun kültürel alışkanlıklarını (din, adet, mutfak, kıyafet, selamlaşma ve b.) araştırmakta ve takdim etmektedir.
- İkinci grup öğrencilerin seçimi üzerine, belediye/ülkedeki üç etnik topluluğun ahlaki normlarındaki (etik davranış kuralları) ortak elementleri araştırmakta ve takdim etmektedir.
- Üçüncü grup öğrencilerin seçimi üzerine, belediye/ülkedeki üç etnik topluluğun örf ve adetlerini (vaftiz, nikah, bayramlar) araştırmakta ve takdim etmektedir.
- Dördüncü grup somut örnekler ve onların yapıcı elementleri üzerinden kültürel kimlikleri takdim etmekle görevlidir.

Tartışma

Büyük grup olarak-çalışmakta olduğunuz küçük grupların araştırma bölümleri üzerine tartışma açınız. Tartışma soruları şöyle olabilir:

1. Bizim belediyemiz/ülkemizdeki kültürler hakkında ne öğrendiniz? Araştırdığınız kültürler arasında benzer olan ve farklı olan şeyler nedir?(Ven diyagramı üzerinden de sunabilirsiniz)
2. Kültür özellikleri ve kültürel kimliğin belirlenmesi sırasında karşılaştığınız en büyük zorluk neydi?
3. Kültürel kimliğin inşa edildiği yolları ne kadar anlayabildiniz ve kültürel kimliğin inşa edilmesine etki eden faktörler hangileridir?
4. Ülkemizde farklı kültürleri tanımamız neden önemlidir?
5. Diğer kültürler hakkında ek olarak ne öğrenmek isterdiniz?

2 Aktivite:

Farklı kültür temsilcileriyle röportaj yapınız. Topluluğun daha yaşlı mensuplarıyla yapılacak öneri/sorular aşağıda verilmiştir. Daha küçük grupla olarak çalışınız. Her grup içinde araştırmayla ilgili raporun hazırlanma şekli konusunda anlaşınız (poster, sunum, kitap...) Her grup çerçevesinde araştırma ve sunum hazırlık planı yapınız.

Röportaj için öneri/sorular:

- Kendi kültür kimliğinizi nasıl tarif ediyorsunuz?
- Hangi geleneksel şarkı/hikaye/yemeği en çok seviyorsunuz?

- Hangi dili anadiliniz olarak benimsiyorsunuz ve hangi kelimeleri en çok beğeniyorsunuz? Dini inanışınız varsa, hangi dini gelenekleri uyguluyorsunuz? Aile içinde hangi adetleri uyguluyorsunuz? Etnik topluluğunuzun hangi özelliklerini en çok benimsiyorsunuz?
- Kültürel kimliğinizin oluşmasına en çok etki eden faktör hangisidir?
- Kültürel kimliğinizin hangi açısına en büyük önem veriyorsunuz ve neden?
- Kültürünüzde en sık karşılaştığınız klişeler hangileridir? Bunlardan hangilerini benimsemiyorsunuz?
- Küreselleşmenin kültürel kimliğin inşa edilmesi üzerine olan etkisi için ne düşünüyorsunuz? Küreselleşmenin etkisi ne kadar pozitif ya da ne kadar negatif olabilir? Neden? (Küreselleşmeyle ilgili "Evet" ya da "hayır" konusunda farklı düşünceler ve düşüncenize destek olacak argümanlar veriniz).

Gelenek, kültürel kimliğin bir parçası olarak- "Baldan ülke" filminden

DİNİN SİVİL TOPLUMDAKİ ROLU

Günümüz dünyasında çok sayıda din vardır, fakat sayıca en büyük dinler şunlardır: hıristiyanlık, islam, yahudilik ve budizm.

Hatırla!

Toplumun gelişimiyle politeist (çok tanrılı) ve monoteist (tek tanrılı) dinler meydana gelmiştir. Politeist dinler insanların daha çok tanrıya inandıkları dinlerdir. Monoterist dinlere gelince insanların sadece bir tanrıya inandıkları dindir. Bazı insanlar tanrı ya da tanrıların varlığına inanmazlar. Onlara **ateist** denilir.

Ateizm kelimenin daha geniş anlamında tanrıların mevcudiyetine inanmamak anlamındadır. Daha dar anlamda tanrıların mevcut olmadığı tutumdur. Ateizm teizmin karşıtıdır. Teizm en genel anlamda en azında bir tanrının mevcut olduğuna inanmaktır.

Ateizm kelimesinin etimoloji kökü (ing.atheism) m.ö.5 yy antik Yunanistan'da olmak üzere $\alpha\theta\epsilon\omicron\varsigma$ (atheos), yani "tanrısız" anlamındadır. Herkesin inanmaya ya da inanmamaya hakkı vardır.

ÇAĞDAŞ TOPLUMDA DİN

İnsanlık tarihinde din, birey ve toplumların ahlaki davranışları, adaletli toplumun kurulması, ezilenlerin hakları için mücadele etmek bakımında bir esin kaynağı ve aynı öyle çatışmaları için neden olmuştur. Din çoğu kez şiddetin özürlenmesi için bir mazaret olarak kullanılmıştır. Tanrılara kurbanlar sunulur, diğer dinlerin mensupları zulüme maruz kalır, dini savaşlar yürütülmüş.

Şu sonuca varabiliriz ki, insanın dini uyguladığı ve dini inanışları yorumladığı şekle bağlı olarak, din onun hayatını pozitif ya da negatif olarak etkileyebilir. Geçmişte bazı kilise mahkemeleri insanları sapkınlık için yargılayabiliyorlarmış. Siyasi yasalar çoğu zaman dini yasalarla denk gelmekteymiş. Bilimsel ve edebi eserler sadece dine uygun oldukları halde yayınlanmaktaymış. Tüm bunlar, dini toplumların siyasi iktidara da sahip olduklarını göstermektedir.

Avrupa tarihinde, özellikle dini savaşlar, dinin siyasetten ayrılması gereğini ortaya koymuş. Eşitlik ve hoşgörünün teşvik edilmesi amaçlanmaktaymış. Her insanın dindar ya da dinsiz olma hakkına sahip olduğu ve devletin insanın bu temel hakkı savunması gerektiği bilinci yavaşça gelişmeye başlamış. Tanrı ya da tanrıların varlığına inanmayan insanlara ateist, tanrıya inanmamaya ise **ateizm** denilir. 18.yy sonlarına doğru Avrupa'da devlet yönetimi dini toplulukların yönetiminden ayrıldı. Buna göre kiliseyi yöneten kişiler bundan böyle devletin yönetimine artık etkide bulunamıyordu. Farklı dini topluluklar tanınarak, yasa karşısında eşit haklara sahip oldular. Bu devletlere seküler (laik) devlet denilir.

LAİKLİK NEDİR?

Laiklik, devletin her hangi bir dini enstitüden ayrılmış durumda olmasıdır. Bu dinin yasaklanması anlamında değil, çoğunluk dine ait olup olmadıklarını gözönüne almadan, tüm vatandaşların dini özgürlüğünü eşit şekilde sağlamak demektir. Laik devletlerde din, devletin siyasi kararları ve işleme şekline etkide bulunmayan özel meseledir. Buna göre devlet enstitüleri ve devleti temsil eden bireyler, dini enstitüler ve dini kişilerden ayrıdır. Laiklik herkesin belirli bir din ya da inanişaya mensup olma ya da olmama hakkı olduğu

Kendi komşusunun kutsal kitaplarını bilenler, kutsal kitaplarda yazılanları uygulayanlar, aralarında karşılıklı saygı ve anlayışla davranırlar, manevi hayatlarında biri birine yardımda bulunurlar.

“Toplu değer olarak tanrı fikri, gurubun birleşmesi hizmetindedir”

Emil Dirhem

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde, Makedon ortodoks kilisesi yanı sıra İslam dini birliği, Romakatolik kilisesi, Yahudi birliği ve Evanjelik Metodist kilisesi mevcuttur.

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti anayasası laik devleti teşvik etmektedir

gibi devlet tarafından bireye belirli bir dinin empoze edilmeme hakkına sahip olması anlamını taşımaktadır. Devlet yönetimi dinle ilgili sorular bakımında tarafsız olması gerekmektedir. Günümüzde Avrupa'nın tüm çağdaş ülkeleri birer laik devlettir.

Bizim devletimiz çok dinli bir toplumdur ve tüm dini birliklerin hakları yani her insanın kendi dinini ifade edebilme haklarını saygılamaktadır. Çok sayıda çağdaş devlet gibi, **bizim devletimiz de laik devlettir.**

Dini özgürlüğün korunmasının kendi faydaları vardır. Diğer özgürlükler yanı sıra, dini özgürlük toplumu güçleştirmekte ve şiddet içeren çatışmaları azaltmaktadır. Kısacası, dini özgürlükler daha sakin, daha istikrarlı ve daha yardımsever bir toplum için katkı sunmaktadır. Dini birlikler arasındaki işbirliği, diyalog ve anlayış, sağlıklı bir demokratik toplumun inşa edilmesinde kaçınılmaz olan bileşenlerdir.

Okuyun, düşünün ve konuşunuz!

Kendi faaliyetlerin çerçevesinde düşünce ve inanış özgürlüğü, vatandaşın diğerlerinin inanışlarına uyumlu olmaları yönünde zorlamadan korunmaları, eşitlik, farklılıkların kutlanması, belirli bir dine taraf tutmamak gibisinden laik değerleri nasıl teşvik edebilirsin, toplumda adalete nasıl katkı sunabilir yani geçimsizlik ve ayrımcılığı nasıl önleyebilirsin.

Sınıfınızla birlikte belediyenizde uygulayabileceğiniz faaliyetler üzerine düşünün.

DİNLER HANGİ DEĞERLERİ TEŞFİK EDİYOR?

Dinin birleştirici rolü olmalıdır. Farklı dinlerin bazı dini öğütleri, etik normları ve öğütlerine benzerdir. Her dinde davranış kuralları vardır. Dini saygılayan kişi ne yapabilir ve ne yapamaz. Bu kurallar farklı dinler arasında oldukça farklıdır ancak bazan çok benzerdir. Belli bir dine ait olanlar, bu davranış kurallarını saygılama hakkına sahiplerdir ancak başkalarına empoze edemez ya da başkalarının da bu kuralları saygılamalarını isteyemezler. Bu davranış kuralları başka insanları incitemez ya da kendi davranış kuralları olmasını yasaklayamaz.

Devletin yasalarda belirlediği davranış kuralları, dini kurallardan farklı olabilir ve bu kurallar devletteki tüm insanlara aittir.

GÜNÜMÜZDE DİNDEN KAYNAKLANAN OLASIL TEHLİKELER HANGİLERİDİR?

Din, insanların dini mensubiyetine göre ayrımcılığın yapılması, çatışmalar/savaşlar kışkırtmaya zemin olabilir.

İnsanlar çoğu zaman kendi dinlerinin tek ve en iyi olduğunu düşünüyorlar. Bu şekilde çatışmalar bazan ise savaşlar meydana gelmektedir. İnsanlar farklı din ve inanışların mevcudiyetiyle yaşayacak yerde, kendi dinlerinin gerçek ve tek din olduğunu ispatlamak için biri birlerini öldürüyorlar.

İftar buluşması, Ohri 2017 yılı.

300'ün üzerinde müslüman ve onların hıristiyan arkadaşları ortak yemekte buluşular.

Bu iftarlar birliktelik ve dayanışma ruhunda tertiplenmektedir.

Birlikte yaşama ve hoşgörü kültürü, nefret ve uzaklaşma yerine, insanları her zaman yakınlaştırır. Hoşgörü ve birlikte yaşama kültürü Barış olarak adlandırılan daimi bir değer yaratmaktadır. İnsanları bir birinden uzaklaştıran nefret ve ayrımcılığa kıyasen, barış ve birliktelik kültürü insanları her zaman yaklaştırmaktadır.

Başkası için tolerans, farklılıkların saygılanması, dini geçimsizliğin reddedilmesi gerekmektedir.

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Aşağıdaki örneği okuyarak, ortaya atılan sorular üzerine tartışma yapınız.

- Kalkandelen (Tetovo) Mala Reçitsa (Küçük Reçitsa) manastırı, dinler arası hoşgörünün bir örneğini temsil etmektedir.

Seydula Bayrami'nin evi manastır mülkünün 10m ilerisinde bulunuyor. Seydula manastırın bakım işlerini yapan insanlarla dostlukların kurulduğu, biri birlerine yardım ettiklerini, birlikte kahve, çay içtiklerini, tatlı yediklerini anlatıyor. Onun sözlerine göre farklı dini inanışlar, dostluklarının yolunda durabilecek bir engel değildir. Kalkandelenli Risto amica olarak bilinen manastır bekçisi bizi Bayrami'nin evine götürdü. Görüşüklerinde hemen biri birine sarılıp kucaklaştılar.

Frontline.mk

- Yaşadığınız ortamdaki insanlar, diğer din ve dini birliklerle hangi şekilde bağlantı kuruyorlar? Dünyanın tüm dini ve dini olmayan birliklerin daha iyi yaşayabilecekleri bir yer olması için ne yapabilirsiniz?

2 Aktivite:

- Kendi dini ya da dini gelenekleri hakkında bilgi verebilecek konukları sınıfınıza misafır olarak davet edildi. Dersinizi ziyaret etmeden evvel, bu konuda bir tartışma açınız ve sormak isteyebileceğiniz bazı sorular üzerine düşünmeye başlayınız. Unutmayınız, misafırlerinize teşekkür etmeyi de borc biliniz.

SOSYAL MEDYALARIN VATANDAŞLARA ETKİSİ

Günümüzde her insan, öyle denilen akıllı telefon ya da laptop kullanarak, dünyanın dört bir yanına bilgi ya da vidyolar yayabilir. Dijitalleşmenin pozitif yanları yanı sıra, negatif yanları da vardır. Sosyal medyalar çoğu zaman, yasal bir gazete ajansında yayımlanmadan önce, denetlenmemiş bilgiler kamuoyuna yaymaktadırlar. Demek oluyor ki, yanlış bilgilerin hızlı yayılması olasıdır.

SOSYAL MEDYALARIN GETİREBİLECEĞİ POZİTİF (OLUMLU) TARAFLAR

Bir mektubun elimize geçmesi için haftalarca beklememiz artık gerekmiyor, sosyal medyalar bağlantıları oldukça kolay kurmamızı sağlıyorlar.

Günümüzde internet ve teknolojinin gelişimiyle iletişim kolaylaştı, bilgilere hızlı ulaşabiliyoruz, mesajlarımızı gönderiyoruz, gruplarla bağlantıyoruz, organize oluyoruz ve b. **Sosyal medyalar** insanların düşünce, tecrübe, görüşler ve her türlü bilgi paylaşımı için kullandıkları araç ve platformlardır. Diğerleri yorum yapabilir, bir şeyi beğenip beğenmediklerini gösterebilir, diğerleriyle paylaşabilirler. Sosyal medyalar bu şekilde iki taraflı iletişim sunmaktadırlar.

Sosyal medya edinimleri:

- eğlencelidirler;
- hızlı ve kolay iletişim sunuyorlar;
- ulaşılabilir bilgiler;
- hızlı örgütlenme;
- aktif vatandaşlık ve değişiklik imkanı sağlamaktadırlar.

Okuyun, düşünün ve konuşunuz!

- İnsanların sosyal medya kullanarak katılabilecekleri farklı aktivizm şekilleri hangileridir?
- Teknoloji insan haklarının korunmasında aktivizm aracı olarak nasıl kullanılabilir?
- Gençlerin aktivizme katılmaları önemlidir ve neden?

Ülkemizde ve balkanlarda ilk Vikipedi kulübü, Makedonya mücadelesi müzesi çerçevesinde müze eğitim projesi olarak açıldı.

İlgi duyan çocuklar, kulübe üye olarak, nasıl katılabiliriz ve Vikipedi'ye yazı nasıl yazabiliriz konusunda eğitim aldılar.

İlgili öğrenciler, Vikipedi'ye nasıl katılabilir ve nasıl yazı yazabilir konusunda eğitim veren kulübün üyeleri olmaktadır.

Sosyal medyalar **aktif vatandaş** olmamızı, **farklı konularda görüş bildirmemizi**, yaşamımız için önemli olan belirli sorular üzerine etkide bulunmamızı sağlamaktadır.

Örnek olarak, metin resim, müzik, yorum, şarkı üzerinden ne düşündüğünüzü bildirebilir - aktif vatandaşlık ve değişiklikler promosyonu yaparak sesinizi duyurabilirsiniz.

Kampanyalar üzerinden vatandaşın bazı sorunlarla alakalı bilincini artırabilirsiniz; vatandaş olarak angaje olabilirsiniz.

Sosyal medyalar dünyada meydana gelen büyük olaylar hakkında çok hızlı bilgi edinmemizi sağlayabilirler. Bunun sayesinde tüm dünya insanları daha hızlı tepki gösterebiliyor, yardım edebiliyor, insancıl ve diğer eylemlere katılabiliyorlar.

Örnek olarak 2010 ocak ayında Hırvatistan Cumhuriyeti'nde deprem meydana geldi ve insanlara gıda yardımı ve barınak sağlamak gerekiyordu. Depremden hemen sonra Uluslararası Kızılaç örgütü sosyal medyalar üzerinde yardım çağrılarını göndermeye başladı. Çok kısa bir zaman içerisinde dünyanın dört bir yanından bu insanlara yardım olarak para toplandı.

Sosyal medyalar mevcut olan paylaşım işlemi, düşüncelerimizin çok büyük sayıda insana(arkadaşlar listesinde olmayanlara bile) ulaşılabilir olmasını sağlamaktadır.

Sosyal medyalar dünyanın dört bir yanında büyük hareket ve girişimlere esin kaynağı olmaktadır. Örnek olarak, hükümetlerin yönlendirilmesiyle iklim değişikliklerini önlemek için mücadele eden örgütleri ve yaşam ortamını tehlikeye sürükleyen büyük üreticilere işaret edelim. Çeşitli araçlar kullanarak, uzmanlara ulaşabilir, sorular sorabilir ve okulda okuduklarınızla ilgili olarak kolayca cevap bulabilirsiniz.

SOSYAL MEDYALARIN GETİREBİLECEĞİ OLUMSUZ(NEGATİF)TARAFLAR

Olumlu tarafları yanı sıra sosyal medyaların olumsuz özellikleri de vardır.

Örnek; yanlış ve sahte bilgilerin kolay yayınlanması, kişisel bilgilerin çalınması ve kötüye kullanılması, internet üzerinden rahatsızlık vermek ve taciz, nefret içerikli konuşmalar ve b.

Okuyunuz, düşününüz ve konuşunuz!

“Bir kaç Avrupa gazetesi bir şahısı olası şüpheli olarak ilan ettikleri bir vaka vardır. Bu gazeteler şahısın resmini bile yayınladılar. Ancak bu adam tamamen suçsuzdu”. Bir kimse onun “Facebook” sayfasındaki fotoğrafı kötüye kullanarak sosyal medyalarda şaka olarak yayınlamış.

Bu fotoğraf büyük hızla kamuya yayılmış.

- Bu girişim kamuoyuna nasıl etkide bulunmuş?
- Nasıl neticelere yol açmış ve nasıl neticelere neden olabilirmiş?
- Sizi tıklamaya sürükleyen ve yanlış bilgiler veren sahte reklamlar/linkleri açmak için kaç kere tuzağa düşürüldünüz? Örnek olarak, ünlü bir kişinin hayatını kaybettiği ya da ağır bir kazaya uğradığı haberleri.

MEDYA PROPAGANDASI

Beğendiğiniz bir filmi izlerken araya en azında bir kaç kez reklamların girdiğini görmüşünüzdür. Bu neden böyledir?

Reklamlar seyircinin piyasaya çıkarılan ürün ya da hizmetlerden haberdar olması için kullanılmaktadır. Reklam verenler, bir ürünü daha çok satmayı ve daha çok para kazanmayı amaçlıyorlar. Reklamları profesyonel kişiler tarafından hazırlanır ve onların amacı bir ürün ya da hizmeti satın almamız için bizi ikna etmektir. Ürünler yanı sıra çeşitli enstitü, dernek ve siyasi parti kabullenmek, insanların bir örgüte dahil olmaları ya da belirli bir hizmet kabul etmeleri amacıyla reklam yapmaktadırlar. **Mümkün** olduğunca daha çok insanın önceden verilmiş bir fikre inanmalarını sağlamak, propagandanın baş hedefidir. Propaganda genel olarak hükümet, şirket, aktivite grupları, dini örgütler veya medyalar tarafından hazırlanan malzemelerle bağlantılıdır.

Medya propagandası- belirli bir kitleye etki etmek ya da belirli çıkarların promosyonunu yapmak amacıyla kullanılan bilgi ya da bilgiler setini temsil etmektedir. Bilgiler belirli duygu ya da algı uyandırmak veya kitlenin belirli tutumlarına etkide bulunmak amacıyla, genel olarak tamamen objektif değildir ve seçici şekilde takdim edilmektedirler. Bilgiler çoğu zaman rasyonel değil, belirli duygular uyandıracak şekilde takdim edilmektedir.

Sosyal ağların eksiklikleri:

1. Gerçek dünyadaki dostlarımızla birlikte olma eksikliği.
2. Bireylerin taciz edilmesi(küçümseme, incitme).
3. Özel fotoğrafların çalınması ve kötüye kullanılması.
4. Mahremiyet eksikliği.
5. Bilgilerimizin her anda başkasına ulaşılabilir olması.

Medya okuryazarlığı dikkatlice odaklanmamızı ve inceleme yapmamızı gerektirmektedir.

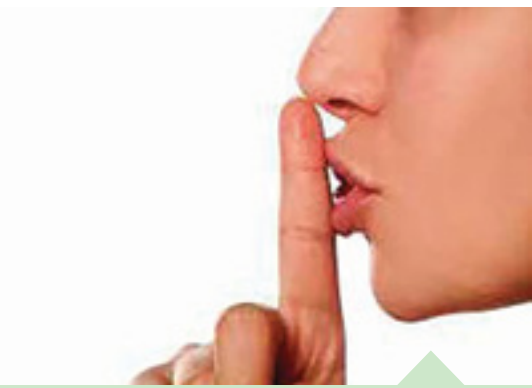
Hatırla:

Geleneksel medya ve sosyal medyalar arasındaki uyumsuzluk bakımında her zaman bilinçli olmalıyız. Medya okuryazarlığın tadbik edilmesi tüm diğer beceriler gibi bir beceridir. Medya okuryazarlığı dikkatli odaklanma ve inceleme gerektirmektedir. Her gün sayısı çok güç merkezi (siyasi, i, ekonomi merkezler) kendi düşüncelerini "satmaya" uğraşmaktadırlar, bunun için eleştirel düşünmemiz kaçınılmazdır. Propagandayla ilgili eleştirel düşünme ve propagandanın niyetlerini anlayabilme, vatandaşların önde gelen sorumluluklarından biridir.

Gazetecilik toplumdaki tüm haksızlık, ayırmıcılık, baskılar ve suistimallere karşı olduğu gibi, propaganda ve tekyanlı düşüncelerin empoze edilmesine karşı mücadele etmesi gereken bir meslektir.

Okuyun, düşünün ve konuşunuz!

- Kendi sosyal medya profilinizde bir şey "post" etmeyi istemiş, ancak son anda bu düşüncenizden vazgeçmeniz, olmuş mudur?
- Neden vazgeçtiniz?
- Diğerleri ne diyecek/nasıl tepki verecekler düşüncesi kararınıza nekadar etki etti?
- Başka bir kimsenin "post" ettiği metin ya da resimle alakalı olarak, bunu yapmamalıydın, demişliğiniz olmuş mudur?
- Sansür ve otosansür kelimelerini işittiniz mi?

Bir şeyin okunması, işitilmesi ya da görülmesini önlemeye sansür denilir.

Sansür- belli bir tutumun ortaya atılmasına ait yasak, belli bir davranışın yasaklanması demektir. Bununla güç ifade edilmekte, belli bir gurubun korunması ya da bir kimsenin susturulması için kullanılmaktadır, ancak bu, konuşma özgürlüğüne aykırıdır ve propagandayla da alakası olabilir.

Otosansür-Seyircimiz ya da dinleyicimizin kim olduğunu göz önünde bulundurarak, bir şeyi yapmak ya da söylemekten çekindiğimiz ya da söyleyeceklerimizi seçtiğimiz durumdur. "Başkalarını" ve onların tepkilerini düşünerek, endişe/güvensizlik ya da korku nedeniyle bazı şeyleri kendi kendimize yasaklamaktayız.

Özgür ve bağımsız medyalar olmaksızın gerçek demokratik toplumlar yoktur. Aynı öyle demokratik olmayan toplumlarda bağımsız ve gelişmiş medyaların olmasını bekleyemeyiz.

Genelde siyasetçiler ya da yüksek güç merkezleri gerçeğin ana kaçaklarıdır. Sansür yasaktır ve gazeteciler sansürü önlemekle yükümlüdürler. Siyasi etkiler nedeniyle otosansür de belirmektedir, bu şekilde vatandaşın gerçekleri öğrenmesi imkansız olmaktadır.

Bir haberi okurken neye dikkat etmeliyiz:

- gerçeklerin varlığı;
- metin yazarı, gerçeklere zemin olacak belirli olguları ortaya atmış mı;
- kaynakların doğruluğu-kaynaklar kontrol edilmeli-mevcutlar mı ve tam olarak belirtilmiş mi (genellikle alıntıdır diye not düşürülmektedir)
- İleri sürülenlerin doğruluğu- ileri sürülenler doğru mu emin olmalıyız çünkü, kaynak mevcut olduğu ve tam olarak belirtildiği zaman bile, bilgi tam olarak aktarıldı anlamına gelmez, kısacası aslı gibi olmayabilir.

Birey ya da belirli hedef kitleler karşısında şiddet, nefret ve negatif enerji kışkırtabilecek mesajlar göndermemeliyiz. Bu bizim yapabileceğimiz en ufak bir şeydir.

“Başkalarını” ve onların tepkilerini düşünerek, endişe/güvensizlik ya da korku nedeniyle bazı şeyleri kendi kendimize yasaklamamıza otosansür denilir.

Haberin profesyonel olarak yayımlanmadığı tespit edilen durumlarda, Medya etik heyeti, medyalara gönderilen ahlaki önlem almaktadır.

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Aşağıdaki metni okuduktan sonra ortaya atılan sorular üzerine tartışma yapınız:

Metin orjinal şekliyle yayınlanmayacak.

Aleks yerel bir gazetede gazeteci olarak çalışmaktadır ve cumartesi sayısı için, hafta sonları ve bayram günlerinde de çalışmaya mecbur olan tekstil çalışanlarının greviyle ilgili bir yazı yazdı. Yazı metnini sorumlu yazara teslim ettiği zaman, metnin yeniden işlenmesi gerekiyor çünkü vaka objektif olarak işlenmemiş, cevabını aldı. Sorumlu yazar Aleks'in metninde işveren tarafının yeterince işlenmediğini, işveren, çalışanların normları doldurmaları için yeterince angaje olmadıklarını iddia ettiğini ve dolayısıyla geri kalan işlerin hafta sonlarında tamamlanması gerektiğini vurgulamakta olduğunu ileri sürdü. Sorumlu yazar metni kendisi yeniden işledi ve yeni metinde fabrika sahibine karşı okadar çok eleştiri yağdırmadı.

Tekstil fabrikası sahibi aynı zamanda yerel gazetenin de sahibidir.

- * Ne düşünüyorsunuz, bu bir sansür mü yoksa medya propagandası mı?
- * Bu hamleyi ne kadar özürlü ya da özürsüz buluyorsunuz? Açıklayınız.

2 Aktivite

Sosyal medyadaki nefret içerikli konuşmalara karşı oldukça daha etkili bir şekilde mücadele etmek istiyorum.

- Sosyal medya üzerinden "Nefret içerikli konuşmalara HAYIR" adı altında bir gurup oluşturunuz. Giriş sayfası, gurup kuralları ve sizin admin olarak nefret içerikli yazılar karşısındaki tepkinizi de dahil ederek, gurubun işleme için gerekli olan her şeyi hazırlayınız.
- Bundan sonra aşağıdaki sorular üzerine tartışınız:

İnternette nefret içerikli yazılar okudunuz mu? Bu tür mesajları genellikle kim yazıyor ve kime ait oluyorlar? Bunun normal olduğunu düşünüyor musunuz, normal değilse, nedenini açıklayınız? Bunun iyi olmadığını bildiğinize karşın siz de aynısını yapıyor musunuz? Kendisine yönlendirilen nefret içerikli mesajı alan kişi kendisini nasıl hissediyor? Nefret içerikli konuşmaları nasıl önleyebilir ya da nasıl azaltabiliriz?

İNTERNET ÜZERİNDEN (CYBER) ŞİDDET

Sosyal ağlara bağlanma web sayfaları, mesajlaşma yazılımları, oyun sayfaları ve konuşmak için kullandığımız „Facebook“, „XBox Live“, „Instagram“, „YouTube“, „Snapchat“ ve diğerleri, faydalı ve eğlenceli sayfalar olabilirler.

Ancak işler ters gidince ne yapacaksınız. Siber(Cyber) şiddet?

SİBER (CYBER) ŞİDDET NE DEMEK?

Cyber-şiddet internet üzerinden ya da “akıllı telefon” ve tabletler üzerinden gerçekleşen her çeşit taciz anlamındadır.

Bu durum internette çok yaygındır ve genç insanların çoğu bunu yaşamıştır.

Sosyal ağların avantajları ve eksiklikleri vardır, bundan dolayı onları kullanırken dikkatli olmanız gerekiyor.

Şiddet- bir şahıs ya da gurubun başka bir şahıs ya da gurup tarafından devamlı ve kasıtlı olarak incinmesi anlamını taşımaktadır. Bu durum yüz yüze ya da internet üzerinden gerçekleşebilir.

Siber-şiddet, internet sayfaları, sosyal ağlar, mobil yazılımlar ve yazılı mesajlar gibisinden dijital medyaların yıldırma, rahatsız etme, taciz etme, taklit etme, aldatma, dedikodu yayma, tehdit, kişisel bilgilerin suisitmalı, nefret içerikli konuşmaların yayılması ya da bir kimseye zararın verilmesi için kullanılması demektir. Cyber şiddet genellikle elektronik iletişimin ırk, din, etnik mensubiyet,

Geçenlerde ülke düzeyinde uygulanan bir şiddet anketinde, gençlerin yüzde 56-sı diğerlerinin internet üzerinden şiddete nasıl maruz kaldıklarını gördüklerini, yüzde 42-si ise, internette kendilerini güvenli hissetmediklerini açıkladılar. Cyber şiddet günde 24 saat, haftada 7 gün meydana gelebilir ve çok hızlı yayılabilir.

“Troller”(ing.trolls)-kendisinin eğlenmesi ve memnuniyet duyması (pozitif duygular) için başkalarında kızgınlık, öfke, panik, korku, üzüntü, çaresizlik (negatif duygular) kışkırtmak amacıyla, küçük düşürücü sözler kullanan ve hatta nefret içerikli metinler yayınlayan (genel olarak sinizm maskesi ardında gizlenerek) anonim sosyal medya kullanıcılarıdır.

Trolleme(ing. trolling)-kasıtlı olarak yanılgı ya da yalan durumu oluşturmak ya da tartışmanın odak noktasını saptırmak amacıyla alaycı şekilde konuşmak ve internet topluluğunu ateşlemek amacıyla yayımlanan küçümseyici yorumlar.

sosyal durum, cinsel yönelim, fiziksel ya da mental özellikler, cinsel kimlik ve diğer kişisel özellikler bakımında negatif(olumsuz) anlamda kullanılmasına yöneliktir. Bu şiddet “akıllı telefon”, bilgisayar, laptop, tablet ya da online oyun platformu üzerinden gerçekleştirilebilir. E-posta, sosyal ağlardaki web sayfaları, yazılı ve görsel mesaj yazılımları, fotoğraf ya da sohbet paylaşma hizmetleri, web kameraları, görsel eğitim yazılımları ve online oyunlar üzerinden de uygulanabilir. Günümüzde “Facebook”, “Instagram”, “Snapchat”, web site ya da blog sayfasında herkesin ulaşabileceği bir profil oluşturmak oldukça kolaydır.

Cyber şiddetin yüz yüze şiddete kıyasen bir kaç temel farkı vardır. Her hangi bir zaman ve her hangi bir yerde meydana gelebilir. Aynı öyle keşfedilmesi daha zordur çünkü cyber-şiddet uygulayanlar genelde sahte rumuz ve profiller kullanarak diğer internet kullanıcılarını taciz etmektedirler. Ek olarak, cyber şiddet kamuya açık olabilir yani çok sayıda insan internet üzerinden olup bitenleri görebilirler.

Siber şiddetin ve yüz yüze şiddete kıyasen farklı özellikleri:

- şiddet uygulayıcısı anonim sanal profiller kullanabilir;
- her hangi bir zaman meydana gelebilir ve önlenmesi zordur;
- çok sayıda insana ulaşabilir-bazı guruplar arasında ya da kamu online platformlarda paylaşılan içerikler.

Siber şiddetin şekilleri çeşitli olabilir:

- rahatsız etme(taciz)-birine devamlı olarfa küçümseyici, taciz edici ve kaba mesajlar ile cinsel içerikli materyaller gönderme;
- taklit etme-başkasının kullanıcı hesaplarını defşirmek ve başkasının adına sahte, utandırıcı mesajlar göndermek;
- küçük düşürme-kurbana zarar verebilecek söylenti veya diğer yanlış ifadelerin yazılması ve küçük düşürücü resimler ya da kişiseş bilgilerin internet üzerinden yayınlanması;

- dolandırıcılık ve kamuya açıklama-kendi sırlarını başkalarına göndermek ve paylaşmak amacıyla dolandırıcılık ya da başkasının kişisel bilgilerini paylaşmak;
- kaba hitap-kaba içerikli sert mesajların gönderilmesi.

Siber şiddet vakalarında şiddeti uygulayan ve şiddete maruz kalan kişiler yanı sıra, olayın tanığı olan diğer kişiler de ortaya çıkmaktadır. Neticede belirli kişiler şu durumda bulunabilirler:

- gözlemci- çatışma ve kabul görmeyen davranışın farkına vardığına karşın olaya karışmıyor ve bununla ilgili hiç bir faaliyette bulunmuyor;
- kurbanın müttefiği- şiddete maruz kalan kişiye destek olarak (ahlaki destek, öğüt, şiddet maruzuyla birlikte eyleme geçmek) tepkide bulunuyor;
- koruyucu-siber vakaların halledilmesine etkin olarak girişimde bulunuyor.

Cyber şiddetin ciddi neticeleri olabilir. Şiddete maruz kalanların: özgüveni azalmakta, güveni kaybolmakta, korku, depresyon, huzursuzluk, üzüntü, uykusuzluk durumuna düşmekte, besin istekleri azalmakta, okuldaki başarısı azalmakta, agresif olmakta, olumsuz davranışlar görülmektedir.

CYBER ŞİDDET NASIL ÖNLENEBİLİR?

- ⇒ Senin kişisel bilgilerin internet üzerinden kötüye kullanıldıysa, olayı Kişisel Bilgileri Koruma İdarsine(www.dzlp.mk) bildirebilirsin.
- ⇒ Tehditler de dahil eden ağır cyber-şiddet vakalarında ebeveynlerinle birlikte polise ihbarda bulunabilirsin.
- ⇒ Uygun seçenekler üzerinden ya da doğrudan admine başvurarak, web sitelerin kötüye kullanılma olaylarını bildir.
- ⇒ Kendi kişisel bilgilerini internete yükleme.
- ⇒ Şifrelerini kimseye söyleme.
- ⇒ Şiddet içerikli mesajlara cevap verme, onları delil olarak sakla.
- ⇒ Tanımadığın göndericiler ya da şiddet yanlısı olduklarını bildiğin kişilerden gelen mesajları açma.

Sahte profil ardında gizlenmeniz ve başkasına zarar vermeniz yasaktır.

Sosyal ağlar eğlenceli olduklarına karşın, onlarla dikkatli olmak gerekiyor.

Bir kimse sahte profi arkasında gizlenip şiddet uyguluyorsa, gerçekten uygulanmış kadar ağırlığı vardır.

Sosyal ağlardaki yazılım ve sayfaların çoğu 13 ve üzeri yaşta kişilere adanmıştır.

İnternet "meme" ya da "mim"(ing.meme, jenlerin bilgi eşdeğeri, ing. gene)-sosyal platformlar üzerinde kolay ve hızlı taşınması ve paylaşılması nedeniyle sosyal fenomene dönüşen her bilgi. Kullanıcılar bu terimden söz ettikleri zaman, genelde şaka içerikli video, resim, hyperlink ya da yazı kastedilmektedir.

Etkili kullanıcılar (ing. influencers)- İnternet teknolojilerini iyi tanıyan ve sosyal ağları çok iyi kullanan, kendi teknolojik ve sosyal becerilerini, yaydıkları mesajların görünürlüğünü artırmak amacıyla kullanan kişilerdir.

- ⇒ Bütün sınıfın bilmesini istemediğin şeyleri internette yayınlama.
- ⇒ Kızgın olduğun zaman mesaj gönderme.
- ⇒ Cyber şiddete katılma. Yapıldığını görürsen büyüğüne ihbar et.

Günümüzde sanal şiddet, ekonomik cyber-kriminal ile birlikte (örneğin kredi kartları kriminal) gerçek bir problemi oluşturmaktadır.

Cyber şiddete maruz kaldıysan susma ve kendine kapanma. Ebeveynlerine ya da güvendiğin birine söyle. Birlikte çözüm bulacaksınız!

Bir web siteyi ziyaret edeceğiniz veya bir şey paylaşacağınız zaman, sizin internet hizmeti sağlayıcısı (İSP) sizin aktivitenizle ilgili elektronik bilgisi vardır. Anonim e-posta adresi oluşturduğunuz zaman bile, bunun takip edilmesi mümkündür.

Örnek; kendi fotoğraf ve kişisel bilgilerinizi internete yüklediğiniz zaman onlar ebediyen orada kalmaktadırlar. Bundan dolayı sizin fotoğraflarınız herkese her zaman ulaşılabilir olmasını istiyor musunuz, dikkatlice düşünün, aksi halde özeliniz kamuya açık olacaktır.

İnternette bir şey paylaşmadan evvel iki kere düşününüz, çünkü internete yükledikten sonra geriye çeviremezsiniz. İnternete yüklediğiniz tüm yorum ya da yazıların bağlamdan çıkarılması çok kolaydır, neticede sizin için uzun vadeli olarak zararlı olabilirler.

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Dijital poster “cyber-şiddet uygulayanları dışlayınız”

- “Bilgisayar üzerinden şiddet uygulayanları dışlayınız” konulu stratejilerin yer alacağı bir dijital poster oluşturunuz.

Kendi fikirlerinizi kullanabilir ve örn. “Wordle”, “Tagxedo”, “Prezie” gibisinden web sitelerinde fikirler alabilirsiniz.

- İmkancınız varsa, bu dijital platformu okulun web sayfasında yayınlayınız.

2 Aktivite:

Okulun web sayfasını gözden geçirin ve ayısının düzenlenmesiyle alakalı önerilerde bulun.

- Okulun web sayfası nasıl görünüyor ve hangi bilgi ve yenilikleri içerdiğini tarif ediniz. Sayfanın bir günlüğüne düzenlenmesi için önerilerde bulunabilirsiniz. Bir sayfa sorumlusunun en önemli işi, kendi izleyicileri için en ilginç yenilik ve bilgileri seçmektir.

ELEŞTİRİSEL DÜŞÜNME VE SORUNLARI ÇÖZME AKTİVİTELERİ

1 Aktivite:

Senin kız arkadaşın "Facebook"ta bir "gönderi" yayımlıyor: " Kendimi üzgün hissediyorum(emoji)... insanlar beni neden rahat bırakmıyorlar?"

Arkadaşınızın bu gönderisine nasıl bir tepki vereceksiniz? Şunları da düşünün:

- Bunu okuduktan sonra ilk tepkiniz ne olabilir?
- Arkadaşınızın duygularını ifade etmek için başka hangi kelimeleri kullanabilirsiniz?
- Düşüncenize göre arkadaşınız bunu neden yayınlamış?
- Arkadaşınıza nasıl destek olabilirsiniz? (Sözlü, yüz yüze, online ve b.)
- Aile ya da dostlar gibisinden başka kişileri dahil edermisiniz?

KAVRAMLAR

Kültürel kimlik: bir ulus ya da bireyin belli bir zaman diliminde dil, gelenek, din ve etnik mensubiyeti esasına göre manevi ve maddi alanındaki gelişme derecesi ve özellikleri.

Seküler (laik): dini ya da ruhani bağlantı ve etkilerden ayrılmış.

Ateizm: Tanrıların varlığına inanmamak.

Şiddet: Bir kişi ya da gurubun başka bir kişi ya da gurup tarafından kasıtlı olarak incinmesi.

Cyber şiddet: bir kimsenin istemi ve hakları dışında sanal internet alanında ona karşı güç kullanmak.

Sansür: yayımlanan malzeme uygunsuz, zararlı, duyarlı ya da "layık" olmadığından dolayı, konuşma, aleni iletişim ya da diğer bilgilerin önlenmesi.

Otosansür: şahsi yaratıcılık özgürlüğün bilinçli olarak sınırlanması, oto sansür.

KONUyla ALAKALI SORULAR:

- Kùltürün toplumdaki önemi nasıldır?
- Kùltürün toplumumuzdaki fonksiyonu nasıldır?
- Kùltürel kimliği hangi elementler(öğeler) oluşturuyor?
- Neden her birey kendi şahsi kùltürel kimliğine sahip olabilir?
- Bireyin hangi grup kimlikleri onun kùltürel kimliğinin bir parçası olabilir?
- Ateizm nedir?
- Dinlerarası işbirliği örnekleri ver.
- Dinin sivil toplumdaki rolü nasıldır?
- Laiklik nedir?
- Devletimiz laik devlettir dediğimiz zaman bunun nasıl bir anlama geldiğini daha ayrıntılı açıklayabilir misiniz?
- Sağlıklı ve demokratik bir toplum için farklı dini topluluklar arasındaki iletişim nasıl olmalıdır?
- Dini kişiler ve ateistler arasında pozitif hoşgörü örnekleri ver.
- Sosyal medyalar, senin dikkatini çekmek için hangi yaratıcı teknikleri kullanıyorlar?
- Cyber-şiddet nedir?
- Sosyal ağlardan bazı link"ten şüphe etmene neden var mı? Neden? Örnek ver.
- Sosyal medyaların sorumsuz kullanılması bakımında neler tahmin edebiliriz?
- Cyber şiddet örnekleri ver.
- Senin okulunda siber-şiddet mevcut mu? Okul arkadaşlarının cyber şiddetten korunması için bir eylem planı hazırla.
- Ateist kime diyebiliriz?
- Medya propagandası kelime anlamı nedir?
- Sosyal medyaların avantajlarıyla ilgili bir kaç örnek ve eksiklikleriyle alakalı bir kaç örnek ver.
- Sansür ve otosansür arasındaki fark nedir?

VATANDAŞ VE DEVLET

- ADALET VE HUKUK DEVLETİ
- TOPLUMDA SEÇİMLER VE DEMOKRASİ SÜREÇLERİ
- DEVLET VE KAMU YÖNETİMİ VATANDAŞIN HİZMETİNDE ,

KONU YA BAKIŞ

Bu konunun sona ermesinden sonra:

- hukuk devleti özelliklerini belirtmek;
- özel ve kamu çıkarı arasında fark yapmak ve kendi ortamında etik olmayan davranış örneklerine işaret etmek;
- akranlar arasında somut durumlarda sosyal baskıyı tanıyabilmek;
- yolsuzluk durumunda ihlal edilen insan haklarını sayabilmek;
- başkasının zararına olmak üzere kişisel çıkar sağlamaya yönelik her vakanın etik ya da yasal olmadığını değerlendirmek;
- sosyal baskı durumlarını halletmek için etik yollar önermek;
- demokratik seçim sonuçlarını ve kendi ortamındaki çoğunluğun kararlarını saygılamak;
- toplumdaki siyasi partilerin faaliyetini analiz etmek;
- seçimlere katılmanın neden önemli olduğu ve bunun yasal yönetim ile nasıl bağlantıda olduğu konusunda tartışmak(somut örneklerle);
- devlet ve kamu idaresi görev ve sorumluluklarını kıyaslamak ve somut durumlarda mevcut farklara işaret etmek;
- vatandaşların yerel birliğindeki hak ve sorumluluklarını saymak ve bu konuda tartışmak için yetenekli olacaksınız.

5 KONU

ADALET VE HUKUK DEVLETİ

Merhametsiz adalet kaba güçtür, romalılarda bile bir deyim varmış: -Fiat iustitia, paereat mundus- dünya batsa bile adalet yerini bulsun!

Ancak adaletsiz merhametin olması da iyi değildir, çünkü bu zayıflığın işaretidir. Adalet ılımlılıktan kaynaklanmalıdır.

“Sadece kendisini de değiştirmeye hazır olan insan dünyayı değiştirebilir”

ADALETSİZLİKTE ADALETE

Okulda her hangi bir adaletsizliğe uğramışsındır: Sadece onların ailevi kökeni ya da davranışları nedeniyle bazı öğretmenlerin belirli öğrencilere daha yüksek not verdiklerini düşünüyorsun; okulun öğrenciler üzerine uygulanan şiddetin önlenmesi bakımında yeterince önlem almadığını hissediyorsun; bir gün içerisinde bir kaç testin olmasından rahatsız oluyorsun; okulda öğrencilerle danışılmadan önemli bir karar alınmış.

Yukarıda sayılan vakaların ortak özelliği nedir, sorusunu ortaya atarsak, tüm vakalarda adaletsizliğin mevcut olduğu sonucuna varacağız. Etrafımızda adaletsizlikler her gün meydana gelmektedir. İnsanlar adaleti sevdiklerine karşın, adaletsizlikler yine de meydana gelmektedir.

Tüm çocukların adaletsizliği tanıyabildikleri bir hikaye vardır. Kibritçi Kız hikayesini hatırlayalım. Bu kızçağız neden haksızlığa uğradı? Bu kızı, çağdaş toplumda olan bir kız olarak hayal etmeye deneyiniz. Kibritçi Kız hikayesi nasıl bitiyor? Üzüntülü! Hikayenin sonunu başka bir şekilde, mesela mutlu son olarak değiştirmeye çalışınız ve bu kızçağızın adalete ve mutluluğa kavuşması için neler gerekiyor diye düşünün. Bu kız günümüzde hukuk devleti dahilinde nasıl korunmalı?

Günümüz dünyasında çok sayıda kız ve erkek çocuk Kibritçi kıza benzer durumda bulduklarını tahmin edelim. Onlara nasıl yardımcı olabiliriz? Adaletsiz durumdan çıkabilmeleri için ne gerekiyor?

Onları bir kimsenin duyması ve içinde buldukları adaletsizlikten koruması gerektiğini düşüneceksiniz, elbete. Onları koruması gereken "kimse" kimdir? Bu kimseler, devlette yasaları uygulamaktan sorumlu olan birey ve enstitülerdir ve adaleti sağlamalıdır.

Adaletin uygulanması bakımında, adalete ulaşmanın üç yolu olduğunu bilmek faydalıdır.

- * Birinci yol **dağıtım adaletidir**. Bu ne demek? Onların ihtiyaç ve becerilerine ait olan üyelerin benzerlikleri ve farkları gözönüne alınmalıdır. Dağıtım adaleti, örnek olarak, okul çerçevelerinde düzenlenen ekoloji eyleminde, öğrencilerin yaşı ve fiziksel gücünü göz önünde bulundurarak, onlara nasıl görevler verilecek diye hesap yürütmemizdir. Dağıtım adaleti bir grup ya da birlik içerisinde adaletli görev ya da kaynak dağılımı demektir.
- * **Düzeltilici adalet** de mevcuttur ve bireylerin hatalı davranışıyla ilgili adaletli davranış şeklidir. Örnek olarak, bir çocuk ona ait olmayan bir şeyi sormadan alabilir ve bunun farkına vararak aldığı şeyi geri çevirirse ya da yaptığı zararı öderse veya yaptıkları için cezalandırılırsa, bu durumda düzeltilici adalet uygulanmış demektir. İyi olmayan bir vakanın tekrarlanması önlemek için, işlenen suç ya da kötü davranış için adaletli yanıtın alınması çok önemlidir. Aynı zamanda toplumun diğer bireylerine de, bu tür kabul edilemez davranışların bir şekilde cezalandırıldığını bildirmek gerekmektedir.
- **İşlemsel adalet** de mevcuttur. Adaletli kararların alınması için yasal işlemlerin (belirli prosedürler ve eylemler yolu) saygılanması önemlidir. Sanıkların kötü bir şey yaptıkları ispatlanıncaya kadar, her çeşit suçlama ve şüpheden çekinmemiz çok önemlidir. Bir kimsenin yasaya aykırı bir şey yaptığından kuşkulanan, suç gerçekten işlenmiş anlamına gelmez. Bir kimsenin suçu mahkeme işlemiyle kanıtlara dayanarak ispatlanmaktadır.

Temida, adalet tanrıçası

Dağıtım adaleti, adil bölüşüm demektir.

"Ani çıkar uğruna gerçeği ve adaleti feda etmeye hazır olan her hangi bir toplum iflasa mahkumdur.

Adalet ve hukuk arasında belirli bir fark olduğu gibi asla koparılamayacak bir bağlantı da mevcuttur.

İnsanlar farklı zamanlarda ve farklı şekillerde neyin adaletli ve neyin adaletsiz olduğunu belirlemişlerdir. Eskiden köle sahibi olmanın adaletli olduğu düşünülüyormuş- günümüzde öyle değil. Kadınların oy hakkına sahip olmamaları düşünülüyormuş-günümüzde öyle değil. Çocuklara fiziksel cezaların verilmesi adaletli olduğu düşünülüyormuş-günümüzden öyle değil.

Günümüzde, insanların eşit olduğu (insanların aynı olduğu değil, aynı haklara sahip oldukları demektir), kendi düşüncelerini özgürce söyleyebilmek, (diğerini küçümsemeden) farklıları saygılamak (farklı şeyleri sevebileceğimizi, farklı davranabileceğimizi, farklı şeylere inanabileceğimizi kabullenmek), kendileri gibi tüm insanların aynı hak ve özgürlüklere sahip olduklarını kabullenmek (benim yapmaya cesaret edeceğim ve yapabileceğim her şeyi başkası da yapabilir) adalet anlamına gelmektedir.

İnsanlar adaleti yasalar olarak "paketliyorlar" ve bu şekilde insanların adaleti sağlayacak belirli kuralları saygılamaları için çaba harcıyorlar. Herkesin temiz içme suyuna hakkı vardır ve devlet bunu sağlamaya mecburdur; her çocuğun aile ve bakım, eğitim ve diğer hakları vardır. Ancak çoğu zaman adalet ya da yasalar adaletle uyumlu olmadığı için adalet tatmin edilmiyor.

Adalet ve insan haklarının saygılanması hukukun temelinde bulunmalıdır

Örnek; her öğrencinin öğretmeninden bilgi ve yardım alması adalettir. Ancak bir öğrencinin hastalık nedeniyle uzun bir süre okuldan atı kalması olabilmektedir. Eski eğitim yasasında bu duruma çözüm bulunmamıştı. Hastanede ya da ev bakımında bulunan öğrenciler, yeni eğitim içeriklerini, onlara okulda alınan dersleri aktaran sınıf arkadaşlarından öğreniyorlardı. Bu şekilde yine de öğretmenlerden uygun açıklama ve uzman yardım almak bakımında adaletsiz duruma düşmekteydiler. Adaletin tatmin edilmesi için yasanın değiştirilmesi gerekiyordu. Gerçekten yasa değişikliği yapıldı ve yeni yasayla daha adaletli bir çözüm öngörüldü. İlköğretim yasası 15. maddesine göre, "daha büyük sağlık sorunları ya da kronik hastalıkları nedeniyle üç haftadan uzun bir süre derse gelemeyen öğrenciler için dersler ev yani sağlık kurumu koşullarında düzenlenecektir".

HUKUK NE DEMEK?

Hukuk toplumda insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyen kuralların toplamıdır. Bu kuralları devlet çıkarmaktadır ve onların başlıca özelliği, yazılı kurallar olmasıdır.

Yasalar bu kuralları karşımıza çıkaran en bildik şekildir, ancak anayasa, alt yasalar ve uluslararası

sözleşmeler şeklinde de olabilirler. Her yasanın kesin olarak belirlenmiş bir hedefi vardır, yani bir değer korunması anlamındadır. Yasalar üzerinden korunan değerler: ekonomi, sosyal koruma, siyaset veya ahlak gibi alanlara ait olabilir.

Farklı devletlerde, farklı zamanlarda değerler farklı şekilde yasa ile korunmaktaymış. Toplumda optimal (en iyi) koşullarda, adalet ve hukuk arasında uyum olmalıdır ve bu durumda bu toplumlara adaletli toplumlar denilmektedir.

Büyük feylozof Sokrat, m.ö.399 yılında, Atina şehir meydanında yaptığı aleni konuşmalarıyla o zamanki iktidarı eleştirdiği için, tanrıya inanmıyor ve Atina gençlerine olumsuz etki ediyor gerekçesiyle, ölüme mahkum edilmiş. Adalet ondan yanaymış ancak hukuk adaletin çıkarına değilmiş. Yasayı çiğneyerek devletten kaçması ya da yasayı saygılayarak, zehir içmesi ve bu şekilde hayatına son vermesi önerilmiş. Sokrat yasayı saygılamayı seçmiş. Maalesef tarih boyunca bu vakanın ahlaki boyutu kalmaktadır, yani Sokrat haksızlığa uğramıştır. Sokrat yasaların adaletin lehine değişmesine yönelik toplumsal değişiklikleri harekete geçirmiş. Haksız ölümüyle, kötü oldukları zaman bile devletin yasalarına saygı duyacağını göstermiş. Yönetim Onun ölümüyle etkisinin önleneyeceğini düşündüğüne karşın, Sokrat'ın tutarlılığı ve etiği zafere ulaşmış.

Sokrat Atina meydanında konuşuyor

“Her yasa genel kuraldır, ancak bu genel kurallar gereğince adaletli muamele göremeyecek sayısı çok bireysel vaka vardır”

HUKUK DEVLETİ NE ANLAMA GELİR?

Hukuk devleti insan özgürlüğü ve hakları ve tüm yasaların toplumun tüm üyeleri için eşit ölçüde geçerli olmasına dayanmaktadır.

Devletimizin anayasasında hukuk devleti kavramı temel değer olarak onaylanmıştır. Devlet iktidarı taşıyıcılarının otokrasisini (saltçılık) sınırlamak bu konseptin özünü temsil etmektedir, diğer sözlerle iktidarda bulunanlar da kuralları saygılamalıdır ve onların iktidarı istisnasız olarak hukuka dayalı olmalıdır.

Mahkemeler, polis, halkın avukatı, kamu savcılığı devlette adalet ve yasaların uygulanması bakımında en sorumlu enstitülerdir. Vatandaşların büyük bir bölümü yasaş prosedürler ve yasalardan memnun olmadıkları halde, yasayı çiğnememek şartıyla, onların değişmesi için çaba harcamalıdır. Vatandaşlar sivil girişimler aracılığıyla toplumdaki vatandaşların durumunun iyileşmesine doğru yol açacak değişiklikleri teşvik etme imkanlarına sahiptirler.

Okuyun, düşünün ve konuşun!

Hikayeyi okuyun ve kibritçi kızın durumu üzerine tartışın. Bundan sonra metini drammatizasyon yapınız, kızçağızın hayatta kalarak daha onurlu bir hayat yaşamaya başarabileceği farklı bir olası sonu önermeye çalışınız. Kızçağızın kısıtlandığı haklarını not ediniz. Özel dikkat göstermeniz gereken ve kızın uğradığı haksızlığın tespit edilmesinde sizi yönlendirebilecek bazı bölümleri tanımlayınız. Sizin ihtiyaçlarınıza adapte edilmiş kişileri ilave edebilirsiniz, olası bir son oluşturabilir ya da orjinal halini bırakabilirsiniz. Metin üzerindeki çalışmalarınızdan sonra kendinizin kısa dram metinlerinizi uygulayınız. Bir gurup drammatizasyonları takip etmeli ve kendi eleştirel tutumunu takdim etmelidir. Toplumun enstitüler aracılığıyla kızçağıza nasıl yardım edebilir konusunda konuşun. Her takdimi selamlayınız ancak hangi gurubun ve neden en başarılı olduğunu da açıklayabilirsiniz.

Kibritçi Kız hikayesi

Noel arifesinde küçük ve fakir bir kız, kış soğğundan üşüyerek, sokakta kibrit satmaya çalışıyordu. Eve gitmeye cesaret edemiyordu çünkü kibritleri satmadığı halde babasından dayak yiyeceğini biliyordu. Lakin bir çok denemeden sonra hiç bir tane satamamış ve kibritler elinde kalmış, soğğuk hava ise giderek daha çok üşütüyordu.

Kızçağız teslim olarak o soğğuk gecede bir dükkanın yanında yere yatmış. Çok soğğuk olduğu için ısınmak ümidiyle kibrit tanelerini yakmaya başlamış. Kibrit yaktığı her defasında gıda, giyim gibisinden hayal ettiği şeyleri görüyor gibi oluyordu, ancak elini uzatıp onları tutmaya çalıştığında kibrit söner, sihir yok olurmuş. En son yaktığı kibrit merhum ve en sevdiği ninesini aydınlatmış ve ninesi o suğğuk gecede kızçağızı yanına alıp, göklere götürmüş. Bu şekilde fakir kızçağızın kaygıları son bulmuş. Ertesi günün sabahında küçük kibritçi kız duvar dibinde gözleri kapalı bir şekilde bulunmuş insanlar.

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Her öğrenci tabelada verilenlerle ilgili tutum bildirebilir ve tutumunu kanıtlayabilir.

	RAZIYIM	RAZI DEĞİLİM
Senin için sıkıntıyı temsil ettiği zaman bile yasaların saygılanması mecburidir		
Yasayı çiğneyeceksem arkadaşşıma hiç bir zaman yardım etmeyeceğim		
Alışılğelen işlemleri kolaylatıyor ya da kısaltıyorsa, kuralların çiğnenmesi korkunç değildir		

Aşağıdaki öneri sonuç ve argümanlar konusunda ne düşünöyorsunuz?

1) Yasalar iyi ise ve halka hizmet ediyorsa mecburen saygılanmalıdır. Ancak yasa kötü bir şey yapmamızı hazmettiriyorsa, onu iyileştirmek yönünde angaje omalıyız. Örnek: Yasa işbulma sırasında kadınların erkeklere kıyasen daha kötü muamele görmelerini yazdığı halde, bu yasa kötüdür ve onun değıştirilmesi için çaba harcamalıyız. 2) Dostumuz ya da bir arkadaşımız söz konusu olduğu zaman bile yasa saygılanmalıdır. 3) Yasa hükümleri yazıldığı şekilde saygılanmalıdır.

2 Aktivite:

“Vatandaşın etkin katılımı, onu toplumun devinirici gücü yapmaktadır” konusunda bir yazı yaz.

Yazı yazmaya başlamadan önce, şu sorular üzerine tartışın:

- Toplumdaki vatandaşın durumu için sorumlu kimdir?
- Hukuk nedir ve adalet nedir?
- Bazı yasaların iyileşmesi için nasıl etkide bulunabiliriz?
- Hukuk devletini nasıl tanıyacağız?
- Devlette adaletin uygulanmasından hangi enstitüler sorumludur?

HUKUK DEVLETİ

Hukuk devleti kavramı nasıl bir anlam taşımaktadır?

Hukuk devleti, hukuk üstünlüğü ilkesinin saygılandığı devlettir. Hukuk devletinde, devleti yöneten kişilerin (iktidar taşıyıcıları) çalışmaları esnasında uygulanması gereken sınırları ve kuralları vardır. Yöneticilerin de uyması gereken çalışma kuralları Anayasa, yasalar, alt yasalar ve uluslararası anlaşmalarda yazılmıştır. Bazı durumlarda hukuk devleti zararlı bir belirti yani yolsuzluk nedeniyle işleyemez duruma gelmektedir.

RÜŞVET TOPLUMSAL HASTALIKTIR!

Rüşvet nedir biliyor musunuz?

Rüşvet hukuk ve hukuk devletini tehlikeye sürüklemenin en ağır şeklidir. (Rüşvet kavramı latin "corruptio" kelimesinden kaynaklanarak, menfaat sağlamak için verilen ödül, ücret veya ödenen bedel, çürüme, yolsuzluk, çökme olarak tercüme edilmektedir.

Rüşvet bir kazanç elde etmek için yapılan suistimal, rüşvet almak, sahtekarlığı belirtmektedir. Rüşvet insanın sevgi, dostluk ve aile gibisinden temel insan değerleri için tehlikelidir. Maalesef rüşvet toplumun her hücresinde mevcuttur.

Gümrükte rüşvetin önlenmesine ait işaret

Somut hizmetler nedeniyle ev ödevi yazma konusunda ne düşünüyorsunuz, bu nedir? Örnek; senin test sorularını çözerim fakat karşılık olarak bana ne istiyorsam alacaksın. Rüşveti tanımladığınız başka örnekler de veriniz.

Bu tür davranışın kabul edilmesi, çocukların gelişimi için zararlıdır. Onların toplumda olgun vatandaşlar olarak daha sonraki davranışını ayartmaya sokmaktadır. Her hangi bir angajman dolayısıyla şantaj etmek veya hak edilmeyen bir ödül bekleme pratiği, çocuklarda rüşvetvari davranışların normal olduğu izlenimini edinmelerine yol açabilir. Rüşvetin önlenmesi için güçlü bir irade ve kararlılık gerekmektedir.

DEVLETTE RÜŞVET (YOLSUZLUK) VE YOLSUZLUĞA KARŞI MÜCADELE

Toplumumuzda vatandaşlar devlet organları, kamu şirketler, hizmetler ve kurumlardaki sorumlu kişiler tarafından uygulanan kararlar ile her gün karşılaşmaktadırlar. Bütün bu organlar belirli bir ölçüde güce yani yetkilere sahiptir.

Yönetici özneler, vatandaşın kendilerine verdiği bu yönetme gücünü, tüm vatandaşların lehine olmak üzere kullanmalı ve kendi pozisyonlarını kötüye kullanmamalıdır. Buna göre kendi görevlerini Anayasa ve yasalara uygun şekilde icra etmelidirler. Ancak demokratik bir ülkede her defasında hukuk devletinin sağlanması mümkün olmuyor.

Devlet yolsuzluğu her çeşit kişisel çıkar ya da başka bir kişi için çıkarın elde edilmesi için görev ve resmi makamın kötüye kullanılması demektir. Yolsuzluğun çeşitli şekilleri vardır fakat her defasında kendi menfaati ya da başka birinin menfaati için yapılmaktadır.

Yolsuzluğun en çok görünen şekilleri şunlardır: rüşvet, nepotizm (uzmanlığı göz önüne almadan, bir görev ya da iş yerine akrabalar ya da arkadaşların favorize edilmesi), devlet fonlarının zimmete geçirilmesi, resmi makamın kötüye kullanılması ve b.

Her çeşit yolsuzluğa karşı yapılan eylemler **yolsuzluğa karşı mücadele** olarak adlandırılmaktadır. Başkasının işinin benimsenmesi ve rüşvetin kabul edilmesi, topluma zarar vermektedir, bu nedenle namuslu ve adaletli toplumun kurulmasına eğilmeliyiz.

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde devlet yolsuzluğu önleme komisyonu ve çıkar çatışmasını önleme yasası mevcuttur.

Rüşvet yasaktır ve kanunen yasaklanmış bir eylemdir

Sahtekarlık yolsuzluk eylemi sayılır

SOSYAL BASKI

Anayasa mahkemesi devletin yasaları ve anayasasını korumaktadır

Yolsuzlukla Mücadele Komisyonu, yolsuzlukların önüne geçilmesinde en sorumlu organdır

Hukuk devleti her yönetimi sınırlamaktadır. Hukuk devleti despotizme karşı gelmekte ve iktidar taşıyıcıları dahil, herkesin davranışlarını sorumlu ve cezalandırılabilir kılmaktadır. Hukuk devletinin gerçekleşmesi bakımında en önemli enstitüsel organ yargı bağımsızlığıdır.

Ortamın bireye yaptığı etkisine **sosyal baskı** denir. Hukuk devletli ve hadaletin hüküm sürdüğü devletlerde bu etki pozitifdir. Toplumdaki insanlar yasaları karşı saygı duyuyorlarsa, etik ve ahlaki değerler geliştirmektedirler. Bu şekilde düzen, armoni ve insan haklarının saygılanmasını teşvik etmektedirler. Ancak bazı durumlarda vatandaşlar kanunsuzluğun hüküm sürdüğü ya da yasaların toplumdaki tüm vatandaşlaqr için eşit şekilde değil, seçici bir şekilde geçerli olduğu ve uygulandığı hissine kapılmaktadırlar.

Bir toplumda yolsuzluk, nepotizm, insan haklarının saygılanmayışı mevcut olduğu zaman, bu negatif (olumsuz) sosyal baskıdır, bireyi için zararlıdır ve toplum ile vatandaşların gelişimine olumsuz yansımaktadır. Olumsuz sosyal baskı vatandaşları eşit olmayan duruma getirmekte, adaletsizliği körüklemekte ve uzunvadeli neticelere yol açabilir çünkü hukuk devletinin temellerini kazmaktadır.

Devlet görevlileri ve diğer resmi makamlar, olumsuz sosyal baskının önlenmesi için tüm vatandaşlar için örnek olmalıdırlar. Onlar yasaları saygılamalı ve her hangi bir şekilde yolsuzluk yapmamalıdırlar. Aynı öyle onlar belirli etik standartları ve prensiplerini de saygılamalıdırlar.

Buna göre kendi çalışmalarında vatandaşlar karşısında profesyonel, terbiyeli ve hizmet sunmaya yönelik olmalı, çalışanlar vatandaşlar, şirketler ve tüm diğer taraflar karşısında saygı ile davranmalıdırlar. Bu nedenle her enstitü düzeyinde saygılanması gereken etik kodeksler çıkarılmaktadır.

Okuyun, düşünün ve konuşun!

Kendi okul ödevlerini bitirmeyen, ev ödevlerini başkalarından kopya çeken öğrencilerden hemen de her gün, "Ev ödevimi yazmadım, kopya çekebilir miyim" cümlesini duymaktayız. Ev ödevinin kopyalanması iyi midir, ne düşünüyorsunuz? Başka birinin işinden faydalanmamız hırsızlıktır. Başkasının (yazılı ya da sanatsal) eserinin sahiplenmesi ya da kopyalanmasına intihal(çalıntı)(latince plagiyat-çalıntı) denilir. Kendi ev ödevlerini devamlı olarak yapan öğrenciler çok çaba harcıyorlar ve başkalarının onların çalışma sonuçlarından faydalanmaları iyi değildir. Belki şunu düşüneceksiniz: arkadaşşıma yardım etmeliyim. Gerçekten arkadaşşıma yardım etmelisiniz ancak bu şekilde değil. Ev ödevini yazmakla her öğrenci ders malzemelerini tekrarlamaktadır ve bu şekilde onun başarısı için katkıda bulunmaktadır. Ona ev ödevini yazarken yardımcı olmaya çalışınız. Küçük yaştan dürüst olmayı ve davranışlarımızla ilgili sorumluluğu kabullenmeyi öğrenmeliyiz.

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Metnin devamındaki örnekleri okuyunuz ve verilen sorular üzerine tartışınız:

1. Buna benzer bir vaka için duydunuz mu ya da gördünüz mü?
2. Siz benzer durumda bulunursanız nasıl davranacaksınız?
3. Size göre, çevrenizdeki diğer arkadaşlarınız nasıl davranıyor?
4. Ortamınızda rüşvetvari davranış örnekleri veriniz?
5. Hangi durumlarda yolsuzluğu ihbar etmeyeceksiniz?
6. Bir hukuk devletinde sokakta bırakılan vatandaşlar için adil bir çözüm nasıl olabilir?

1 vaka

Goran sınır geçitinden geçerken, geçerli yeşil kartı (dış ülkelerde otomobil sigortası) yokmuş. Bu nedenle polis memuruna 2000 denar vermiş, polis memuru parayı aldıktan sonra sorunsuz çıkış yapmasına izin vermiş.

Bu bir rüşvet vakası mıdır, cevabınız evet ise, neden açıklayınız. Bunun rüşvet vakası olmadığını düşünüyorsanız, neden değildir, açıklayınız ve siz Goran'ın yerinde olsaydınız nasıl davranırdınız. Polis memurunun yerinde olsaydınız nasıl davranırdınız?

2 Vaka

Kamu şirketi genel müdürü, şirketin çalışması sırasında gerçekleşen gelirlerin bir kısmını dış ülkede ameliyat olması gereken annesinin tedavisi için kullanmış.

Bu durumda yolsuzluk var mı ve neden? Neden değil? Genel müdürün yerinde siz olsaydınız ne yapardınız, açıklayınız. Çalışanların yerinde olsaydınız ne yapardınız?

3 Vaka

Öğretmen Sabina Mare ile iyi arkadaştır. Mare'nin oğlu VI sınıf öğrencisidir ve öğretmen Sabina'nın dersinden aldığı notu 4. Öğretim yılının sonunda Sabina, yakın arkadaşı ile dostluğunun bozulmaması için oğlunun notunu 4'ten 5'e yükseltiyor.

Bu durumda yolsuzluk var mı ve neden? Neden değil? Öğretmen Sabina'nın yerinde siz olsaydınız ne yapardınız, açıklayınız? Mare'nin yerinde siz olsaydınız nasıl davranırdınız?

4 Vaka

Bir bakanlık çalışanı iş saati esnasında kendi cep telefonu ile 2 saatten çok süren özel konuşmalar yapıyor.

Bu durumda yolsuzluk var mı ve neden? Neden değil? Çalışanın yerinde siz olsaydınız nasıl davranırdınız, açıklayınız?

5 Vaka

İna'nın oğlu çok rahatsız. Doktor çocuğun tedavi görmesi ve hastaneye kaldırılması için para istiyor. İna doktora para veriyor ve çocuğa hastanede bir yer sağlıyor. Çok geçmeden hastanede tedavi görmeye başlıyor. Bu bir yolsuzluk örneği midir ve neden? Neden değil? İna'nın yerinde siz olsaydınız nasıl davranırdınız, açıklayınız. Doktorun yerinde siz olsaydınız nasıl davranırdınız?

TOPLUMDA SEÇİMLER VE DEMOKRASİ SÜREÇLERİ

VATANDAŞLARIN DEMOKRASİYE KATILIMI

Vatandaşın demokrasideki rolü, diğer yönetim şekillerinde olacak rollerden çok daha farklıdır. Diktatörlük ve diğer demokratik olmayan sistemlerde, hükümdar vardır ve onun takipçileri vardır. Demokratik bir toplumda vatandaşlar devleti yönetecek bireyleri seçmektedirler. Vatandaşlar ve iktidar genel refah ve insan haklarının promosyonu doğrultusunda işbirliği yapmaktadırlar.

Vatandaşlar toplumun yaşamına etkin şekilde katılmadığı halde, onların demokratik süreçlere katılmamaları (etkin özneler) ve sadece gözlemci olarak kalmaları tehlikesi mevcuttur (nesnelere). Böyle bir şey olduğu zaman hükümet kararları vatandaşın etkisi dışında alınmaktadır.

Seçimler yani vatandaşların kendi temsilcilerine verdikleri güveni, vatandaşın **demokrasiye** katılımının en belirgin şeklidir. Bu şekilde seçilen temsilcilere **meşruiyet** verilmektedir. Seçimlerden sonra vatandaşlar seçmiş oldukları temsilcilerin nasıl kararlar aldıklarını ve kendi görevlerini nasıl gerçekleştirdiklerini takip etmelidirler.

Vatandaşlar demokratik süreçlere katılmadıkları halde, nelerin olacağı ve devletin kimin tarafından yönetileceği umurlarında olmadığı için susarak bildireceklerdir.

Parlamento vatandaş temsilcilerinin evidir

Hükümette vatandaşa açık gün

Belediye meclisi

Referandum halka açık vatandaş oylamasıdır

Seçimlerde vatandaş tarafından kontrol edilmeyen ve değerlendirilmeyen güç, çok kolay bir şekilde demokratik olmayan yönetim şekline dönüşebilir. Vatandaşın toplumsal hayata katılımının çok sayıda faydası vardır:

- seçmiş oldukları temsilcilerin kendi yetkilerini suistimal etmediklerini sağlar;
- hükümet vatandaşın beklentileri ve ihtiyaçları konusunda daha iyi bilgilendirir ve vatandaşın çıkarına olacak daha iyi kararlar çıkarabilir;
- vatandaşlar yönetime dahildir.

Her devlet kendi vatandaşının katılımını farklı şekilde organize etmektedir. Bu onların ihtiyaçlarının gerçekleştirilmesi ve daha geniş toplumda genel refahın ilerletilmesine katkı sunmaktadır.

Vatandaşlar yaşadıkları yerel birliğe en yakın olmakla beraber burada kendi hayatları için önemli kararların alınmasına en kolay ve doğrudan etkide bulunmaktadır. Vatandaşlar bu şekilde yerel yönetimin işlemlerine katılma haklarını icra etmektedirler. Bu haklarını doğrudan ya da özgürce seçilen temsilcilerin oylanmasıyla kullanabilirler. Vatandaşlar dolaylı ve doğrudan **referanduma** katılabilirler ve böylece karar alma süreçleriyle alakalı düşüncelerini açık şekilde bildirebilirler.

Demokratik seçimler toplumun demokrasileşme sürecinin başlangıcı ya da demokrasi gelişiminin başlangıç aşamasıdır ve bu süreçte bazı temel önkoşullar ve temel prosedürler belirlenmiştir:

- siyasi pluralizm (çok partili sistem) - çağdaş demokrasinin gelişimi bakımında temel önkoşulu temsil etmektedir. Siyasi pluralizm diğerleri arasında: siyasi partiler; siyasi devinimler; sivil kuruluşlar; diğer formal olmayan sivil guruplar gibisinden değişik kuruluşlar üzerinden tezahür etmektedir.
- özgür ve adil seçimler- seçimler iktidarın ele geçirilmesi için yürütülen siyasal yarışma şekli ve siyasi olayı temsil etmektedir. Vatandaşın seçim hakkı, her demokrasinin direğidir.

Demokrasinin oturtulması için gerekenler:

- Anayasa, yasalar ve hukuk devleti;
- iktidarın ayrılması;
- bağımsız medyalar;

- piyasa ekonomisi;
- gelişmiş sivil toplumu.

Bu şekilde **toplumsal düzen olarak halkın yönetimini tahmin eden demokrasi oturtulmakta ve gelişmektedir.**

Demokrasinin edinimleri şunlardır:

- insan ve onurunun saygılanması;
- insanın dokunulmazlığı, hakları ve özgürlüklerinin korunması;
- iktidarın barışçı yolla değişimi;
- her vatandaş için eşit imkanların sağlanması(her vatandaş seçebilir ve seçilebilir);
- vatandaşın çoğunluğu tarafından seçilen iktidar taşıyıcılarının sorumlulukları artması;
- kamu idarelerin yetkilerini sınırlamak amacıyla iktidarın ayrılması ve bağımsız ile adil yargının sağlanması.

Sivil kuruluş temsilcilerinin tribünü

DEMOKRASİ NEDİR VE DEMOKRASİ TÜRLERİ

Kendi özünde **demokrasi, devletin demokratik gücü vatandaşlardan gelmesi gerektiği ve istisnasız vatandaşların ortak çıkarları için uygulanması gereken iktidar şeklidir.** Bütün ulusun iktidar olması kelimenin tam anlamında mümkün olmadığı için, çağdaş demokratik yönetim, temsili demokrasisi olarak adlandırılan, vatandaşların yönetim temsilcilerini seçmesi aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Temsili demokrasi, iktidarın vatandaşlar tarafından seçilen temsilciler üzerinden icra edilmesi demektir. Onlar kendi düşünce ve isteklerini demokratik şekilde gerçekleştiren seçimlerde ifade etmektedirler ve bu şekilde seçilmiş temsilciler yönetimi Anayasa ve yasalara uygun olarak icra etmektedirler. Demokrasi tüm vatandaşlara eşit özgürlük ve eşit imkanlar sağlayan adil ve iyi yönetim şeklidir.

Temsili demokrasi yanı sıra **dolayısız (doğrudan) demokrasi** de mevcuttur. Bu demokrasiden özelliği şöyle; yönetimin icra edilmesinde seçilen temsilciler yoktur, her vatandaş belirli bir soru için doğrudan karar almaktadır.

Günümüzde **dolayısız yani doğrudan demokrasinin en yüksek şekli referandum** yani halk oylamasıdır. Referandum önemli ulusal çıkardan olan sorular konusunda devletin bütün bölgesinde ya da bölgenin bir kısmında(örn. belediyede) ilan edilebilir.

Vatandaş referandum üzerinden belli bir soruyla ilgili düşüncesini bildirmekte ya da belirli bir karar almaktadır. Vatandaşlar referanduma katılarak belli bir soruyla ilgili "evet" ya da "hayır" oyunu kullanmaktadır. Toplam nüfusun yarısından çoğu referanduma katıldığı şartıyla, vatandaşların çoğu "evet" oyu kullandıysa, referandum kararı alınmış sayılmaktadır.

Devletimizde Parlamento kendi girişimi ya da en azında 150.000 vatandaşın imzalı istemi üzerine referandum ilan edilmektedir.

Dolayısız(doğrudan) demokrasi örneği.

Antik Yunanistan'da Atina'lılar ilk demokrasi şekillerinden birini uygulamaya başlamışlar. Doğrudan demokrasi, insanlar tarafından dolayısız yönetim anlamındaymış. Tüm önemli kararlar, Atina'nın özgür ve reşit olan tüm vatandaşlarından ibaret Halk Meclisi önünde alınmaktaymış. Dolayısız Atina demokrasisi uzun bir zaman ideal demokrasi türü olarak sayılmaktaymış, çünkü iktidardaki tüm vatandaşların yüksek derecede katılımını gerektiriyormuş.

Sizin düşüncenize göre bu tür demokrasinin iyi tarafları hangileridir? Bu demokrasiyi günümüz açısından seyredersek hangi eleştirilere maruz kalabilir? Kararları aslında kim almaktaymış? Hangi vatandaşlar dışlanmış?

Bu demokrasi türünün bazı eksiklikleri olduğunu unutmayınız. Örnek, kadınlar, köleler ve yabancılar eşit muameleye sahip değilmış ve kararların alınmasına katılmıyorlarmış.

KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİNDE DEMOKRASI VE SEÇİMLER

Demokrasi ve seçimler arasındaki bağlantı nedir? Seçimler demokrasinin temel özelliğini temsil etmektedir. Seçmenler seçim aracılığıyla iktidara kendi temsilcilerini seçmeye ve onların yönetim için sorumlu tutma imkanına sahiptir.

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti anayasası, vatandaşların siyasi, ekonomi, sosyal, kültürel ve diğer çıkarlarının gerçekleşmesi amacıyla birleşme özgürlüğünü garanti etmektedir. Bu şekilde seçmenler seçmiş oldukları temsilcileri üzerinden, onların çıkar ve ihtiyaçlarının saygılandığı ve gerçekleştiği konusunda emin olmaktadır.

Özgür ve demokratik seçimler, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti anayasası temel değerlerinden biridir.

Seçimler vatandaşların kendi geleceği için oy kullanmaları ve karar almalarını sağlamaktadır. Vatandaşlar yönetimin çeşitli seviyelerinde kendi temsilcilerini seçmek

için oy kullanmaktadırlar. Onlar belli bir siyasi parti ya da siyasetçinin seçilmesi üzerinden devletin gelişme yollarına etkide bulunacaklarına inanıyorlar.

Her vatandaşın seçimlere katılma ve özgür iradesi ile oy kullanma hakkı vardır. Vatandaşın seçim hakları şöyle olmalı:

- **Dolaysız-** her vatandaş kendi oyunu aracı vasıtasıyla değil doğrudan kendisi kullanmaktadır ve oy kullanma hakkı bir vatandaştan başka vatandaşa taşınmaz.
- **Gizli-** oylama sırasında gizlilik garanti edilmektedir. Hiç kimse oyunuzu kime verdiğinizi bilme hakkına sahip değildir ve yapmış olduğunuz seçim hakkında hiç kimseye hesap vermeye mecbur değilsiniz.
- **Eşit-** her vatandaşın oyu eşit şekilde değerlendirilir.
- **Genel-** seçim hakkını kazanma şartlarını dolduranların tümü, cinsiyet, yaş, ırk, milliyet, din, sosyal ve toplumsal statüsünü göz önüne almadan, seçim hakkına sahiplerdir.

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Aşağıdaki tabelayı doldur ya da defterine çiz.

Bende izlenim bırakan neydi	Anlamadıklarım neydi

Her öğrenci birinci boş alanda ders esnasında onda izlenim bırakan bir kavram/içerik, ikinci boş alanda ise anlamadığı bir içeriği yazmalı. Ondan sonra daha dört öğrenci ile konuşarak, geri kalan boş alanlara birer kavram yazmalarını fakat kavramların tekrarlanmamasını rica etmeli.

Öğrenci tüm altı alanı tamamladıktan sonra BİNGO diyerek, elini kaldırır. 2-3 öğrenci BİNGO tanzimini yapar.

2 aktivite:

“Oylama mecburi ol(ma)malı” konusunda tartışma”

Öğrencilerden tartışmaya katılacak iki takım kurunuz. Tartışmaya katılan takımlar:

“A” takımı (Oylama mecburi olmalı);

“B” takımı (Oylama mecburi olmalı)

Bir demokraside oylama vatandaş sorumluluğu olarak (vatandaşın oyvermesi arzu edilir, ancak seçime çıkmayabilir) ve yasal yükümlülük olarak karşımıza çıkabilir(vatandaş yasa gereğince seçime çıkmaya yükümlüdür ve çıkmadığı halde önlemlere maruz kalabilir).

Devletimizde, seçime çıkmak vatandaş sorumluluğudur, ancak bazı devletlerde seçime çıkmak her vatandaşın yasal yükümlülüğüdür (Avustralya, Belçika, Yunanistan, Luksemburg).

Birinci grubun ödevi, ("A" takımı) seçime çıkmanın mecburi olması (yasal görev olması) gerektiği fikrini savunmaktır. Varsayımınızı korumakla ilgili argümanlar üzerine düşünmeniz için 10 dakkanız vardır.

İkinci grubun ödevi ("B" takımı) seçime çıkmanın mecburi olmaması, yükümlülük oluşturmayacak vatandaş görevi olması fikrini savunmaktır.

Uygun karşı argümanlar geliştirmeniz için, diğer gruba katılanların verebileceği olası argümanlar üzerine de düşününüz. Argümanlar: Grubunuzdan sizin varsayımınızı koruyacak üç temsilci seçiniz ve hangi argümanlar takdim edilecek konusunda anlaşınız. Bu arada tartışmanın akışı ve zaman çerçevesiyle alakalı şu formatı göz önünde bulundurunuz: Tartışma Formatı: Tartışacak takımların zamansal sınırlanması- tartışma toplam 16 dakika sürmeli ve şu sıraya göre gerçekleşmeli:

- A takımı argümanlara dayanarak kendi varsayımını savunuyor (1 dakika)
- B takımı argümanlara dayanarak kendi varsayımını savunuyor (1 dakika)
- A takımı yeni argümanlar ortaya atıyor ve B takımının önceki argümanlarına cevap veriyor (2 dakika)
- B takımı yeni argümanlar ortaya atıyor ve A takımının önceki argümanlarına cevap veriyor (2 dakika)
- A takımı genel tartışmayı özetler ve varsayımın ana fikrini çıkarıyor (2 dakika)
- B takımı aynı öyle genel tartışmayı özetler ve varsayımın ana fikrini çıkarıyor (2 dakika)

DEVLET VE KAMU YÖNETİMİ VATANDAŞLARIN HİZMETİNDE

KAMU YÖNETİM VATANDAŞLARIN SERVİSİDİR

Vatandaşların her günlük yaşamında değişik ihtiyaçları vardır ve devlet kendi enstitüleri aracılığıyla onların gerçekleşmesini sağlamalıdır.

Örnek olarak, tüm vatandaşların İçişleri Bakanlığı organları tarafından verilen kimlik kartı ve diğer kimlik belgelerine ihtiyacı vardır. Her yeni doğan insana kimlik numarası ve doğum belgesi verilmektedir. Devlet bu belgelerin verilmesi için yükümlüdür. Aynı öyle, devlet enstitüleri vatandaşlara: sağlık kartonları, sunulan sağlık hizmetlerin kaydı, iş bulması, sosyal bakım, sıtaj süresi ve sayısı çok diğer hizmet sağlamalıdır.

İnsanların toplumda işleyebilmeleri için, vatandaşların daha hızlı ve zamanında hizmet alabilmeleri amacıyla, kamu memurları ve bu işleri yapacak hizmet sunucuları olmalıdır.

Kamu hizmeti, tüm insanlar için ve belirli bir bölgedeki organizasyonları için genel ve ortak önemden olan faaliyetler toplamını temsil etmektedir. Kamu hizmetinin icra edilmesi değişik hukuk kurallarıyla garanti edilmiş ve korunmuştur.

Kamu hizmetleri vatandaşların çıkarına olmalıdır

Kamu yönetimi için sorumlu devlet enstitüsü

Kamu yönetimi vatandaşın daha kolay ve zamanında hizmet almasında yardımcı olmaktadır

Tek gişe sistemi

Kamu hizmetler toplumda aleni özelliği olan çok sayıda ihtiyaçların karşılanması yani vatandaşın kamu çıkarının karşılanması için mevcuttur.

Kamu hizmetlerinde çalışanların tümü gerçi profesyonel oldukları ve çalışmalarında çağdaş teknikler ile modern metotlara sahip oldukları zaman, vatandaşın servisi olarak çok daha etkili ve başarılı olacaklardır. Bu nedenle kamu yönetimde yetkili ve motive olan kişilerin çalışması çok önemlidir.

Kelimenin çağdaş anlamıyla, kamu yönetimi karyer için işe alınan ve maaş için çalışan profesyonel kişilerden ibarettir.

DEVLETİMİZDE KAMU YÖNETİMİ NASIL ORGANİZE EDİLİYOR

Kuzey Makedonya Cumhuriyetinde kamu yönetimine yönetim memurları denilir. Yönetim memurları **devlet yönetimi** ve **kamu yönetiminde** çalışarak idari işlerle uğraşmaktadırlar.

- **Devlet memurları** (genel olarak) devlet ve yerel yönetim organlarında ve : bakanlıklar, bakanlık dahilinde müfettişlik gibisinden organlar, bürolar, idareler; Hükümet, Meclis, Cumhurbaşkanlığı uzman hizmetleri, halkın avukatı; Devlet istatistik Kurumu ve Makedonya Cumhuriyeti devlet arşivi gibisinden idari müesseseler, yerel yönetimin uzman hizmetlerinde çalışmaktadırlar.
- **Kamu memurları** eğitim, bilim, sağlık, kültür, emek, sosyal koruma, çocuk esirgeme, spor, ve yasa ile belirlenen kamu çıkardan olan diğer enstitülerde çalışan idari memurlardır. Aynıları Makedonya Cumhuriyeti ya da belediyeler tarafından kurulan ajans, fon, kamu kurum ve kamu şirketler şeklinde organize olmaktadır.

Uygarlığın gelişimiyle kamu özelliği olan ihtiyaçların sayısı ve hacmi artmaktadır, bunun neticesi olarak kamu hizmetlerin sayısı da artmaktadır. Kamu hizmetlerin işleminde üç önemli ilke vardır: eşitlik ilkesi, uyumlaşma ilkesi ve devamlılık ilkesi.

Devlet ve kamu memurları, hukuk devletinin işleminde bakımında kilit önemdedirler

Okuyun, düşünün konuşun!

Uzak geçmişte, devlet genel olarak iç ve dış güvenlik, vergi toplamak ve ticaretle uğraşıyormuş, dolayısıyla devlete hizmet edecek enstitü ve çalışanların sayısı daha azmış. Sanayi devrimi ve uluslararası ticaretin gelişiminden sonra, devletin konforlu yaşam koşulları, ekonominin ilerlemesi ve eğitim, sağlık, enerji kaynakları, içme suyu, modern yollar, sağlıklı yaşam çevresi, telekomünikasyon ve vatandaşların sayısı çok diğer haklarını sağlaması beklenilmektedir. Çağdaş devlet rolünün artmasıyla, vatandaşın her günlük yaşamında kamu yönetimin hacmi de artmaktaymış. Kamu yönetim, hükümetin kamu politikalarını icra eden ve vatandaşların kendi haklarını gerçekleştirdikleri enstitülerin toplamıdır. Kamu yönetimin sadece devlet yönetiminin servisi ya da kamuoyunun servisi olarak karşımıza çıkmasına bağlı olarak, devletlerin daha otoriter ya da daha demokratik olarak görebiliriz.

Devlet hizmetleri birbirine bağlıdır

Doktorlar kamu memurlarıdır

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

Çiftler halinde çalışınız. Her çift çalışma sayfasındaki ödevini tamamlamalı yani aşağıdaki tabelada verilen enstitüleri sunulan hizmetler ile bağlamalı. Bunun devamında tecrübeniz olan diğer enstitüleri de örnek olarak verebilirsiniz.

ENSTİTÜ

- okul
- hastane
- polis
- tiyatro
- istatistik kurumu
- kütüphane
- çevre müfettişliği
- halkın avukatı

SUNULAN HİZMET

- hava kalite kontrolü
- kitap kiralama
- aşı yapma
- kesirleri öğrenme
- pasport çıkarma
- nüfus sayımı
- ihlal edilen haklar nedeniyle ihbarda bulunma
- temsil seyretim

ELEŞTİRİSEL DÜŞÜNME VE SORUN ÇÖZME AKTİVİTELERİ

Vatandaşların aşağıdaki ilkelere göre düzenlenen bir devlette yaşamaları neden önemlidir, düşünün ve tartışın:

1. "Hukuk devleti", sağlanması mecburi olan iki durumu tahmin eder:
 - devlet organlarının tüm belge ve aktiviteleri, devletin en yüksek hukuk belgesi yani Anayasa'da yer alan düzenlemelere dayanmaya mecburdur;
 - yasallık- tüm yönetim organları ve tüm bireylerin Anayasa ve yasaları saygılamaları, herkesin hukuk düzenini saygılaması.
2. Devletin yasalara göre çalışması mecburidir, ancak yasalar insan hak ve özgürlüklerine uyumlu olmalıdır.
3. Devlet kendi aktiviteleri dahilinde, insanların hak ve özgürlükleri onların doğal hakları olduğu tutumunu göz önünde tutmalıdır. Devletin rolü bu hakları vermek ya da kısıtlamak değil, onları garanti etmek ve insanların bu doğal haklarını icra etmeleri için şartlar yaratmaktır.
4. "Hukuk devleti" değerleri arasında şunu ifade etmektedir:
 - devlet ve hukuk arasındaki bağlanmışlık derecesi(tüm yasa ve diğer düzenlemelerin toplamı olarak kavranmalı), şöyleki devlet hukuk yardımıyla bireyler arasındaki hukuk ilişkilerini düzenlemektedir;
 - organizasyon içindeki hukuk ilişkileri;
 - devlet ve vatandaş arasındaki hukuk ilişkileri, şöyleki onlar bu şekilde vatandaş olmaktadır;

Yasaların tüm vatandaşlar için eşit şekilde saygılanması ve uygulanması mecburidir.

5. Hukuk devletinde Anayasa, yasalar ve diğer düzenlemeler devletteki tüm önelere eşit şekilde muamele yapmaktadır (özel ve tüzel kişiler). Buna göre devlet devlette herkesin karşısında yasaya uygun ve adil bir şekilde muamele yapmaya görevlidir.

KONU İLGİLİ SORULAR:

- Hukuk devleti kavramı ne demek?
- Rüşvet(yolsuzluk) nasıl bir belirtidir?
- Hangi faaliyetler için rüşvetvaridir, diyebiliriz.
- Yolsuzluk nasıl önlenir?
- Sosyal baskı bireye nasıl etki edebilir?
- Hukuk devleti neden önemlidir?
- Devletin kamu yönetimi nasıl olmalı?
- Devlet yönetiminin profesyonel, sorumlu ve ivedi olması neden önemlidir?

KAVRAMLAR

Hukuk devleti: Devlet yasalara uymaya mecburdur, ancak yasaların insan hak ve özgürlüklerine uygun olmalıdır.

Rüşvet(yolsuzluk): rüşvet alma durumu

Yolsuzluğa karşı mücadele: Rüşvetin önlenmesi için alınan önlemler dizini.

Etik olmamak: etik ve ahlaka aykırı olma durumu.

Demokrasi: En yüksek gücün halka verildiği ve doğrudan halkın üzerinden ya da özgür seçim sistemi şartlarında, halkın seçilmiş temsilcileri üzerinden gerçekleşen toplumsal düzendir.

Seçimler: Vatandaşların yani seçmenlerin siyasi temsilcilerin seçilmesine organize şekilde katılımını sağlayan ve gerçekleştiren işlemdir.

Referandum (halkoylaması): vatandaşların özel önemden olan bir sorunun çözülmesiyle ilgili oy kullanması.

Siyasi pluralizm: Daha çok sayıda siyasi partinin serbest faaliyeti esasına dayanan toplumsal düzen ilkesi; farklı düşünce ve tutumların özgür, aleni şekilde ifade ve takdim edilmesi.

Yönetimin meşruiyeti: halk tarafından onaylanmış, yasaya göre onaylanmış yönetim(hükümet).

VATANDAŞ VE AVRUPA

- AVRUPA BİRLİĞİ (AB)
- MAKEDONYA CUMHURİYETİ AVRUPA BİRLİĞİ'NDE KONUYA BAKIŞ

BU KONUNUN BITMESİNDEN SONRA:

Bu konu bittikten sonra Şu yeteneklere sahip olacaksınız:

- AB-nin kuruluğu ve gelişimini tarif etmek;
- AB enstitüleri ve onların yetkilerini analiz ederek, AB işleme usulunu aÇıklamak;
- AB üye ölkeleri ekonomik ve sosyal gelişim edinimleri ve yükümlölüklerini ayırt etmek;
- MC ve AB arasındaki işbirliğini tarif etmek;
- AB üyeliği için gerekli olan koşulların bir bölölümünü tanımak;
- Makedonya gençleri ve AB üye ölkeleri gençleri arasında somut işbirliği girişimleri göstermek için yetenekli olacaksınız.

6 KONU

AVRUPA BİRLİĞİ

Avrupa Birliğinin nasıl işlediğini gözden geçirmeden önce, nasıl ve neden kurulduğunu öğrenelim.

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KURULUŞU

Birleşmiş Avrupa fikri sadece bazı feylozof ve vizyonerlerin rüyasıydı

Birleşmiş Avrupa fikri gerçek olmadan evvel, sadece bazı filozof ve vizyonerlerin rüyasıydı. Örnek olarak, Viktor Hugo Avrupa devletlerinin barışçıl yolla birleşmesini hayal ediyordu. "Bu kıtanın tüm ulusları daha yüksek birlik seviyesinde birleşecekleri ve kendi özelliklerini ve şanlı kimliklerini kaybetmeden, Avrupa kardeşliğini kuracakları gün gelecektir. Akılların açık fikir piyasalarında yegane mücadeleleri yürütecekleri gün gelecektir. Oylama pusulaları mermi ve bombaları değiştireceği gün gelecektir." Yirminci yüzyılın ilk yarısında kıtayı imha eden iki feci savaş, onun da bu rüyasını imha etti.

Lakin ikinci dünya savaşı enkazlarından yeni bir ümit belirecek. 1945 yılında Avrupa enkazlar altındaydı ve yaklaşık 50 milyon insan hayatını kaybetti. 1945 yılından 1950 yılına kadar aralarında Konrad Adenauer, Winston Churchill, Alcide De Gasperi ve Robert Schuman'ın da bulunduğu bir kaç cesur siyasetçi, kendi uluslarını yeni bir çağa geçiş yapmaları bakımında ikna etme görevini üstlendiler. Tüm ülkelerin eşitliği ve hukuk devletini garanti eden ve ortak çıkar ile sözleşmelere dayanan yeni bünyeler, Batı Avrupa'nın temelleri olacak. Robert Schuman (Fransa dışişleri bakanı) daha önce Jan Monnet

tarafından ortaya atılan fikri üstlenerek, 9 Mayıs 1950 yılında öneri olarak ortaya atılmış. Onun bu önerisi **9 Mayıs 1950** yılında kabul edildiği için, bu tarih Avrupa Birliği'nin doğum (kuruluş) tarihi sayılmakta ve her yıl "**Avrupa günü**" olarak kutlanmaktadır.

Savaştan bir süre sonra, 1951 yılında altı devlet yani Fransa, Batı Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Luksemburg aralarında birlik kurdular. Böylece pratik olarak ve sembolik anlamda savaş hammaddeleri barışma ve barış enstrümanlarına dönüştü. Bu devletler **Avrupa Kömür ve Çelik Birliği'nin (AKÇB)** kurulmasını sağlayan sözleşmeyi imzalamışlar. Bununla ilgili Paris anlaşması 1951 nisan ayında imzalandı.

Geçmişte Avrupa'da, başkasının zararına olmak üzere kendi zenginliklerini artırma nedeniyle çok sayıda savaş başlatılmıştır. Ülkeler ekonomi konusunda barışçı yolla anlaşmışlar halde savaşlardan kaçınmanın mümkün olabileceği fikri ortaya atılmış. Bu nedenle birliğe üye altı ülke, **Avrupa Ekonomi Topluluğu'nu (AET)** kurmaya karar almışlar. AET 1957 Roma anlaşmasıyla kurulmuş. Bu topluluk, çok sayıda mal ve hizmetin gümrüklerinin kaldırıldığı ortak piyasaymış.

Her nasılsa bu, daha güçlü bir birleşmenin ön perdesiymiş ve daha sonra kurulacak Avrupa Birliği'nin yolunu açmış. Avrupa'lılar ekonomik işbirliğinin yeterli olmadığını anlamışlar ve devletlerin diğer konularda da, mesela eğitim, ortak bilimsel çalışmalar, yaşam ortamının korunması ve çok sayıda diğer konuda sözleşmeye varmanın iyi olabileceğini değerlendirmişler. Aslında devletler kendi başına çalışacak yerde birleşerek daha iyi sonuçlar elde edebileceklerini görmüşler. Bu nedenle 12 Avrupa devleti **Avrupa Birliği'ni** kurmuşlar. 1991 aralık ayında Maastricht kentinde Cumhurbaşkanı ve başbakanlardan ibaret Avrupa Konseyi, anlaşmayı onaylamış, 1993 kasım ayında ise bu anlaşma yürürlüğe girmiştir. İşbu anlaşma Avrupa Birliği'ni oluşturmuştur.

AVRUPA BİRLİĞİ SEMBOLLERİ

Bayrak, milli marş, 9 Mayıs Avrupa günü ve "Farklılıklarımızla birlikteyiz" motosu, Avrupa Birliği'nin sembolleridir. Bu moto, Avrupa kültürleri, gelenekleri ve tüm dillerin eşitliğini vurgulamayı amaçlamaktadır. AB milli marşının esası Beethoven 9. semfonisinden alınmıştır. Avrupa bayrağı lacivert zemin üzerine 12 yıldızlı çemberden oluşuyor. Bu çember diğerleri arasında Birliğin sembolüdür. AB üyeleri aynı zamanda birlik olmalı. 12 yıldız var çünkü 12 sayısı armoni simgesidir.

9 Mayıs 1950 yılında Fransa dışişleri bakanı Robert Schuman Avrupa Birliği'nin kurulmasına yol açan fikirleri ilk defa alenen açıkladı.

Üye ülkelere AB kasasından para verilir, ancak birliğin siyasi enstitüleri tarafından alınan kararları saygılamaya mecburlardır. Örnek olarak, AB tüm binaların çok az enerji harcayacak şekilde inşa edilmesini kararlaştırdığı zaman, tüm üye ülkelerde inşaatçılar bu kararı saygılamalıydılar. Üyeler bu ve benzeri işleri konusunda kendi başına karar alamaz, örnek olarak, binaların eskisi gibi inşa edilmesi bakımında karar alamazlar.

Bethoven'in AB ile hangi şekilde bağı olduğunu keşfet

Birliğin bir ülkesinde imal edilen mallar, gümrük ödemedi Avrupa Birliği'nin diğer ülkelerinde serbest satılabilir.

Avrupa ortak piyasasının oluşturulması, yegane para yani Euro'nun tedavüle girmesi gereğini ortaya koydu.

Üye ülkeler, Avrupa Birliği'ne girebilecek yeni üyelerin demokratik, iyi düzenlemelere sahip, insan haklarını saygılamaları gerektiği konusunda söz birliğine varmış durumdadır. Günümüzde 27 AB üye ülkesi mevcuttur.

Avrupa milli marşı, Avrupa bayrağı, Avrupa pasport modeli, Avrupa sürücü ehliyet modeli, Avrupa ortak kimliği yani ortak mensubiyet duygusuna destek sembolleridir.

AB ENSTİTÜLERİ

Ne düşünüyorsun, AB'nin kendi enstitüleri var mıdır?

Birliğin enstitüleri tüm ülkeleri temsil etmektedirler. Bu enstitüler tarafından alınan çok sayıda karar, tüm üye ülkeler için faydalıdır. Birliği yöneten siyasetçilerin çoğu Belçika başkenti Büksele'de çalışıyor. Bu nedenle birliğin en önemli siyasi enstitüleri Büksele'de bulunmaktadır.

Avrupa vatandaşı olmak için sadece birliğin temellerinde bulunan değerlerin kabul edilmesi değil, onun özellikle kararların alınması bakımındaki çalışma usulünü bilmek önemlidir. Avrupa Birliği'nde değişik enstitü ve organlar mevcuttur. Ancak bunlardan sadece beşi enstitü olarak tanımlanmış ve en önemli sayılmaktadır. Enstitüler şunlardır: Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu, AB Konseyi(Bakanlar Konseyi), Avrupa Komisyonu ve Avrupa Adalet mahkemesi. Her enstitü karşılıklı işbirliği ve karşılıklı çalışmanın kontrol edilmesi ve denetlenmesi hizmetinde olan özel görevler icra etmektedirler.

1. Avrupa konseyi, Avrupa Birliği'nin en yüksek organı

Avrupa Konseyi AB tüm üye ülkeleri cumhurbaşkanları ve başbakanları (başkan yada başbakan) olduğu gibi Avrupa Komisyonu başkanından oluşan organdır. Bu organ AB küresel siyaseti ve gerçekleşen ilerlemenin gözden geçirilmesi amacıyla yılda dört kez toplanmaktadır. Konsey Avrupa Birliği'nde en yüksek karar organıdır ve bu nedenle konseyin toplantılarına "zirve" denilmektedir.

2. Avrupa parlamentosu, insanların sesi

Avrupa parlamentosu Avrupa Birliği vatandaşlarının seçtikleri organ olmakla beraber, AB vatandaşlarının çıkarlarını temsil etmektedir. O AB aktivitelerini denetlemekte ve AB yasalarını onaylamaktadır. Avrupa parlamentosundaki seçimler her beş yılda bir düzenlenir ve seçmen olarak kaydedilen tüm AB vatandaşlarının oylama hakkı vardır.

Avrupa parlamentosunun üç merkezi vardır: Brüksel, Luksemburg ve Strazburg.

Luksemburg idari ofislerin evidir, tüm parlamentonun toplantıları ise Strazburg ve Brüksel'de düzenlenmektedir.

Avrupa parlamentosu AB vatandaşlarının yaşamını düzenleyen kurallar çıkarmaktadır. Bu kurallar yönetmelikler, kanunlar ve hükümlerden ibarettir. Bu düzenlemeler Avrupa parlamenterleri yanı sıra birliğe üye ülkelerin bakanları tarafından da onaylanmalıdır.

Örnek: Avrupa tarımcıları için önemli olan bir düzenleme Avrupa parlamenterleri ve kendi ülkelerinden tarımdan sorumlu bakanlar tarafından onaylanmaktadır.

3. Avrupa Birliği Konseyi, üye ülkelerin sesi

Avrupa Birliği Konseyi, Avrupa parlamentosuyla birlikte, AB çerçevesinde kararların alınmasında kilit önemden olan bir enstitüdür. Eskiden bakanlar konseyi olarak biliniyordu, en kısa ve basit adı Konsey-dir. İsmine layık, Konsey çerçevesinde her üye ülke bir bakan ile iştirak eder. Konsey çalışmasına hangi üye ülkeden hangi bakan katılacak, bakanlar toplantısında gündeme getirilen konuya bağlıdır(örnek, tarım soruları tartışılıyorsa, toplantıya tarım bakanları katılır).

Konsey başkanlığı rotasyon prensibine göre her altı ayda bir değişmektedir, yani her üye ülkenin altı ay süre ile başkanlık yapma fırsatı vardır.

AB hükümeti var mıdır? Birliğin gerçek hükümeti olmadığına karşın, onun bazı enstitüleri hükümet olarak işlemektedirler.

Avrupa parlamentosu-burada Avrupa vatandaşının sesi duyulabilir

Avrupa Konseyi

Okuyun, düşünün konuşunuz!

Avrupa parlamentosunda Slovenya'nın 8 vekili, nüfusu 41 misli daha büyük olan Almanya'nın ise 99 vekili var. Belirli ülkelere Avrupa parlamentosuna gelen vekillerin sayısı neye bağlıdır?

AB iklim değişikliklerine karşı mücadelede ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmekte liderdir.

AB telekomünikasyon piyasasındaki serbest rekabetle, masrafların büyük ölçüde azalmasına izin verdi.

Avrupa Komisyonu şimdiki başkanı kimdir?

4. Avrupa Komisyonu, ortak çıkarların temsilcisi

Komisyon bir bütün olarak Avrupa birliğinin çıkarlarını temsil ve takdim eden bağımsız siyasi enstitüdür. Komisyon AB enstitüsel sisteminde önde giden güçtür: Avrupa düzenlemeleri için öneriler vererek, ayrıları parlamentoda görüşülüp onaylanmaktadır. Düzenlemeler onaylandıktan sonra, Komisyon onların uygulanacağını garanti etmektedir.

Komisyonun başında başkan bulunmaktadır. AB üye ülkeleri hükümetleri önce başkan adayı kim olacak diye uyum sağlıyorlar. Başkanın görev süresi 5 yıl devam eder. Başkanın seçimini Avrupa parlamentosundaki temsilcilerin çoğunluğu onaylar. Her üye ülke bir Komisyon üyesi, bir komser aday gösterir. Başkan komserlerin hangi görevleri icra edeceklerini kararlaştırır. Komserlerden biri tarım, diğeri bilim, üçüncüsü sanayi ve iş ve s. ile ilgilenmektedirler.

Avrupa Komisyonu yasal düzenlemeler, siyasetler ve faaliyet programları teklif etmekte ve parlamento ile konsey kararlarının uygulanması için sorumludur. Avrupa kuralları Avrupa vatandaşlarının her günlük yaşamı için çok sayıda soruyu düzenlemektedir. Diğerleri arasında: tarımcılar tarım alanlarını işletirken hangi malzeme ve ilaçları kullanılacak, (çünkü ilaçlar sağlığa zararlıdır); demiryolları ve uçak yolcuları hangi haklara sahiptir; mağazalardan satın aldığımız gıda ürünlerinin ambalajında hangi yazılar bulunmalı; bir ülkenin vatandaşı hangi koşullar altında diğeri bir ülkede tedavi olabilir.

5. Avrupa adalet mahkemesi: yasanın uygulanması

Avrupa Birliği Adalet Mahkemesinin merkezi Luksemburg'ta bulunur ve 28 yargıçtan (her üye ülkeden birer yargıç) ibarettir. Yargıçları üye ülkelerin hükümetleri tayin eder ancak her yargıç bağımsızdır ve her birinin görev süresi 6 yıl devam eder. Adalet mahkemesinin en önemli ödevi AB hukukunun saygılanması ve AB sözleşmelerinin doğru yorumlanması ve uygulanmasıdır. Bu mahkeme bir ülkenin bölgesinde yasaları çiğneyen kişileri yargılamaz. Onun işi farklıdır Avrupa düzenlemelerini saygılamayan ülke, siyasetçi, enstitü ya da şirket yargılanabilir. Aynı öyle iki ya da daha çok üye ülke arasında ihtilafın belirmesi durumunda karar almaktadır.

Euro, ortak para birimi

Avrupa bölgesinde yaşayan turistler ve yolcular, euro kullanan ülkeleri ziyaret ettikleri zaman güçlüklerle karşılaşmıyorlar çünkü para bozdurma ve kendi parasını konverte etme mecburiyetinde değillerdir.

Euro aynı öyle AB üyesi olmayan bazı ülkelerde de örneğin: Monako, San Marino, Andora, Vatikan, Kosova ve Karadağ'da ödeme birimi olarak kullanılmaktadır.

Adalet mahkemesi Avrupa yasalarının saygılanacağını garanti etmektedir. Örnek olarak: Bu mahkeme özürli çalışanlara karşı ayırimcılığın yapılması yasak olduğunu onayladı. AB mahkemesi devletler arasında beliren ihtilafları da çözmektedir. Böyle bir çözüm aracı olmasaydı ihtilaflar tehlikeli boyutlara ulaşabilirdi. Neden?

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 Aktivite:

AB beş önemli enstitüsünden birini araştırınız ve enstitü ile onun görevini grafiksel olarak gösteriniz. Tabela, fikri haritalar, çizimler ve b. kullanabilirsiniz.

MAKEDONYA CUMHURİYETİ AVRUPA BİRLİĞİNDE

Ortaklıkta çalışmak daha iyi sonuç elde etmek için önemlidir.

“Çeşitlilik içinde birlik” deyimini hiç işittiniz mi?

Bu Avrupa Birliği'nin motosudur ve birliğin değerlerinin bir kısmını temsil etmektedir. Tüm üye ülkeleri birleştiren bir temel değer-demokrasidir. Buna göre sadece demokratik ülkeler Avrupa Birliği üyesi olabilirler. Tüm üye ülkeler için ortak olan diğer değerler şunlardır: insan onuru, özgürlük, eşitlik, hukuk devleti, azınlık guruplara ait insanların hakları dahil, insan haklarının saygılanması.

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Avrupa Birliğine üye ülke adayıdır. Yürütülmekte olan anlaşmalar süreci, ülkemize gerçi toplumsal değişiklikler getirecek ve bu şekilde vatandaşların ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayacak enstrümandır. Bir ülkenin birliğe üye olabilmesi için belirli koşulları doldurması gerekiyor. AB bu hedefin gerçekleşmesinde yardımcı olmak için, devamlı destek ve finansal yardım sağlamaktadır öyleki ülkemiz gerekli olan tüm reformları üstlenebilecektir.

Avrupa Birliğinin kapıları, üyelik için gerekli olan demokratik, siyasi ve ekonomik kriterleri dolduran tüm Avrupa devletleri için açıktır. Yeni üye ülkenin kabul edilmesiyle ilgili anlaşmalar, tüm üye ülkeler tarafından oybirliği ile onaylanmalıdır. AB yeni bir üye kabul etmeden önce, yeni üyelerin kabulüne ait kapasitelerini ve kendi enstitülerinin başarılı çalışabilmelerini değerlendirmeye

mecburdur. AB genişlemesi Avrupa'da özellikle yeni üye ülkelerde demokrasi ve güvenliği güçleştirmekte ve dengeleştirmekte, kıtanın ekonomik büyüme ve ticaret potansiyellerini önemli ölçüde artırmaktadır.

AB üyelik kriterileri:

Her Avrupa ülkesi özgürlük, demokrasi, insan hakları ve temel hakları ile hukuk devletinin saygıladığı halde, Avrupa Birliğine üye olma başvurusunda bulunabilir.

- Üye olmak isteyen ülke demokrasi, hukuk devleti, insan hakları ve azınlıkların saygılanması ve korunmasını garanti edecek istikrarlı enstitülere sahip olmalıdır;
- Fonksiyonel piyasa ekonomisi ve AB çerçevesinde rekabetin baskısı ve piyasa güçleriyle başa çıkabilecek kapasiteye sahip olmalı;
- AB hedefleri dahil, birliğe üyeliğin taşıdığı yükümlülükleri üstlenme yeteneğine sahip olmalı;
- AB yasalarını uygulamaya yetenekli kamu yönetimi olmalı.

AB'ye üye olma adımları(Kuzey Makedonya Cumhuriyeti)

- AB ile istikrar ve ortaklık anlaşması;
- Kuzey Makedonya Cumhuriyeti 2005 yılında Avrupa Birliği'ne üyelik için aday statüsünü kazandı
- AB-ne üyelik için anlaşmaların başlamasıyla ilgili tavsiyenin alınması
- Kuzey Makedonya Cumhuriyeti anlaşmaların başlaması için bir kaç tavsiye almıştır
- Anlaşmalar
- Avrupa parlamentosundan Mutlaki oy çoğunluğu ile desteğin alınması;
- Üyelik sürecinde ortaklık: aday ülkelerin AB ekonomik gelişimine ulaşmaları için yardım
- Avrupa Komisyonu tarafından ülkemize ait anlaşma-öneri çerçevesinin onaylanması (haziran 2020)

Her yıl içerisinde dört yüz binden çok genç, Avrupa Birliğinin gençlere adanmış "Erasmus+" eğitim, öğretim ve spor programının desteğiyle diğer Avrupa ülkelerinde okuyor ya da kendilerini geliştiriyorlar. Bunun yanı sıra Avrupa dayanışma birlikleri ve Avrupa gönüllüler servisi "Erasmus+" programına destek olmaktadır.

AB çevreye önem veriyor

Tadilatı yapılmış eski AB tanıtım merkezi, gençlerin birarada toplanması, aralarında fikir değişimi yapmaları ve diğer insanlarla bağlanmaları bakımında yardımcı olmayı hedeflemektedir.

KMC AB üyesi olduğu halde, AB üye ülkelerinde mal satın alan ve KMC'ya getiren Makedonya turistleri bu mallara gümrük ödemeleri gerekmeyecek.

Gençlerin Avrupa'nın her yanında çok daha kolay şekilde eğitim görmeleri ve iş bulmaları sağlanmaktadır.

"Horizont 2020" iyi fikirlerin piyasaya girmesi ve yeni iş yerlerinin açılmasında yardımcı olmaktadır.

Avrupa Birliği'ne üye olma bakımındaki avantajlarımız nedir?

Avrupa birliğine üyelik devletimiz için bir çok açıdan önemlidir. Örnek olarak, Makedonya şirketleri için iyidir. Bunu biraz gözden geçirelim. Örnek olarak bir Makedon şirketi, KMC küçük olduğu için, az sayıda müşterisi vardır. Bu şirket Almanya'da satmak istiyorsa ve bunu denemeye kalkarsa, onun malları Alman mağazalarında müşterilere çok pahalı olacak. Makedon şirketi tarafından konulacak ücret daha da artacak çünkü, Alman devleti dış ürünlerin satışıyla ilgili gümrük ödetmektedir. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti AB üyesi olursa, Makedonya ürünlerine konulan gümrük ücretini ödemeyecektir. Makedonya çok sayıda diğer ürün de ihraç edebilecek ve dış şirketler de Kuzey Makedonya Cumhuriyeti pazarında mal satabileceklerdir.

Her Makedonya vatandaşı aynı zamanda Avrupa Birliği vatandaşı olacaktır. Makedonya vatandaşları her hangi bir üye ülkede yaşayıp çalışabileceklerdir. Gençler birliğin tüm diğer üniversitelerinde eğitim alabileceklerdir(önce yabancı dilin öğrenilmesi gerekiyor). Pasport ya da hudut kapısı olmaksızın Avusturya, İtalya, Slovenya, Macaristan ve AB diğer üye ülkelerine yolculuk yapabileceğiz. Örnek olarak bir genç okulunu Almanya'da bitirdiyse, onun diploması Makedonya, Almanya ya da her hangi bir AB üye ülkesinde geçerli olacaktır. Çok sayıda üye ülke aynı para birimini (Euro) kullandığı için, başka bir ülkeye, ziyaret ederken para bozdurmaya gerek kalmayacak.

Yukarıda belirtilenler, ülkemizin Avrupa Birliği'ne girmesiyle kazanılacak edimlerin sadece bir kısmıdır. AB ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti siyasi ve ekonomi, ticari ve vatandaş toplumu gibisinden alanlarda devamlı olarak işbirliği yapmaktadırlar. Ülkemizin Avrupa Birliği'ne üyelik yolunda, kaçınılmaz olan reformların gerçekleşmesinde ülkemize devamlı destek ve maddi yardımlar vermektedir. KMC yasamacılığın AB hukuku ile uyum sağlaması görevini üstlenmiştir.

AB ÜYELİĞİ İLE KAZANILAN EDİNİMLER

- Avrupa'da barış ve birleşme;
- Özgürlük, eşitlik ve hukuk devleti;
- Ekonomik ve sosyal dayanışma;

- Avrupa kimliği ve farklılıkların kabul edilmesi;
- İyi komşu ilişkileri politikası;
- Kararların alınmasında istikrarlı ve güvenilir enstitüler;
- Yenilikçilik, gelişme ve tek Avrupa pazarı politikaları;
- Çevre koruma ve sürdürülebilir kalkınma;
- Bölgesel yardım, ortak tarım politikası, Avrupa toplumunda eşitsizliğin düzeltilmesi için sosyal boyut;
- Ekonomik ve para birliği;
- Daha kaliteli eğitim, sağlık sistemi ve kültürel gelişme;
- Ortak güvenlik ve dış politika.

AB tavsiyeleri şimdiye kadar ne sağladı:

- daha temiz içme suyu;
- daha az miktarda asitli yağmurlar;
- kurşunsuz benzin;
- eskimiş elektronik donatımın kolay ve güvenli çıkarılması;
- "bahçeden sofraya kadar" gıda güvenliğinde sıkı kurallar;
- daha çok organik ve kaliteli tarım;
- sigarayla ilgili daha etkili sağlık uyarıları;
- tüm kimyasalların kaydı ve kontrolü.

Avrupa Parlamentosu başkanı David Sassoli, öğrenci yurdu anahtarlarını sembolik şekilde teslim ederek, özellikle gençlere adanmış "Europe House" mekanını remi şekilde açtı.

Makedonya İPA fonları ya da AB adaylık yardım enstrümanları aracılığıyla milyonlarca euro alabilmektedir. Bu paralar örnek olarak yolların iyileşmesi, çöplerin azaltılması ya da ekonominin geliştirilmesi amacıyla kullanılabilir.

ÖNERİLEN AKTİVİTELER

1 aktivite:

AB'ne girmemizle alakalı olarak "EVET" ya da "HAYIR" konusunda tartışınız

- Nedenler ve argümanlar ortaya atarak, tutumunu koru. Neden "EVET" ya da "HAYIR" olduğunuzu açıklayınız.
- Gurubunuzdan ortak tutumlarınızı takdim edecek birini seçiniz.

2 aktivite:

Aşağıda verilen yetkiler ve AB uygun enstitüsü arasında bağlantı kur.

- AB yasaları önerir	- Vatandaşın çıkarını temsil eder	- Avrupa Konseyi,
- AB yasalarını onaylar	- AB ülkeleri/hükümetleri çıkarlarını temsil eder	- Avrupa Parlamentosu
- AB sadece bir üyesi nden oluşur	- AB genel siyasi yönlerini tanımlar	- AB Konseryi
- AB vatandaşı seçer	- AB hukukun saygılanmasını sağlar	- Avrupa Komisyonu
		- Avrupa adalet mahkemesi

ELEŞTİRİSEL DÜŞÜNME VE SORUN ÇÖZME AKTİVİTELERİ

1 aktivite:

Aşağıdaki sorulardan yürüyerek AB ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti konusunda bir yazı yazınız:

- * KMC AB üyesi olduğu halde, Makedonya vatandaşlarının yaşamı nasıl olacak?
- * KMC AB üyesi olması halinde gençlerin kazanımları nasıl olacak?

2 aktivite:

[https://europa.eu/youth/EU_mk!](https://europa.eu/youth/EU_mk) Avrupa gençlik sitesini ziyaret ediniz. Avrupa Birliği'nin gençlere nasıl destek olduğunu keşfedin, sitede ulaşabileceğiniz değişik imkanlara bir göz atınız. AB "Avrupa dayanışma birliği" adlı yeni girişimi araştırınız.

Bu girişimin nasıl imkanlar sunduğunu daha ayrıntılı olarak açıklayabilir misin? "Avrupa Dayanışma Birliğine" nasıl üye olabilirsin?

Bu site, önceki konu başlıklarında sözünü ettiğimiz sosyal sorumluluklarla hangi şekilde bağlıdır?

KAVRAMLAR

- Avrupa Konseyi-** kıtada önde giden insan hakları örgütü.
- Avrupa insan hakları mahkemesi-** AB en yüksek mahkemesi.
- Bakanlar Komitesi-** Avrupa konseyi yasal kararlaştırma organı.
- Avrupa Parlamentosu(Europarl)-** Avrupa Birliği parlamento organı.
- Birleşme-** entegrasyon, bağlanma, birlik olma.

KONUyla ALAKALI SORULAR

- AB ortak kimliğinin gelişimi Avrupa için neden bir meydan okuma oluyor?
- İlköğretimde yabancı dil olarak İngilizce, Fransızca, Almanca okuyan öğrencilerin yüzdeliğini tespit et.
- Birliğin kronolojik sıralamaya göre kuruluşunu tarif et.
- KMC AB-ne üye olmasıyla ilgili faydaları ve yükümlülükleri konusunda bir yazı yazınız.
- KMC AB üyesi olabilmek için ne yapmalı?
- KMC-nin Avrupa ailesine üye olabilmesi bakımında senin sunduğun katkı nedir?
- AB sembolleri hangileridir?
- Birliğe üye olma prosedürünü açıkla.
- AB dahilindeki üniversitelerinde eğitim gören öğrencilerin imtiyaz ve imkanları hangileridir?
- Birliğin üç en önemli enstitüsü hangi yetkilere sahip?
- Avrupa parlamentosundaki vekillerin sayısı nasıl belirlenmektedir?
- Neden Avrupa komisyonu, "sözleşmelerin bekçisidir" deniliyor?

- Atanasov,P. "Çokkültürlülük teori, siyaset ve pratik olarak", Üsküp: Euro Balkan Press, 2003.
- A Handbook for Teachers, Cultural Heritage and Cultural Diversity Lessons," 2012.
- Bayalciev,D., "Hukuka giriş", Üsküp: Akademski Peşat, 2007.
- Bojoviç,S., Anastasovska.İ., "Hukuk okuyoruz", vatandaş ve siyasi hak ile özgürlükler kitabı, Üsküp: Gençlik Eğitim Forumu, 2015.
- Gomien,D." İnsan haklarına ilişkin Avrupa sözleşmesi elkitabı "(Short Guide To The European Convention Of Human Rights)", makedonca versiyonu, Avrupa Konseyi, Strazburg, (1991).
- IX sınıflar için vatandaşlık eğitimi: "öğretmenler için elkitabı", Üsküp; Makedonya vatandaşlık eğitim merkezi, 2019.
- Grir,S., Evrupa insan hakları konvansiyonu, Üsküp: Prosvetno Delo, 2009.
- Dodovski, I., Makedonya çokkültürlülük: oluşUm modeli, Üsküp: Açık toplum Enstitüsü vakfı, 2005.
- EU institutions and other bodies, görmek için: http://europa.eu/institutions/index_en.htm;3.
- Klekovski, S.,Kralovski, A., Yakovlevska, A., "Vatandaşların toplumsal sorumluluğu", Makedonya uluslararası işbirliği merkezi, 2008.
- Lonçariç-Jelaçiç, N., Ogrinşak.T., "demokrasi temelleri". Zagreb, 2010.
- Mary Gannon., Aoife Ruane-Kelly., Equality & diversity, The CDVEC Curriculum Development Unit, 2012.
- Petrovska-Beşka,V., Nayçevska,M., Nikolina, K., ve diğ."Eğitimde çokkültürlülük ve milliyetler asrası ilişkiler", Üsküp: UNİCEF ofisi, 2009.
- BMT birleşmiş milletler teşkilatı. "Evrensel insan hakları deklarasyonu", 1948, görmek için; <http://www.un.org/en/universal-declarationhuman-rights/>.
- Information all eaflet for the citizens of the European Union. Görmek için: ed.www.europaforum.lu.
- Paçek-Balya,S., Roginek,N., Stoyiçeviç ve diğ. "Adalet teorisi", Üsküp, Slovo, 2002
- Petrevski,Vladimir.,Mitrevska,Tanya.,Magleşov,Vasko.,Goneska,Bilyana,"Eleştirisel düşünerek sahte bilgilerin ortaya çıkarılması": medya okuryazarlığı yaygın eğitimine ait elkitabı, Üsküp: Metamorfozis Vakfı, 2019
- Stoyanovski, S., "Vatandaş toplumu", İştıp, 2018.
- Trayanovski J., Çauşidis, T., Beliçanets,R., "Medyalar, nefret dili ve marginalize edilmiş topluluklar", Üsküp:2013

- Temkov,K., Popovska,B.,"Etik II sınıflar için", 2013
- The European Union On-Line, <http://europa.eu/index.htm>.
- UN International Convention on the Elimination of All of Racial Discrimination, 1966.
- Makedonya Cumhuriyeti Anayasası, MC Resmi gazetesi 52/1991.
- Şopar,V., Temenugova,A., Aksentievaska, M., "Makedonya'da medya okuryazarlığı", Üsküç: Makedonya medyalar enstitüsü, 2010.
- Ştefan,Y."Vatandaşlık eğitimi ve öğretimine ait aktif yöntemler elkitabı ve pratik örnekler", Zagreb: Hırvatistan Dram gelişme merkezi, 2017.
- Retrieved 2nd August 2012 from Collins Dictionary.com website: <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/civil-society>.
- Demokratik değer olarak insan hakları*Te drejtat e njeriut si vlere Demokratike, Fridrih Ebert vakfı,2003.
- Cordan,G., Vedon,K."Kültür politikası", Üsküp: Templuum,1999,
- Şkariç.S., Silyanovska-Davkova,G.,"Anayasa hukuku", Üsküp: Kultura,2009.
- Şopar,V., Temenugova,A., Aksentievaska,M., "Makedonya'da medya okuryazarlığı", Üsküp: Makedonya medyalar enstitüsü, 2010.
- Ştefan,Y., "Vatandaşlık eğitimi ve öğretimine ait aktif yöntemler elkitabı ve pratik örnekler", Zagreb: Hırvatistan Dram gelişme merkezi, 2017.

